Gjerdrum kontrollutvalg

Dato: 13.02.2017 kl. 09:00

Sted: Formannskapssalen, Gjerdrum herredshus

Notat:

Eventuelle forfall meldes sekretæren på mobil +47 90 11 88 74 evt.
på e-post kjnord@lorenskog.kommune.no.
Varamedlemmer skal ikke møte uten særskilt innkalling.

Lørenskog 06.02.2017

For leder i Gjerdrum kontrollutvalg, Thor Werner Togstad

Kjell Nordengen
Rådgiver

Saksliste

Saker til behandling

1/17 Orientering fra administrasjonen 3

2/17 Forvaltningsrevisjonsrapport Folkehelsearbeid delrapport 1 4

3/17 Felles sak for alle kontrollutvalg på Romerike om plan for selskapskontroll 2017-2020 41

4/17 Orientering ved revisjonen 70

5/17 Kontrollutvalgets årsrapport 2016 71

6/17 Uttalelse om sammenslåing av Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS (ROKUS) og Follo interkommunale kontrollutvalgssekretariat (FIKS) 82

7/17 Referater 109

8/17 Eventuelt 137

Arkivsak-dok. 15/00165-7
Saksbehandler Kjell Nordengen

Saksgang	Møtedato
Gjerdrum kontrollutvalg	13.02.2017

ORIENTERING FRA ADMINISTRASJONEN

Forslag til vedtak/innstilling:
Saken tas til orientering

Saksframstilling:
Forbrukerrådet utførte en test på service og kommunikasjon i kommunene høsten 2016. Gjerdrum skåret lavt på denne. Rådmannen er bedt om en orientering om hvordan man vurderer denne testen og om det er aktuelt for kommunen å gjøre noen tiltak i forhold til service og kommunikasjon.

Arkivsak-dok. 16/00069-14
Saksbehandler Kjell Nordengen

Saksgang	Møtedato
Gjerdrum kontrollutvalg	13.02.2017

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT FOLKEHELSEARBEID DELRAPPORT 1

Forslag til vedtak/innstilling:

Kontrollutvalget tar rapporten til orientering og oversender den til kommunestyret med følgende innstilling:

Kommunestyret ber rådmann følge opp rapportens anbefalinger.

Vedlegg:
Forvaltningsrevisjonsrapport Folkehelsearbeid del 1, arbeidet med oversikt over helsetilstanden i kommunen

Saksframstilling:

Kontrollutvalget vedtok prosjektplan for denne undersøkelsen den 3. oktober 2016. I møtet den 19. desember 2016 ble problemstillingene justert og det ble vedtatt at prosjektet skulle gjennomføres med to delrapporter.

Formålet med undersøkelsen er å vurdere i hvilken grad Gjerdrum kommune har et kunnskapsbasert, systematisk og langsiktig folkehelsearbeid.

De justerte problemstillingene er følgende:

1. I hvilken grad er folkehelsearbeidet koordinert, og forankret på tvers av kommunens sektorer?

2. I hvilken grad har kommunen nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne?

3. I hvilken grad er mål, strategier og tiltak i folkehelsearbeidet forankret i kommunens planverk?

Problemstilling 1 og 2 besvares i denne delrapporten mens problemstilling 3 vil bli besvart når revidert kommuneplan er vedtatt i kommunestyret.

Undersøkelsen er avgrenset mot og omhandler ikke kommunens forebyggende og behandlende tjenester på individnivå. Den tar dermed ikke for seg kommunens tjenester innen helse- og omsorgssektoren.

Revisjonens samlede vurdering og konklusjon er følgende:

Arbeidet med folkehelse på overordnet nivå i Gjerdrum kommune, gir etter revisjonens vurdering et godt grunnlag for et folkehelsearbeid som er langsiktig, systematisk og kunnskapsbasert. Viktig i den sammenheng er at det er utarbeidet et oversiktsdokument over helsetilstanden i kommunen som ivaretar krav til innhold og kildebruk som stilles i lov og forskrift.

Revisjonen vil samtidig peke på at det er et potensiale for at kommunens ulike tjenesteområder og virksomheter involveres mer systematisk i dette arbeidet. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget om lokale forhold med betydning for folkehelsen, og også kunne gjøre det lettere å identifisere årsaker til og konsekvenser av ulike folkehelseutfordringer i kommunen.

Revisjonen kan ikke se at det er utformet rutiner som nærmere beskriver organisering og oppgave- og ansvarsfordelingen på folkehelseområdet, utover delegeringsreglementet. Revisjonen anser slike rutiner som viktig for å sikre god internkontroll på området. Dette kan etter revisjonens vurdering også bidra til å sikre systematikk og langsiktighet i folkehelsearbeidet, og styrke involveringen fra kommunens ulike tjenesteområder.

Revisjonens anbefalinger er:

1. Kommunen bør nedfelle skriftlig rutiner for organisering og ansvars- og oppgavefordeling i folkehelsearbeidet.

2. Kommunen bør vurdere tiltak for i større grad å sikre bred tverrsektoriell involvering i folkehelsearbeidet

ROMERIKE REVISJON IKS

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT NR. 1-2017

FOLKEHELSEARBEID DELRAPPORT 1 - ARBEIDET MED OVERSIKT OVER HELSETILSTANDEN I KOMMUNEN

GJERDRUM KOMMUNE

JANUAR 2017

INNHOLD

SAMMENDRAG i
Formål og problemstillinger i
Revisjonens oppsummering i
Revisjonens samlede vurdering og konklusjon iii
Rådmannens uttalelse til rapporten iii
Anbefalinger iii
1 Innledning 1
1.1 Bakgrunn 1
1.2 Formål og problemstillinger 2
1.3 Avgrensning 3
1.4 Kilder til revisjonskriterier 3
1.5 Oppbygging av rapporten 4
2 Gjennomføring og Metode 5
2.1 Datagrunnlag 5
2.2 Dataenes pålitelighet og gyldighet 5
3 Koordinering og organisering 6
3.1 Innledning 6
3.2 Revisjonskriterier 6
3.3 Fakta 7
3.3.1 Koordinering og organisering 7
3.3.2 Rutiner for organisering av arbeidet 9
3.4 Revisjonens vurdering 10
4 Oversikt over helsetilstanden 11
4.1 Innledning 11
4.2 Revisjonskriterier 11
4.2.1 Krav til samlet oversikt 12
4.2.2 Krav til oversiktens innhold 12
4.2.3 Krav til oversiktens kilder 13
4.3 Fakta 14
4.3.1 Samlet oversiktsdokument 14
4.3.2 Oversiktens innhold 15

4.3.3 Kilder til oversikten 21
4.4 Revisjonens vurdering 23
FIGURLISTE 25
LITTERATUR OG KILDER 26

SAMMENDRAG

Formål og problemstillinger

Formålet med undersøkelsen har vært å vurdere i hvilken grad Gjerdrum kommune har et kunnskapsbasert, systematisk og langsiktig folkehelsearbeid.

Revisjonens undersøkelse vil bli levert kontrollutvalget i to delrapporter. I denne rapporten, delrapport I, undersøkes hvordan kommunen har organisert arbeidet med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen, slik folkehelseloven krever. Delrapport II vil ta for seg hvordan mål, strategier og tiltak i folkehelsearbeidet forankres i kommunens planverk.

Følgende problemstillinger er undersøkt i delrapport I:

1. I hvilken grad er folkehelsearbeidet koordinert, og forankret på tvers av kommunens sektorer?
2. I hvilken grad har kommunen nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne?

Revisjonens oppsummering

Problemstilling 1. *I hvilken grad er folkehelsearbeidet koordinert, og forankret på tvers av kommunens sektorer?*

Revisjonskriterier
⇒ Folkehelsearbeidet bør være koordinert på sentralt nivå i kommunen. ⇒ Folkehelsearbeidet må sikre forankring på tvers av sektorer ⇒ Det skal være etablert en internkontroll for folkehelsearbeidet som blant annet beskriver organisering, ansvars- og oppgavefordeling

Undersøkelsen av denne problemstillingen fokuserer først og fremst på kommunens arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden til befolkningen.

Folkehelseloven stiller krav om at det hvert fjerde år skal utarbeides et skriftlig dokument som identifiserer folkehelseutfordringene i kommunen og som vurderer årsaker til og konsekvenser av utfordringene. Oversikten spiller en viktig rolle for kommunens folkehelsearbeid av flere grunner:

- Den er et viktig grunnlag for å fastsette mål og tiltak i folkehelsearbeidet
- Den synliggjør hvilke sektorer som har ansvar for hva og gir grunnlag for å gjøre folkehelsearbeidet mest mulig effektivt og treffsikkert

- Den forankrer folkehelsearbeidet politisk, på tvers av sektorer og som en langsiktig satsning i kommunen

Kommuneoverlegen har det overordnede ansvaret for å koordinere folkehelsearbeidet i kommunen. Stillingen er plassert i stab under rådmann. Undersøkelsen viser at ved oppstarten av folkehelsearbeidet etter ny lov (2012) jobbet kommuneoverlegen alene med å utarbeide den lovpålagte oversikten over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer. Etter hvert ble arbeidet styrket og oversiktsdokumentet som ble ferdigstilt i november 2016 ble utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av kommuneoverlegen, samfunnsplanlegger og virksomhetsleder for helsestasjon, barnevern og frisklivssentralen.

Helsetilstanden i befolkningen påvirkes av en rekke samfunnsforhold. På samme måte kan innsikt om folkehelseutfordringer, og virkemidler for å styrke folkehelsen, ligge i andre av kommunens sektorer enn helsesektoren. Undersøkelsen viser at det er et potensiale for at kommunens ulike tjenesteområder og virksomheter involveres mer systematisk i kommunens arbeid med oversikt over folkehelsen.

Ifølge kommunens delegeringsreglement er oppgaver og myndighet etter folkehelseloven delegert fra kommunestyret, via rådmannen, til kommuneoverlegen. Revisjonen er ikke gjort kjent med andre rutiner for hvordan folkehelsearbeidet på overordnet nivå i kommunen skal organiseres og gjennomføres.

Problemstilling 2. *I hvilken grad har kommunen nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne?*

Revisjonskriterier
⇒ Kommunen skal utarbeide et samlet oversiktsdokument hvert fjerde år, som skal foreligge ved oppstart av planarbeidet ⇒ Oversikten skal tilfredsstille krav til innhold i forskrift om oversikt over folkehelsen ⇒ Oversikten skal baseres på minimumskrav til bruk av kilder i folkehelseloven

Folkehelselovens § 5 krever at kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i kommunens befolkning og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal identifisere folkehelseutfordringene samt vurdere årsaker til og konsekvenser av utfordringene.

Gjerdrum kommune utarbeidet et oversiktsdokument høsten 2016. Dokumentet ble vedtatt av kommunestyret 30.11. 2016. Undersøkelsen viser at dokumentet gir et bilde av helsetilstanden i kommunen og faktorer som påvirker denne, og i all hovedsak oppfyller krav i folkehelseloven og forskrift om innhold og kildebruk. Undersøkelsen viser imidlertid også at oversiktsdokumentet ikke var ferdigstilt til oppstart av kommunens arbeid med planstrategi.

Revisjonens samlede vurdering og konklusjon

Arbeidet med folkehelse på overordnet nivå i Gjerdrum kommune, gir etter revisjonens vurdering et godt grunnlag for et folkehelsearbeid som er langsiktig, systematisk og kunnskapsbasert. Viktig i den sammenheng er at det er utarbeidet et oversiktsdokument over helsetilstanden i kommunen som ivaretar krav til innhold og kildebruk som stilles i lov og forskrift.

Revisjonen vil samtidig peke på at det er et potensiale for at kommunens ulike tjenesteområder og virksomheter involveres mer systematisk i dette arbeidet. Dette vil etter revisjonens vurdering kunne bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget om lokale forhold med betydning for folkehelsen, og også kunne gjøre det lettere å identifisere årsaker til og konsekvenser av ulike folkehelseutfordringer i kommunen.

Revisjonen kan ikke se at det er utformet rutiner som nærmere beskriver organisering og oppgave- og ansvarsfordelingen på folkehelseområdet, utover delegeringsreglementet. Revisjonen anser slike rutiner som viktig for å sikre god internkontroll på området. Dette kan etter revisjonens vurdering også bidra til å sikre systematikk og langsiktighet i folkehelsearbeidet, og styrke involveringen fra kommunens ulike tjenesteområder.

Rådmannens uttalelse til rapporten

Et utkast til rapport er forelagt rådmannen til uttalelse. Høringssvaret er mottatt i epost 30.1.2017. Det vises i svaret til at kommunen er enig i rapportens funn og konklusjoner. Det er i svaret vedlagt noen kommentarer til rapportens faktagrunnlag. Som følge av dette er det gjort enkelte justeringer i fakta.

Anbefalinger

På bakgrunn av den gjennomførte undersøkelsen er revisjonens anbefalinger:

1. Kommunen bør nedfelle skriftlig rutiner for organisering og ansvars- og oppgavefordeling i folkehelsearbeidet.

2. Kommunen bør vurdere tiltak for i større grad å sikre bred tverrsektoriell involvering i folkehelsearbeidet

Jessheim, 30.01.2017

Oddny Ruud Nordvik
avdelingsleder forvaltningsrevisjon
og selskapskontroll

Øyvind Nordbrønd Grøndahl
prosjektleder forvaltningsrevisjon

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Kontrollutvalget i Gjerdrum bestilte i møte 25.8.2016 (sak 19/16) en prosjektplan for en forvaltningsrevisjon av Gjerdrum kommunes folkehelsearbeid. Kontrollutvalget vedtok planen i møte 3.10.2016 (sak 26/16). Undersøkelsen er gjennomført i perioden oktober til januar 2016.

Kommunens ansvar for folkehelsearbeid er regulert i lov om folkehelsearbeid (Lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven)). Loven trådte i kraft 1. januar 2012 og er en del av Samhandlingsreformen. Loven bygger på og er samordnet med plan- og bygningsloven (Helse- og omsorgsdepartementet, rundskriv 1-6/2011). I folkehelselovens formålsparagraf (§ 1) heter det:

> Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.
>
> Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.

Med en samfunnsutvikling som «fremmer folkehelse» tydeliggjøres det som er målet med loven, det å gjøre noe med de ulike faktorene i samfunnet som kan ha innvirkning på folkehelsen. Dette er kommunen pålagt å gjøre gjennom å bruke de virkemidler den har til rådighet samtidig som folkehelseperspektivet skal inngå i planlegging og lokal samfunnsutvikling.

Det forventes at kommunen tar hensyn til de ulike påvirkningsfaktorene i hele sin virksomhet, herunder lokal samfunnsutvikling, planlegging, forvaltning og tjenesteyting, i tråd med prinsippet om «helse i alt vi gjør». For å lykkes med dette forutsettes en bred, tverrsektoriell innsats hvor alle kommunens sektorer bidrar. For å sikre en bred innsats, er ansvaret for folkehelsearbeidet lagt til kommunen som sådan og ikke som tidligere, til helsetjenesten. Derfor skal også mål og strategier for folkehelsearbeidet behandles politisk som ledd i de alminnelige plan- og beslutningsprosessene i kommunen (Prop. 90 L (2010-2011), s. 120)).

Folkehelseloven angir en arbeidsform med bestemte prosesskrav som skal sikre at folkehelsearbeidet blir *systematisk, kunnskapsbasert og langsiktig*. Med systematisk menes at kommunen gjennom sin oversikt over folkehelsen definerer sine ressurser og sine folkehelseutfordringer og at arbeidet foregår planmessig og ikke tilfeldig. Med kunnskapsbasert menes at oversiktsarbeidet bygger på faglig anerkjente metoder (Gyldendal rettsdata, note 19 til folkehelseloven § 5). Det kreves at kommunen har oversikt over helsetilstanden til befolkningen og de faktorer som påvirker denne. Oversikten over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer skal dernest

ligge til grunn for arbeidet med kommunens planstrategi og videre danne grunnlag for fastsetting av mål og strategier gjennom kommuneplanarbeidet.

Kommunens ansvar og oppgaver i planleggingen av folkehelsearbeidet kan illustreres ved hjelp av følgende figur:

Figur 1 Kommunens ansvar og oppgaver i planleggingen

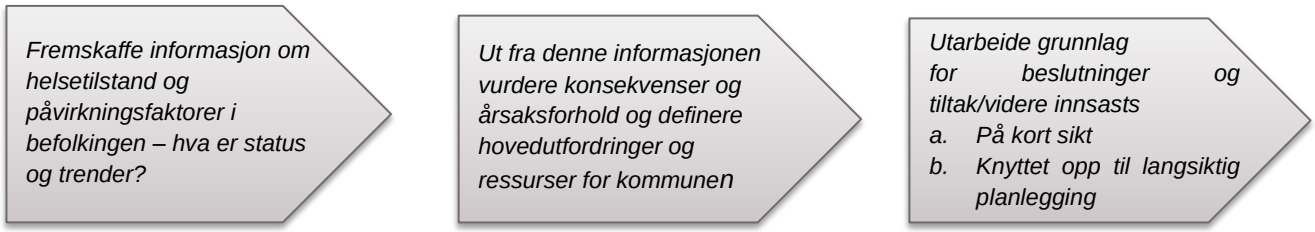

Kilde: Helsedirektoratet 2013

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med undersøkelsen er å vurdere i hvilken grad Gjerdrum kommune har et kunnskapsbasert, systematisk og langsiktig folkehelsearbeid.

Kontrollutvalget vedtok i møte 25.8.2016 følgende problemstillinger:

1. I hvilken grad har kommunen nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne?
2. I hvilken grad er mål og strategier for folkehelsearbeidet forankret i kommunens planverk?
3. I hvilken grad har kommunen iverksatt tiltak for å møte folkehelseutfordringene i kommunen?
4. I hvilken grad er folkehelsearbeidet forankret på tvers av sektorer i kommunen?

I møte 19.12.2016 (sak 39/16) vedtok kontrollutvalget følgende justering av problemstillingene:

1. I hvilken grad er folkehelsearbeidet koordinert, og forankret på tvers av kommunens sektorer?
2. I hvilken grad har kommunen nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne?
3. I hvilken grad er mål, strategier og tiltak i folkehelsearbeidet forankret i kommunens planverk?

Kontrollutvalget vedtok også at revisjonen svarer på kontrollutvalgets bestilling i to delrapporter. Del 1 av rapporten tar for seg problemstilling 1 og 2. Del to av rapporten tar for seg problemstilling. Denne besvares når revidert kommuneplan er vedtatt i kommunestyret i Gjerdrum.

1.3 Avgrensning

Folkehelsearbeid er i undersøkelsen avgrenset mot og omhandler ikke kommunens forebyggende og behandlende tjenester på individnivå (Rundskriv I-6/2011, Helse- og omsorgsdepartementet). Forskjellen mellom disse to perspektivene kan illustreres ved hjelp av følgende figur:

Figur 2 Det "store" og det "lille" folkehelsearbeidet

Kilde: Fylkesmannen i Buskerud

Undersøkelsen tar dermed ikke for seg kommunens tjenester innen helse- og omsorgssektoren.

1.4 Kilder til revisjonskriterier

Revisjonskriterier er de normer og krav som stilles til kommunens virksomhet på det området som er gjenstand for en forvaltningsrevisjon. Revisjonskriteriene er med andre ord den målestokken som kommunens praksis holdes opp mot, og grunnlaget for revisjonens vurderinger. Revisjonskriterier kan utledes fra lover, forskrifter og andre retningslinjer fra nasjonale myndigheter, kommunens egne rutiner og hva som ansees som god forvaltningsskikk på området.

I denne undersøkelsen er kriteriene utledet fra følgende kilder:

- Lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
- Lov av 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)
- Forskrift 28. juni 2012 nr. 692 om oversikt over folkehelsen
- Rundskriv I-6/2011, Helse- og omsorgsdepartementet
- Veileder IS-2110, Helsedirektoratet 2013

1.5 Oppbygging av rapporten

Kapittel to redegjør for undersøkelsens metode og datagrunnlag. Deretter følger to kapitler som hver tar for seg og besvarer de to problemstillingene i undersøkelsens første del. Innledningsvis i hvert kapittel presenteres revisjonskriteriene for problemstillingen, deretter følger fakta som skal besvare problemstillingen og til sist følger revisjonens vurdering.

Revisjonens samlede vurdering og konklusjon, samt anbefalinger, er presentert i rapportens sammendrag først i rapporten.

2 GJENNOMFØRING OG METODE

Undersøkelsen er gjennomført i henhold til RSK 001 - *Standard for forvaltningsrevisjon* fastsatt av styret i Norges kommunerevisorforbund.

2.1 Datagrunnlag

Undersøkelsen bygger på dokumentanalyse og intervjuer.

Revisjonen har gjennomgått og analysert kommunens oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne.

Videre er det gjennomført intervju med tre sentrale medarbeidere i folkehelsearbeidet, hhv. kommuneoverlege, samfunnsplanlegger og virksomhetsleder for Helsestasjon, Barnevern og Frisklivssentralen. Intervjuene ga utfyllende informasjon om kommunens dokumentasjon i folkehelsearbeidet og organisering og gjennomføring av arbeidet. Intervjuene ga også informasjon om informantenes egne erfaringer med og vurderinger av folkehelsearbeidet i kommunen.

Det ble skrevet referat fra intervjuene og informantene har fått anledning til å korrigere og rette opp eventuelle feil og misforståelser. Det følger av revisjonens metodikk at verifiserte referater er å anse som fakta på lik linje med annen skriftlig dokumentasjon.

2.2 Dataenes pålitelighet og gyldighet

Pålitelige data sikres ved nøyaktighet under datainnsamling og databehandling. Gyldighet betegner dataenes relevans med hensyn til å besvare undersøkelsens problemstillinger. Revisjonen mener at dataene som rapporten bygger på samlet sett er pålitelige og gyldige og gir et forsvarlig grunnlag for revisjonens vurderinger og konklusjoner.

3 KOORDINERING OG ORGANISERING

3.1 Innledning

I dette kapittelet besvares undersøkelsens første problemstilling:

> I hvilken grad er folkehelsearbeidet koordinert, og forankret på tvers av kommunens sektorer?

Først i kapitlet utledes revisjonskriteriene som kommunens praksis holdes opp mot og som er grunnlaget for revisjonens vurderinger. Deretter presenteres funnene i undersøkelsen og til slutt følger revisjonens vurdering.

3.2 Revisjonskriterier

Folkehelsen påvirkes i stor grad av forhold som ligger utenfor helsesektoren og folkehelsearbeidet forutsetter derfor en bred, tverrsektoriell innsats. For å sikre dette, er ansvaret for folkehelsearbeidet lagt til kommunen som sådan (både politisk og administrativ ledelse) og ikke som tidligere, til helsetjenesten (folkehelseloven § 4, og merknadene til § 3 i forskrift om folkehelsen).

Det stilles ikke krav til hvordan kommunen organiserer folkehelsearbeidet, utover at kommunen skal ha samfunnsmedisinsk kompetanse og ansette kommunelege som medisinskfaglig rådgiver (folkehelseloven § 27). I veileder til oversiktsarbeidet pekes det på viktigheten av at arbeidet reflekterer behovet for tverrsektorielle bidrag i folkehelsearbeidet, særlig gjelder dette arbeidet med oversiktsdokumentet hvert fjerde år (Helsedirektoratet 2013). De ulike sektorenes bidrag i folkehelsearbeidet må derfor være godt koordinert.

Helse- og omsorgsdepartementet anbefaler at kommunen har en folkehelsekoordinator, men det er ikke et krav i loven (Prop. 90 L, (2010-2011)). Tanken er at en folkehelsekoordinator vil styrke det tverrsektorielle samarbeidet og den politiske forankringen av arbeidet. Helsedirektoratet mener det kan være hensiktsmessig å sette sammen en arbeidsgruppe med deltagelse på tvers av tjenestene i kommunen (Helsedirektoratet 2013). Den organisering som velges må også gi tilstrekkelig forankring i ledelsen og de instanser som arbeider med plan og utvikling (Helsedirektoratet 2013). Kommunens helse- og omsorgstjeneste har etter helse- og omsorgstjenestelovens § 3-3 et spesielt ansvar for å bidra i folkehelsearbeidet.

En undersøkelse gjennomført av Riksrevisjonen (Dokument 3:11, 2014-2015) viser at det varierer hvor oppgaven med å ivareta det tverrsektorielle arbeidet med folkehelsen er plassert. En del kommuner har plassert oppgaven i rådmannens stab, andre til sektor for helse og omsorg. Det vises i undersøkelsen til at *felles forståelse* av folkehelse er avgjørende for å sikre en tverrsektoriell forankring av folkehelsearbeidet og for å sørge for felles eierskap til arbeidet. *God kompetanse* og

samarbeid på tvers av sektorer trekkes også frem som viktige suksessfaktorer for en tverrsektoriell forankring.

Folkehelseloven har en egen internkontrollbestemmelse (§ 30). Bestemmelsen bygger på det generelle systemet for internkontroll etter kommuneloven § 23 nr. 2 og som innebærer at kommunen har tilstrekkelig styring med etterlevelse av bestemmelsene i folkehelseloven. Dette innebærer blant annet at regelverket er til strekkelig kjent blant de ansatte, at oppgavene er definert, at kommunen har nødvendig kompetanse og at det ellers er rutiner som sikrer at oppgavene ivaretas og svikt unngås (Helse- og omsorgsdepartementet 2011, s. 33). Dette omfatter også rutiner for å sikre et godt samarbeid mellom kommunens sektorer.

På bakgrunn av redegjørelsen over utledes følgende kriterier for problemstilling 1:

Problemstilling 1	Revisjonskriterier
I hvilken grad er folkehelsearbeidet koordinert, og forankret på tvers av kommunens sektorer?	➔ Folkehelsearbeidet bør være koordinert på sentralt nivå i kommunen. ➔ Folkehelsearbeidet må sikre forankring på tvers av sektorer ➔ Det skal være etablert en internkontroll for folkehelsearbeidet som blant annet beskriver organisering, ansvars- og oppgavefordeling

3.3 Fakta

Problemstillingen omfatter først og fremst folkehelsearbeidet på overordnet nivå i kommunen, og da særlig arbeidet med den lovpålagte oversikten over helsetilstanden i kommunen.

3.3.1 Koordinering og organisering

Revisjonen får opplyst i intervju at det er kommuneoverlegen som har hatt det overordnede ansvaret for folkehelsearbeidet. Stillingen er plassert i rådmannens stab.

Stillingen som kommuneoverlege har vært delt mellom Gjerdrum og Hurdal kommune, med hhv. 60 prosent stilling i Gjerdrum og 40 prosent i Hurdal. Siden høsten 2014 har stillingen i Gjerdrum kommune vært redusert til 30 prosent grunnet permisjon. Kommuneoverlegen sluttet i sin stilling i Gjerdrum 1.11.16. Det ble i intervju vist til at ansvaret på overordnet nivå fortsatt skal ligge hos kommuneoverlegen.

Folkehelseloven trådte i kraft 1.1.2012. Kommuneoverlegen opplyser i intervju at ansvaret for folkehelsearbeidet i kommunen først lå til ledende helsesøster, men at det etter hvert ble overført til kommuneoverlegen.

Folkehelseloven stiller krav om at det hvert fjerde år skal utarbeides et skriftlig dokument som identifiserer folkehelseutfordringene i kommunen og som vurderer årsaker til og konsekvenser av utfordringene (jf. kapittel 4). Oversikten spiller en viktig rolle folkehelsearbeidet av flere grunner:

- Den er et viktig grunnlag for å fastsette mål og tiltak i folkehelsearbeidet
- Den synliggjør hvilke sektorer som har ansvar for hva og gir grunnlag for å gjøre folkehelsearbeidet mest mulig effektivt og treffsikkert
- Den forankrer folkehelsearbeidet politisk, på tvers av sektorer og som en langsiktig satsning i kommunen

Kommuneoverlegen opplyser i intervju at det ved oppstarten av folkehelsearbeidet etter ny lov ikke var klart definert hva som lå i folkehelsearbeidet og at hun hovedsakelig jobbet alene med å utarbeide oversikten over helsetilstanden i kommunen. Hun opplyser videre at dette ble et for omfattende arbeid å ha ansvar for alene og oversiktsdokumentet ble ikke ferdigstilt. Det foreløpige oversiktsdokumentet lå likevel til grunn for arbeidet med kommunedelplan for folkehelse som ble utarbeidet i 2014.

Etterhvert ble kommunens samfunnsplanlegger[1] samt virksomhetsleder Helsestasjon, Barnevern og Frisklivssentralen involvert i arbeidet med oversiktsdokumentet. Det opplyses i intervju at disse tre, siden 2015, har utgjort en arbeidsgruppe som i fellesskap har arbeidet videre med oversiktsdokumentet.

Kommuneoverlegen mener arbeidet med folkehelse er bedre organisert i dag enn i 2012, blant annet fordi det nå er flere som har et tydeligere ansvar. I intervju pekes likevel på at det er et generelt behov for mer kontinuitet og kapasitet i arbeidet med oversiktsdokumentet.

Folkehelsen påvirkes i stor grad av forhold som ligger utenfor helsesektoren og folkehelsearbeidet forutsetter en bred, tverrsektoriell innsats. De ulike sektorenes bidrag i folkehelsearbeidet må derfor være godt koordinert.

Kommuneoverlegen opplyser i intervju at kommunen ikke har et system for å sikre at alle sektorer rapporterer informasjon som er relevant for det systematiske folkehelsearbeidet. Kommunens ulike sektorer har ikke vært systematisk involvert i selve arbeidet med oversiktsdokumentet. Utkast til dokument ble imidlertid sendt på høring til NAV, barnevern og helsestasjon for innspill og

[1] Stillingen som samfunnsplanlegger sorterer direkte under rådmannens og folkehelsearbeidet er en del av planleggingsansvaret i tillegg til andre oppgaver knyttet til samfunnsutviklingen i kommunen.

kommentarer. Det vises også til at kunnskap frembragt gjennom SWOT-analyser[2] som er gjennomført i kommunens tjenester som ledd i kommuneplanarbeidet, har vært nyttig informasjon i arbeidet med oversiktsdokumentet. Det at virksomhetsleder for helsestasjon, barnevern og frisklivssentralen har vært en av nøkkelpersonene i arbeidet med oversikten, har også bidratt til å sikre informasjon og faglige vurderinger fra disse tjenestene.

Det pekes i intervjuene på at det kan være hensiktsmessig å sette ned en tverrfaglig gruppe på tvers av kommunens sektorer. Dette kan etter informantenes syn bidra til en bredere forankring i organisasjonen og en mer helhetlig forståelse av folkehelseutfordringer i kommunen. Det understrekes overfor revisjonen at det gjøres mye godt folkehelsearbeid og at kommunen har en rekke tiltak for å forebygge folkehelseutfordringer. Det vises også til at rådmannen har vært godt involvert og løpende informert om oversiktsdokumentet og folkehelsearbeidet. Kommuneoverlegen peker på at fokuset og interessen for folkehelsearbeid er høy hos kommunens ledelse.

3.3.2 Rutiner for organisering av arbeidet

Det fremgår av kommunens delegeringsreglement at kommunens oppgaver og myndighet etter folkehelseloven er delegert fra kommunestyret, via rådmann til kommuneoverlegen.

Det vises i intervju med samfunnsplanlegger og virksomhetsleder helsestasjon, barnevern og frisklivsentralen til at delegeringsreglementet gir en beskrivelse av at ansvaret for folkehelsearbeidet likeverdig angår og involverer ulike virksomheter i kommunen. Det opplyses videre at rutiner for det overordnede folkehelsearbeidet ennå ikke er utarbeidet, mens det på virksomhetsnivå ligger rutiner på de fleste områder i kommunenes overordnede kvalitetssystem (TQM). Etter hva revisjonen kjenner til er det heller ikke utarbeidet mandat, arbeidsfordeling, fremdriftsplan o.l. for arbeidsgruppen som jobbet med oversikten over helsetilstanden. Samfunnsplanlegger og virksomhetsleder opplyser i intervju at det var faste arbeidsmøter i innledende faser av oversiktsarbeidet, men da dette var lite effektivt ble det endret til mer intensive arbeidsøkter som ble avtalt fortløpende.

Kommuneoverlegen viser i intervju til at Gjerdrum kommune er en liten og oversiktlig kommune og at skriftlige rutiner ikke har vært ansett som nødvendig. Hun viser imidlertid til at arbeidsgruppen som har jobbet med det overordnede folkehelsearbeidet har vært godt kjent med eget ansvar og oppgaver. Hun opplyser videre at det ellers i kommunen nok ikke er like klart definerte roller direkte relatert til folkehelsearbeid.

[2] SWOT-analysen er én av flere metoder bedrifter eller organisasjoner kan bruke for å analysere «nå-situasjonen». SWOT står for «Strengths, Weaknesses, Opportunities og Threats» http://ndla.no/nb/node/77637?fag=52293.

3.4 Revisjonens vurdering

Undersøkelsen viser at det organisatorisk er lagt til rette for koordinering av folkehelsearbeidet på sentralt nivå gjennom kommuneoverlegen som folkehelsekoordinator. Den viser videre til at folkehelsearbeidet etter hvert ble lagt til en egen arbeidsgruppe, som foruten kommuneoverlegen har bestått av samfunnsplanlegger og virksomhetsleder for helsestasjon, barnevern og frisklivsentral. Denne organiseringen legger etter revisjonens vurdering godt til rette for at folkehelseperspektivet ivaretas i kommunens overordnede planlegging, og for at kunnskap og innsikt om folkehelseutfordringer fra viktige deler av helsetjenesten er lett tilgjengelig.

Helsetilstanden i befolkningen påvirkes av en rekke samfunnsforhold. På samme måte kan innsikt om folkehelseutfordringer, og virkemidler for å styrke folkehelsen, ligge i andre av kommunens sektorer enn helsesektoren. Undersøkelsen viser at det til tross for at det er lagt godt til rette for en bred tverrsektoriell involvering i folkehelsearbeidet (gjennom en folkehelsekoordinator), er et potensiale for at kommunens ulike tjenesteområder involveres mer systematisk i kommunens arbeid med oversikt over folkehelsen.

Det er i undersøkelsen lagt til grunn at beskrivelser av organisering og ansvars- og oppgavefordeling er viktig for å sikre god internkontroll på området. Ifølge kommunens delegeringsreglement er myndighet etter folkehelseloven delegert fra kommunestyret, via rådmannen, til kommuneoverlegen. Revisjonen er ikke gjort kjent med andre rutiner for hvordan folkehelsearbeidet på overordnet nivå i kommunen skal gjennomføres i praksis. Det bør vurderes om beskrivelser av organisering, ansvar og oppgaver på folkehelseområdet i større grad bør nedfelles skriftlig. Dette kan etter revisjonens vurdering bidra til å sikre systematikk og langsiktighet i arbeidet, og en god involvering fra kommunens ulike tjenesteområder.

4 OVERSIKT OVER HELSETILSTANDEN

4.1 Innledning

I dette kapittelet besvares undersøkelsens andre problemstilling:

> I hvilken grad har kommunen nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de faktorer som påvirker denne?

I første del av kapitlet utledes revisjonskriteriene som kommunens praksis måles opp i mot. Deretter presenteres funn og til slutt i kapitlet revisjonens vurdering.

4.2 Revisjonskriterier

Folkehelselovens § 5 krever at kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden[3] i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne[4]. Oversikten skal identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, samt vurdere årsaker til og konsekvenser av utfordringene. Lovkravet er en videreføring av kommunehelsetjenesteloven §§ 1-4 og 4a-2.

I lovproposisjonen vises det til at oversikten er en forutsetning for å kunne måle utvikling over tid, fastsette mål for utvikling av tiltak og for å måle effekt av tiltak (Prop.90 L (2010-2011)). Oversikten bidrar også til å synliggjøre hvilke sektorer som har ansvar for hva, noe som gir grunnlag for å gjøre folkehelsearbeidet mest mulig effektivt og treffsikkert (Ibid, s. 48). Dokumentet er også viktig med tanke på å forankre folkehelsearbeidet politisk, på tvers av sektorer og som en langsiktig satsning i kommunen (Helsedirektoratet 2013). Det stilles krav om at oversikten skal være skriftlig.

I lovproposisjonen (Prop. 90 L (2010-2011)) vises det til at det er viktig at oversikten har en slik form at den er plan- og styringsrelevant, blant annet slik at oversikten kan legges til grunn for den kommunale planstrategien. Dette innebærer blant annet at viktige utfordringer er identifisert, at konsekvensene er vurdert og årsaksforhold så lang som mulig er kartlagt (Ibid).

[3]Med oversikt over helsetilstanden i befolkningen menes en oversikt over helse på populasjonsnivå. Helse på populasjonsnivå kan måles på mange ulike måter, som f.eks. ved mål på dødelighet, forventet levealder, ulike former for sykelighet som f.eks. muskel- og skjelettlidelser eller diabetes type 2, men også som selvopplevd helse/trivsel eller som fravær av sykdom. Mer indirekte kan det f.eks. måles i form av omfanget av uføretrygd (Prop. 90 L (2010-2011) s. 207; Rundskriv I-6/2011 s. 27).

[4]Med påvirkningsfaktorer menes et bredt spekter av faktorer som påvirker helsen enten negativt eller positivt (Rundskriv I-6/2011 s. 28). I rundskrivet nevnes blant annet levekår som eksempelvis oppvekstforhold eller fattigdom/inntektsforhold, utdanning, arbeid og arbeidsmiljø, boligsosiale forhold og levevaner som alkoholvaner, røyking, fysisk aktivitet og ernæring. Tilgang på gode nærområder, risikoområder for ulykker, støyforhold, forurensningssituasjon er også faktorer som nevnes.

4.2.1 Krav til samlet oversikt

Det følger av forskrift at kommunen skal ha løpende oversikt over folkehelsen og hvert fjerde år utarbeide et samlet oversiktsdokument (forskrift om oversikt over folkehelsen §§ 4 og 5).

Det løpende oversiktsarbeidet skal dokumenteres på en hensiktsmessig måte og som en del av kommunens ordinære virksomhet. Det samlede oversiktsdokumentet skal ligge til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet, og skal etter § 6 i folkehelseloven inngå i kommunens arbeid med planstrategi. Revisjonen legger til grunn at oversikten skal foreligge som et skriftlig dokument ved oppstart av arbeidet med kommunens planstrategi.

I lovproposisjonen påpekes, at for at arbeidet skal være effektivt, forutsettes gode systemer for å fremskaffe slike oversikter og evne og kapasitet til å vurdere og analysere disse (Prop.90 L (2010-2011)).

4.2.2 Krav til oversiktens innhold

I forskrift om oversikt over folkehelsen § 3 stilles det som krav at oversikten skal inneholde opplysninger om og vurderinger av følgende områder:

a. *befolkningssammensetning*
b. *oppvekst og levekårsforhold*
c. *fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø*
d. *skader og ulykker*
e. *helserelatert atferd og*
f. *helsetilstand*

Temaene er ment å dekke bredden av forhold som har betydning for befolkningens helse og må ses i sammenheng både med områdene som er listet i folkehelseloven § 7 om folkehelsetiltak og øvrige oppgaver som skal ivaretas etter folkehelseloven (Helsedirektoratet 2013).

Hvilken informasjon som mer detaljert bør legges inn under hvert enkelt område er ikke nærmere definert i lov eller forskrift. Den enkelte kommune må selv ta stilling til hva som er nødvendig detaljnivå og omfang av informasjon innenfor hvert tema. Målet er at kommunen skal ha et bilde av hovedtrekk ved helsetilstanden og påvirkningsfaktorer egnet til å definere folkehelseutfordringer og ressurser (Ibid. s. 10). Helsedirektoratet beskriver i en veileder hva lovgiver har ment med de ulike temaene kommunen er påkrevd å innhente opplysninger om og gir eksempler på type informasjon og kilder til informasjon som kan være relevant å benytte seg av (Helsedirektoratet 2013).

I tillegg til å redegjøre for status for helsetilstanden i kommunen skal kommunen vurdere årsaker til tilstanden på ulike områder og mulige konsekvenser av dette. I veileder til oversiktsarbeidet (Ibid., s. 12) understrekes at informasjonen kommunen har samlet inn må relevansvurderes opp mot lokale forhold. Vurderingen skal være uavhengig av faktorer som politikk og økonomi (forskrift § 2, merknader). Selv om kommunen kommer godt ut i sammenligninger med andre kommuner, fylket

osv., kan det være at potensialet for forebygging i kommunen likevel er stort (Helsedirektoratet 2013, s.12). I sammenligninger må man derfor vurdere utfordringens totale omfang og forebyggingspotensial.

Både folkehelseloven og forskriften viser til at kommunen særlig skal være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Oversikten skal derfor så langt det lar seg gjøre speile fordelingen av helse i befolkningen slik at man får et bilde av den sosiale fordelingen av en helseutfordring[5] og de faktorer som påvirker helse (Helse- og omsorgsdepartementet, rundskriv I-6/2011 s. 28).

4.2.3 Krav til oversiktens kilder

For at oversikten skal få en best mulig funksjon stilles det også krav om hvilket grunnlag oversikten skal baseres på (Prop. 90 L (2010-2011). Folkehelseloven krever at oversikten som et minimum skal baseres på opplysninger og kunnskap fra statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen (folkehelseloven § 5a, b). Eksempler på slike kilder er folkehelseprofiler[6], statistikkbank for kommunehelsa[7] og Norsk pasientregister. Disse kildene har informasjon om forekomst av sykdom (som f.eks. hjerte-karsykdommer og kols), og skader og ulykker i kommunene. Fylkeskommunen har blant annet informasjon om tannhelse, videregående opplæring og samferdsel. Mange fylkeskommuner gjennomfører også egne folkehelseundersøkelser som kan være nyttig informasjon i kommunens oversiktsarbeid (Helsedirektoratet 2013).

Loven krever videre at oversikten skal baseres på kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene og kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse (folkehelseloven § 5 c). Det siste dreier seg først og fremst om informasjon om mulige folkehelseutfordringer og hva som forårsaker disse, basert på faglige, skjønnsmessige vurderinger eller situasjonsanalyser fra tjenestene. Informasjon fra tjenestene kan finnes i rapporter eller fremskaffes ved møter med tjenestene (Helsedirektoratet 2013). Helsedirektoratet viser i veileder til at også KS kan bidra med nyttig innsikt i arbeidet med oversikten, det samme kan ulike former for befolkningsundersøkelser som f.eks. Ungdata[8] (Ibid).

[5] I sosial fordeling inngår fordeling både i forhold til sosioøkonomiske faktorer som utdanning, inntekt og yrke, kjønn, etnisitet og funksjonsevne.
[6] www.fhi.no/folkhelseprofiler
[7] www.fhi.no/helsestatistikk/statistikkbanker/kommunehelsa
[8] www.ungdata.no

På bakgrunn av redegjørelsen over utledes følgende kriterier for problemstilling 2:

Problemstilling 2	Revisjonskriterier
I hvilken grad har kommunen nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de faktorer som påvirker denne?	➔ Kommunen skal utarbeide et samlet oversiktsdokument hvert fjerde år, som skal foreligge ved oppstart av planarbeidet ➔ Oversikten skal tilfredsstille krav til innhold fastsatt i forskrift om oversikt over folkehelsen ➔ Oversikten skal baseres på minimumskrav til bruk av kilder i folkehelseloven

4.3 Fakta

4.3.1 Samlet oversiktsdokument

Folkehelseloven trådte i kraft 1.1.2012. Forskrift om oversikt over folkehelsen trådte i kraft 1.7.2012, og Helsedirektoratets veileder til arbeidet med oversikten ble utgitt i oktober 2013.

Kommunens første oversiktsdokument forelå i 2014. Dokumentet ble benyttet som grunnlag for utarbeidelse av kommunedelplan for folkehelse *Bedre helse for alle. Kommunedelplan for folkehelse i Gjerdrum 2014-202*4. Ett nytt oversiktsdokument forelå som utkast i august 2016 og ble senere vedtatt i kommunestyret 30.11.16.

Folkehelseloven stiller som krav at oversiktsdokumentet skal inngå som grunnlag for kommunens planstrategiarbeid. Kommunens arbeid med planstrategi startet opp i 2015, ble sendt på høring september 2016 og vedtatt som veiledende av kommunestyret 09.11.16. Det vises i planstrategien til tre vedlegg:

- Vedlegg 1: Status – utviklingstrekk – utfordringsbilde
- Vedlegg 2: Oppfølging av regionale og statlige dokumenter med betydning for planleggingen i Gjerdrum kommune
- Vedlegg 3: Folkehelsenotat

Det vises i vedlegg 1 (s. 7) til vedlegg 3 for en grundigere gjennomgang av indikatorer knyttet til folkehelse. Oversiktsdokumentet (folkehelsenotatet) fulgte midlertid ikke som vedlegg verken i forbindelse med høringen eller kommunestyrets behandling av planstrategien 9.november 2016. I

saksfremlegget til planstrategien ble det vist til at oversiktsdokumentet (folkehelsenotatet) kom til å bli fremmet som egen sak i kommunestyremøte 30.11.16, grunnet behov for videre kvalitetssikring. Kommunestyret vedtok 30.11.16 dokumentet som kommunens oversiktsdokument over helsetilstanden i kommunen og som grunnlag for kommunens planstrategi 2016-2020.

I intervjuene pekes det på at arbeidsgruppen hadde som mål å ferdigstille oversiktsdokumentet til juni 2016 slik at dette kunne inngå i kommunens planstrategi, men at dette ikke ble mulig. Kommuneoverlegen viser i intervju til at begrensede ressurser til arbeidet med oversikten gjorde arbeidet sårbart og at det var utfordrende å prioritere arbeidet. Det pekes i intervju med samfunnsplanlegger og virksomhetsleder på at folkehelseutfordringene har vært tema i
i folkevalgte organer, blant annet i forbindelse med SWOT-analysene som kommunen gjennomførte i 2016.

4.3.2 Oversiktens innhold

Revisjonen gjennomgår i dette avsnittet to krav som vedrører oversikten. For det første undersøkes om oversikten inneholder en *redegjørelse av status for helsetilstanden* og *påvirkningsfaktorer* i kommunen. For det andre undersøkes om kommunen gir *en vurdering av årsaker til og konsekvenser* av folkehelseutfordringene. En vurdering av *konsekvenser* innebærer å ta stilling til hvor viktig en utfordring er for folkehelsen. En vurdering av *årsaker* innebærer å ta stilling til hvorfor denne situasjonen har oppstått (Helsedirektoratet 2013, s. 13). Helsedirektoratets veileder understreker at selv om man i sammenligninger med andre kommer gunstig ut, kan potensialet for forebygging likevel være betydelig. I tillegg til sammenligninger må man derfor vurdere utfordringens totale omfang og forebyggingspotensial (Ibid.). Revisjonen har her valgt å avgrense undersøkelsen til de områder hvor Gjerdrum skiller seg ut på Folkehelsebarometret.

Slik kommunen har valgt å strukturere oversikten redegjøres *det ikke gjennomgående for de forskriftsfestede temaene/områdene med samme benevnelser og i den rekkefølge* som forskriften stiller opp, og det er heller ikke et krav. Kommunen har i stedet valgt et format som tar utgangspunkt i folkehelsepolitisk rapport fra Helsedirektoratet som ble utgitt i 2015. Det pekes i intervju på at dette ga kommunen større fleksibilitet til å velge ut relevante indikatorer og innhente tallmateriale som var mer tilpasset lokale forhold. Dette har ifølge kommunen bidratt til at den ferdige rapporten har tydeligere og mer relevante indikatorer, som er lettere å begrunne og som også i større grad tydeliggjør ansvarsområder.

Revisjonens gjennomgang vil likevel ta utgangspunkt i forskriftens benevnelser og rekkefølge på temaer for lettere å kunne vurdere om kommunens oversikt innfrir de krav som forskriften setter. Helsedirektoratet ga i 2013 ut en veileder for arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Revisjonen har lagt denne til grunn for å få en bedre forståelse av hva som er ment med kravene som forskriften setter.

Status for helsetilstanden i befolkningen og påvirkningsfaktorer

a. Befolkningssammensetning

Med befolkningssammensetning menes grunnlagsdata som f.eks. antall innbyggere, alders- og kjønnsfordeling, sivilstatus, etnisitet, flyttemønster osv. Veilederen viser til at dette er informasjon som er viktig i vurderingen av øvrig informasjon, men som også kan være vesentlig i seg selv som en del av utfordringsbildet for folkehelsen i kommunen. Utviklingen i befolkningssammensetning vil også påvirke strategiske veivalg som inkluderer folkehelse (Helsedirektoratet 2013).

Oversiktsdokumentet redegjør for sammensetningen i befolkningen med bakgrunn i alder, andel innvandrere og utdanning. I tillegg redegjøres for forventet befolkningsvekst generelt og i ulike aldersgrupper. Det vises til dokumentet «status, utviklingstrekk og utfordringsbilde» (vedlegg til planstrategi 2016) for mer utfyllende opplysninger om demografi og befolkningsendringer.

Det pekes i intervju på at utfordringer knyttet til temaet «demografi» ikke er utdypet i selve oversiktsdokumentet, men i et annet vedlegg til planstrategien.

b. Oppvekst- og levekårsforhold

Helsedirektoratets veileder (2013) viser til at oversikten på dette området er ment å beskrive blant annet økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold og utdanningsforhold.

Innledningsvis i oversikten presenteres Folkehelsebarometret for Gjerdrum med nøkkeltall for levekår i Gjerdrum. Blant annet presentere tall for inntekt, utdanning og arbeidslivstilknytning sammenlignet med landet og fylket. På nesten alle indikatorene ligger kommunen signifikant bedre an enn landet som helhet.

Oversiktsdokumentet redegjør videre mer i detalj for flere ulike forhold som berører oppvekst og levekår i Gjerdrum kommune i kapitlene 3, 7 og 8. Statistikken som benyttes sammenlignes (i all hovedsak) med kommunene på Øvre Romerike, landsgjennomsnittet og Akershus fylke. Det er benyttet statistikk fra kommunehelsa statistikkbank, SSB, elevundersøkelsen til Utdanningsdirektoratet, Akershus statistikkbank, Akershus fylkeskommune og Gjerdrum kommune.

Innledningsvis i hvert kapittel beskrives betydningen av ulike indikatorer for helse, som for eksempel inntekt, tilknytning til arbeidslivet, trivsel på skolen, gjennomføring av videregående skole.

Oversiktsdokumentet inneholder informasjon om kommunen og kommunens befolkning på følgende områder:

- Inntektsnivå
- Inntektsfordeling
- Gjeld
- Barnehagedekning
- Kvalitet i barnehagen
- Trivsel, mobbing, relasjon til lærerne og fullføring av videregående skole
- Vedtak om spesialundervisning i grunnskolen
- Hjelpetiltak fra barnevernet og forebyggende helsetjenester i form av tall for helseundersøkelser på helsestasjonen.
- Utdanningsnivå
- Forebyggende helsetjenester for barn og unge.
- Arbeidsledighet
- Arbeidsavklaringspenger
- Varig uførepensjon
- Sykemeldte
- «Seniorer» i arbeidslivet

Det vises i dokumentet til at kommunen kommer godt ut på mange områder sammenlignet med øvrige kommuner på Øvre Romerike, fylket og landet. Det konkluderes med at Gjerdrum har positive nivå på mange områder innen oppvekst. Det vises blant annet til at kommunen har høy deltakelse i barnehage, også blant minoritetsspråklige, noe som kan virke forebyggende og bidra til økt mestring og redusert utenforskap i senere alder.

Det pekes også på områder hvor Gjerdrum skiller seg *negativt ut* fra sammenligningsgrunnlaget, eller på forhold som kommunen mener det er verd å merke seg.

- Fattigdom og gjeld
- Voksentetthet i barnehagene samt andel med pedagogisk utdannelse
- Trivsel i 7. trinn
- Opplevd støtte fra lærerne
- Frafall i den yrkesfaglige studieretningen

c. Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Eksempler på miljøforhold som har effekt på helsen kan være drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett, tilgang til friluftsområder, omfang av sosial støtte, sosiale nettverk, opplevelse av tilhørighet, valgdeltagelse m.m. (Helsedirektoratet 2013).

Kommunen redegjør for mange av disse forholdene i oversikten. Innledningsvis presenteres Folkehelsebarometret med oversikt over noen utvalgte nøkkelindikatorer for miljø som drikkevannsforsyning, ensomhet, tilfredshet med lokalmiljøet m.m.

Oversikten tar videre for seg miljøforhold mer i detalj i kapittel 4 og 5. I kapittel 4 (sosial støtte, deltagelse og medvirkning) redegjøres for psykososiale påvirkningsfaktorer som sosial støtte, deltagelse og medvirkning og betydningen miljøet som omgir oss har for helse og livskvalitet. I kapittel 5 beskrives det fysiske miljøets betydning for helse.

Redegjørelsen er basert på tallmateriale fra SSB, Kommunehelsa statistikkbank, Ungdata og Akershus fylkeskommune. Det pekes imidlertid på at det er vanskelig å finne statistikk på kommunenivå på flere av områdene og at dette gjør det vanskelig å få tilstrekkelig oversikt over tilstanden i kommunen. På noen områder presenteres kun statistikk for deler av befolkningen.

Deretter følger informasjon om kommunen og kommunens befolkning på følgende områder:

- tilgang til rekreasjonsareal og nærturterreng
- tilrettelegging for gående og syklende
- luftkvalitet
- miljørettet helsevern som vaksinasjonsdekning, eksponering for radon, drikkevannskvalitet og badevannskvalitet.
- sosial støtte (gode, nære relasjoner)
- deltagelse og medvirkning,
- sosial og kulturell deltagelse målt som deltagelse i kommunens musikk- og kulturskole og besøk i folkebibliotek.
- valgdeltagelse.

Oversikten presenterer tall som viser at kommunen ligger godt an på noen indikatorer og skiller seg negativt ut fra sammenligningsgrunnlaget på andre. Det pekes også på forhold som representerer en kilde til lokal bekymring/noe som er viktig å ta hensyn til. Blant annet fremkommer følgende:

- støy fra vei- og flytrafikk
- tilrettelagt vei for gående og syklende langs kommunal vei
- vaksinasjonsdekning for 9-åringer
- ensomhet, depressive følelser blant ungdom

d. Skader og ulykker

Veilederen viser til at det her er ment skader og ulykker som fører til personskader og som er en stor utfordring for folkehelsen. Eksempler på forhold som kan være relevant beskrive her er antall personskader behandlet på sykehus, antall hoftebrudd behandlet på sykehus, spesielle ulykkespunkter/strekninger, skadeforekomst i barnehager/skoler og omfang av ulike former for ulykker f.eks. arbeidsulykker, hjemmeulykker.

Tilstanden når det gjelder skader og ulykker beskrives med utgangspunkt i tall fra Kommunehelse statistikkbank og redegjøres for i kapittel 5.5. Oversikten beskriver status på to områder hhv. sykehusinnleggelser som følge av hhv. lårhalsbrudd og sykehusinnleggelser som følge av skader og ulykker. For øvrig pekes det på at det er lite statistikk for forebygging av skader tilgjengelig på kommunenivå.

Gjennomgangen viser at Gjerdrum skiller seg negativt ut sammenlignet med øvrige kommuner på Øvre Romerike, landet og fylket når det gjelder lårhalsbrudd, bare Eidsvoll ligger høyere.

Tallene viser videre at kommunen har hatt en økning i antall sykehusinnleggelser som følge av skader i perioden 2010-2013 og at kommunen ligger over snittet for landet, fylket og de fleste av kommunene på Øvre Romerike.

e. Helserelatert atferd

Med helserelatert atferd menes helseatferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall (Helsedirektoratet 2013). I veileder til arbeidet med oversikten nevnes fysisk aktivitet, ernæring samt, bruk av tobakk og rusmidler, seksualatferd og risikoatferd som kan føre til skader og ulykker.

Veilederen gir eksempler på en rekke indikatorer på forhold som hører inn under dette temaet, som andel barn/voksne som er aktive i tråd med myndighetens anbefalinger, tilgang på områder for aktivitet, dagligrøyking, alkohol- og tobakkskonsum, deltagelse i organisert- og uorganisert aktivitet, mat og måltider i barnehagen, skolen og SFO.

Kommunen redegjør i kapittel 6 (Sunne valg) for statistikk som viser ungdoms vaner når det gjelder tobakksbruk, bruk av alkohol, fysisk aktivitet og måltider. Redegjørelsen er basert på data fra Ungdataundersøkelsen (Ungdata 2015). Det vises til at det ikke finnes data på dette området for befolkningen som helhet på kommunenivå.

Det konkluderes med at det tyder på at befolkningen i Gjerdrum gjør sunne valg, med blant annet liten forekomst av overvekt (jf. bokstav f) og at dette kan henge sammen med høyt nivå på fysisk aktivitet og gode måltidsvaner. Det trekkes ikke frem spesielle utfordringer når det gjelder områdene som er redegjort for i oversikten. Det vises til at lite tilgjengelig statistikk for kommunen gjør konklusjonene usikre og det er heller ikke er mulig å se utvikling over tid.

f. Helsetilstand

> Med helsetilstand menes befolkningens helse målt ved ulike mål, f.eks. risikofaktorer, forebyggbare sykdommer, trivsel og mestringsressurser eller mer indirekte som mål som sykefravær o.l. Eksempler på tema som hører inn under begrepet helsetilstand og som trekkes frem i veilederen er blant annet forekomst av forebygg-bare sykdommer («folkesykdommer»), om det er bekymringsfullt nivå av visse sykdommer eller en negativ utvikling, men også data om trivsel eller selvopplevd helse (Helsedirektoratet 2013).

Dette temaet behandles dels innledningsvis i oversikten, dels i kapittel 6 under overskriften «Sunne valg».

Med utgangpunkt i Folkehelsebarometeret for Gjerdrum kommune gis en oversikt over det generelle overordnede bilde av helsetilstanden i kommunen. Barometeret inneholder blant annet informasjon om status for befolkningen når det gjelder forventet levealder, psykiske lidelser/muskel- og skjelettplager, hjerte- og karsykdommer, type 2-diabetes, lungekreft, antibiotikabruk og vaksinasjonsdekning.

Barometeret viser videre at Gjerdrum for de fleste av disse områdene ligger signifikant bedre an enn landet som helhet, eller på samme nivå. Gjerdrum skiller seg imidlertid negativt ut når det gjelder muskel- og skjelettsykdommer behandlet i primærhelsetjenesten. Folkehelseradaren (kommunehelsa statistikkbank) viser også at Gjerdrum skiller seg negativt ut sammenlignet både med fylket og landet når det gjelder hjerte-karsykdommer med behandling i primærhelsetjenesten. I tillegg har kommunen en noe høyere dødelighet som følge av lungelidelser/KOLS.

Status for helsetilstanden i befolkningen redegjøres videre for i kapittel 6. Gjennomgangen tar for seg statistikk som viser status for befolkningen sammenlignet med kommunene på Øvre Romerike, landsgjennomsnittet og Akershus fylke på følgende områder. Her redegjøres det nærmere for to forhold:

- Overvekt og fedme i befolkningen
- Overvekt blant gravide

Det vises til at statistikken tyder på at befolkningen i Gjerdrum gjør sunne valg med relativt sett liten forekomst av fedme og overvekt på de nasjonale indikatorene. Andelen overvekt og fedme på sesjon 1 i forsvaret er lavest blant kommunene på Øvre Romerike, landet og på snittet for Akershus. Andelen er imidlertid økende. For overvekt blant gravide kommer også Gjerdrum relativt godt ut, men i likhet med overvekt i befolkingen generelt, viser overvekt blant gravide en negativ tendens.

Kommunens vurdering av årsaker og konsekvenser

I tillegg til å redegjøre for helsetilstanden og påvirkningsfaktorer skal oversiktsdokumentet også inneholde en vurdering av årsaker til og konsekvenser av status innenfor et område. I følge veilederen (Helsedirektoratet 2013) innebærer en vurdering av konsekvenser å ta stilling til om et

forhold har stor betydning for folkehelsen, mens en vurdering av årsaker innebærer å ta stilling til hvorfor denne situasjonen har oppstått.

I intervju vises det generelt til at kommunen har forholdt seg til nasjonale krav om at det skal gjøres en faglig vurdering av årsaksforhold og konsekvenser av folkehelseutfordringene. Det pekes på at vurderinger av årsakssammenhenger fremkommer i beskrivelsen av ulike folkehelseutfordringer i oversiktsdokumentet. Videre vises det til at mange av de faglige vurderingene i dokumentet er hentet fra Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet. Samtidig pekes det på at gode forklaringer av årsakssammenhenger også fordrer god informasjon fra de ulike tjenesteområdene lokalt.

Revisjonen gjengir nedenfor hvordan vurderinger av årsaker og konsekvenser er gjort på de områder hvor Gjerdrum skiller seg negativt ut fra landet og fylket, slik det fremgår av *Folkehelsebarometret 2016* og *Folkehelseradaren.* Disse dataene refereres det til innledningsvis i kommunens oversiktsdokument (s.4-5).

Av Folkehelsebarometeret fremgår at det generelle bildet av folkehelsetilstanden i kommunen er god, men at kommunen skiller seg negativt ut når det gjelder muskel– og skjelettplager (basert på kontakt med primærhelsetjenesten). Folkehelseradaren (Kommunehelsa statistikkbank) viser i tillegg at Gjerdrum skiller seg negativt ut når det gjelder hjerte-karsykdommer (basert på kontakt med primærhelsetjenesten).

I oversiktsdokumentet pekes det på at kommunens negative skår på disse områdene kan skyldes at disse lidelsene håndteres i primærhelsetjenesten i stedet for i spesialisthelsetjenesten. Videre vises det til at muskel- og skjelettlidelser utgjør den største andelen sykemeldte på landsbasis og at dette vil være et naturlig satsningsområde for Gjerdrum Frisklivssentral, som har kompetanse på å redusere og forebygge livsstilssykdommer. Det vises også til at kommunen bør se indikatoren i sammenheng med en vurdering av kapasitet og kompetanse innen fysikalsk behandling i kommunen. I kapittel 6 om sunne valg vises det overordnet til at det er en sammenheng mellom helseatferd som f.eks. fysisk aktivitet og forekomsten av ulike typer ikke-smittsomme sykdommer.

4.3.3 Kilder til oversikten

I tabellen under har revisjonen systematisert kommunens bruk av kilder etter de krav til kildebruk som forskriften setter og etter forskriftens krav til temaer som skal inngå i oversikten.

Tabell 1 Bruk av kilder

Tema ↓ Kilder →	A Stat/fylkeskommune	B Kommununale helse- og omsorgstjenester	C Andre lokalt
Befolkningssammensetning Demografi, flytting, etnisitet osv	Akershus statistikkbank	-	-
Oppvekst- og levekår Arbeid, inntekt, utdanning, boforhold	Folkehelsebarometret SSB Kommunehelsa statistikkbank Utdanningsdirektoratet Akershus statistikkbank	I noen grad	I noen grad
Miljø Fysisk, kjemisk, biologisk, sosialt	Folkehelsebarometreret SSB Kommunehelsa statistikkbank Utdanningsdirektoratet Akershus statistikkbank Ungdata	-	I noen grad
Skader og ulykker Omfang av ulike skadetyper	Folkehelsebarometret Kommunehelsa statistikkbank	-	-
Helserelatert atferd Levevaner	Folkehelsebarometret Ungdata	I noen grad	-
Helsetilstand Sykdommer, risikofaktorer, trivsel	Folkehelsebarometre Kommunehelsa statistikkbank	I noen grad	-

Tabellen viser at kommunen for alle områder har benyttet statistikk fra stat og/eller fylkeskommune. For å beskrive helserelatert atferd er det i tillegg benyttet data fra, Ungdataundersøkelsen. Folkehelsebarometret gir nøkkeltall for alle områdene kommunen er pålagt å beskrive i oversikten, unntatt skader og ulykker. Tallene fra folkehelsebarometeret er beskrevet i innledningsvis i oversikten under overskriften «oversikt og overordnede betraktninger».

Kommunen peker selv på at oversikten hovedsakelig er basert på nasjonale kilder og at det kan «være lurt å ha en bredere prosess i kommuneorganisasjonen ved fremtidige revisjoner av dokumentet» (oversiktsdokument s. 11). Det vises til at det er benyttet lokal kunnskap om status for helsetilstand og påvirkningsfaktorer som fremkom gjennom SWOT-analyser som ble gjennomført i kommunens tjenester våren 2016.

Det vises i intervjuene til at kommunen har et forbedringspotensial med hensyn til å nyttiggjøre seg kunnskap og informasjon om lokale forhold som finnes i egen organisasjon. Det pekes videre på at det generelt har vært tidkrevende å innhente og analysere statistikk, og at det er en utfordring at det på en del områder ikke foreligger statistikk for Gjerdrum kommune. Det ble i tillegg pekt på viktigheten av gode verktøy for å kunne hente ut statistikk på lokalt nivå i kommunen, f.eks. gjennom bruk av ulike fagsystemer i kommunale tjenester.

Tross de begrensinger som trekkes frem, opplever kommunen generelt å ha god oversikt over folkehelsen. Det vises i intervju til at arbeidet med oversiktsdokumentet har bidratt til å identifisere særskilte folkehelseutfordringer, som blant annet overvekt, hjerte-kar sykdommer, psykisk helse barn og unge, samt frafall i videregående opplæring. Det vises også til at arbeidet med dokumentet har bidratt til å bekrefte inntrykk og erfaringer kommunen allerede har på flere områder, og gitt trygghet for at tiltak allerede er satt inn på riktige områder.

4.4 Revisjonens vurdering

Undersøkelsen viser at kommunen har oppfylt folkehelselovens krav om at det skal utarbeides et eget oversiktsdokument over helsetilstanden i kommunen og faktorer som påvirker denne. Dokumentet er et viktig utgangspunkt for kommunens planlegging av mål og tiltak på området og skal bidra til å gjøre kommunens folkehelsearbeid så treffsikkert som mulig. Undersøkelsen viser at dokumentet ikke forelå ved oppstart av kommunens arbeid med planstrategi, slik folkehelseloven også krever, men ble vedtatt etter kommunestyrets behandling av planstrategi for 2016-2020.

Det kreves at oversikten over helsetilstanden i kommunen skal inneholde informasjon om bestemte temaer og samfunnsområder. Undersøkelsen viser at kommunens oversiktsdokument tilfredsstiller forskriftsfestede krav om innhold. Undersøkelsen viser videre at dokumentet i all hovedsak er basert på forskriftsfestede krav til bruk av kilder, men da først og fremst statlige og fylkeskommunale kilder og mindre grad lokale kilder.

Revisjonen er innforstått med at det kan være krevende fremskaffe lokal statistikk. Kommunen påpeker selv at det på mange områder heller ikke finnes informasjonen om Gjerdrum kommune i

nasjonale statistikker. Revisjonen vil peke på at en tettere og mer systematisk involvering av kommunens egne tjenester i folkehelsearbeidet, kan bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget om lokale forhold. Dette kan etter revisjonens vurdering også gjøre det enklere å identifiseres årsaker til og konsekvenser av ulike folkehelseutfordringer i egen kommune.

FIGURLISTE

Figur 1 Kommunens ansvar og oppgaver i planleggingen.....2
Figur 2 Det "store" og det "lille" folkehelsearbeidet.....3

LITTERATUR OG KILDER

Lover, forskrifter og forarbeider
LOV-2011-06-24 nr. 29 Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)

LOV-2008-06-27 nr. 71 Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

FOR-2012-06-28 nr. 692 Forskrift om oversikt over folkehelsen

Prop. 90 L (2010–2011) Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)

Rundskriv og veiledere
Ikraftsetting av lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven), Helse- og omsorgsdepartementet, Rundskriv I-6/2011

God oversikt – en forutsetning for god folkehelse. En veileder til arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer, Helsedirektoratet IS-2110

Dokumenter fra Gjerdrum kommune
Folkehelseoversikt Gjerdrum kommune 2016

Bedre helse for alle. Kommunedelplan for folkehelse i Gjerdrum 2014-2024

Planstrategi for Gjerdrum kommune 2016-2020

Saksfremlegg, vedtak av planstrategi for Gjerdrum kommune 2016-2020 (11605/2016-140)

Annet
Riksrevisjonens undersøkelse av offentlig folkehelsearbeid, Dokument 3:11 (2014-2015)

Arkivsak-dok. 15/00163-11
Saksbehandler Kjell Nordengen

Saksgang	Møtedato
Gjerdrum kontrollutvalg	13.02.2017

FELLES SAK FOR ALLE KONTROLLUTVALG PÅ ROMERIKE OM PLAN FOR SELSKAPSKONTROLL 2017-2020

Forslag til vedtak/innstilling:

1. Kontrollutvalget godkjenner opplegget og tidsplanen for arbeidet med selskapskontroll, og gir sekretariatet fullmakt til å koordinere bestillingene.

2. Kontrollutvalget bestiller en eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av Romerike Krisesenter IKS. Kontrollutvalget ber Romerike Revisjon IKS komme tilbake med en prosjektplan for forvaltningsrevisjonen.

Vedlegg:
1. Oppsummering av alle utvalgenes prioriterte kontroller i perioden.
2. Overordnet analyse og plan for selskapskontroll 2017-2020.

Saksframstilling:

Kontrollutvalget vedtok overordnet analyse og plan for selskapskontroll 2017–2020 den 3. oktober 2016, og den ble vedtatt av kommunestyret den 9. november 2016, se vedlegg 2.

De fleste selskaper er eid av flere kommuner. Kontrollutvalgslederne på Romerike har hatt to felles møter (10.10.2016 og 11.01.2017) for å drøfte samordning av selskapskontrollene. Lederne er enig om at de største kommunene tar ansvar for kontroll i de største selskapene, og at alle eierkommunenes kontrollutvalg mottar og behandler de rapporter som de har eierinteresser i. På denne måten deles resultatene. Det er også viktig at rapportene inneholder tilstrekkelig informasjon om den enkelte kommune, slik at kontrollutvalget kan lage en presis innstilling til kommunestyret.

Kontrollutvalget foretar en bestilling av den enkelte selskapskontrollen med nærmere angivelse av innretning av undersøkelsen. Ved bestilling av selskapskontroll med forvaltningsrevisjon vil det bli utarbeidet og fremlagt en prosjektplan for det enkelte prosjekt - tilsvarende som på forvaltningsrevisjonsprosjekter. I selskaper der flere kommuner er eiere, vil sekretariatet samordne kontrollen.

Sekretariatet har hatt et møte med Romerike Revisjon IKS den 19.01.17 hvor opplegget og tidsplanen for arbeidet med selskapskontroll er diskutert.

Kontrollutvalget i Gjerdrum kommune vil motta følgende kontroller i perioden 2017-2020:

Selskap	**Eiere**	**Utdyping av prosjekt**	**Tidspunkt for bestilling**
Romerike krisesenter IKS	Fet, Aurskog-Høland, Sørum, Nes, Rælingen, Skedsmo, Lørenskog, Nittedal, Gjerdrum, Ullensaker, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Enebakk	Mer enn en ren eierskapskontroll. Hvordan har anbefalingene fra forrige eierskapskontroll blitt fulgt opp? Også se på sider ved driften. (Eierskapskontroll + forvaltningsrevisjon)	2017
Norasondegruppen AS	Fet, Skedsmo, Lørenskog, Nittedal, Rælingen, Sørum, Aurskog-Høland, Gjerdrum, Rømskog, Norsk Folkehjelp (0,32%)	Hvordan har anbefalingene fra forrige eierskapskontroll blitt fulgt opp? I hvilken grad drives selskapet i henhold til formålet? (Eierskapskontroll)	2018
Romerike revisjon IKS	Fet, Aurskog-Høland, Sørum, Nes, Rælingen, Skedsmo, Lørenskog, Nittedal, Gjerdrum, Ullensaker, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Enebakk	Eierskapskontroll	2018
Romerike avfallsforedling IKS	Skedsmo, Lørenskog, Fet, Gjerdrum, Nittedal, Sørum, Enebakk og Aurskog-Høland, Rælingen	Mer enn en ren eierskapskontroll?	2019
Øvre Romerike brann og redning IKS	Ullensaker, Nes, Nannestad, Hurdal, Gjerdrum, Eidsvoll	Hvordan har anbefalingene fra forrige eierskapskontroll blitt fulgt opp?	2018
Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS	Fet, Aurskog-Høland, Sørum, Nes, Rælingen, Skedsmo, Lørenskog, Nittedal, Gjerdrum, Ullensaker, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Enebakk	Eierskapskontroll	2019

Midtre Romerike avløpsselskap IKS	Gjerdrum, Sørum, Fet	Eierskapskontroll	2018
Øvre Romerike utvikling (ØRU) Øvre Romerike innkjøpssamarbeid (ØRIK)	Ullensaker, Nes, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Gjerdrum		I bestilling
Samarbeid	**Partnere**	**Utdyping av undersøkelse**	
Digitale Gardermoen	Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes, **Ullensaker**. Vertskommune: Ullensaker		2020
Jessheim interkommunale legevakt	Gjerdrum, Nannestad, Hurdal, Ullensaker. Vertskommune: **Ullensaker**	Mer enn en ren eierskapskontroll	2017

Det foreslås at kontrollutvalget bestiller kontroller for ett år av gangen. For Gjerdrum kommune innebærer dette eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av Romerike krisesenter IKS.

For Romerike Krisesenter IKS vil eierskapskontrollen se på hvordan anbefalingene fra forrige eierskapskontroll er fulgt opp. Når det gjelder forvaltningsrevisjonen har Skedsmo kontrollutvalg i *Overordnet analyse og plan for selskapskontroll* blant annet sagt at det er aktuelt å se på driften i første omgang, og la spørsmål knyttet til eierstruktur eventuelt komme senere. Kontrollutvalgene i Rælingen, Sørum, Nes og Nittedal utdypet prosjektet slik under sin behandling av saken: «Når det gjelder Romerike krisesenter IKS ønsker utvalget at man ser på ressursbruk og økonomistyring. Videre ønsker utvalget å se på hvordan selskapet ivaretar formålet for virksomheten» Rælingen ønsker også å se på organisasjonsform. Kontrollutvalget kan gi ytterligere innspill og utdype dette i møtet.

Kontrollutvalget vil rapportere samlet på eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon i det enkelte selskap til kommunestyret, og ber derfor revisor om at det rapporteres samlet.

I vedlegg 1 til denne saken ligger det en oppsummering av alle utvalgene sine prioriterte kontroller i perioden. Det er også satt opp et forslag til tidsplan for gjennomføringen.

Selskapskontroll 2017 – 2020 Romerike

Selskap	**Eiere**	**Utdyping av prosjekt**	**Tidspunkt for bestilling**
Romerike krisesenter IKS	Fet, Aurskog-Høland, Sørum, Nes, Rælingen, Skedsmo, Lørenskog, Nittedal, Gjerdrum, Ullensaker, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Enebakk	Mer enn en ren eierskapskontroll. Hvordan har anbefalingene fra forrige eierskapskontroll blitt fulgt opp? Også se på sider ved driften. (Eierskapskontroll + forvaltningsrevisjon)	2017
Norasondegruppen AS	Fet, Skedsmo, Lørenskog, Nittedal, Rælingen, Sørum, Aurskog-Høland, Gjerdrum, Rømskog, Norsk Folkehjelp (0,32%)	Hvordan har anbefalingene fra forrige eierskapskontroll blitt fulgt opp? I hvilken grad drives selskapet i henhold til formålet? (Eierskapskontroll)	2018
Strandveien 1 AS	Skedsmo, Lørenskog, Rælingen, Nittedal, Fet og Sørum	- Er kommunens eierstrategi i samsvar med de oppgaver selskapet faktisk utfører? - Har selskapet vurdert fremtidig skatteplikt og eventuelt drøftet dette med eierne? - Hva er gjort for å sikre at lov om offentlige anskaffelser er fulgt? - Hvordan er den økonomiske risiko vurdert i forhold til eiendomsutviklingsprosjektet? (Eierskapskontroll + forvaltningsrevisjon)	2017
Romerike revisjon IKS	Fet, Aurskog-Høland, Sørum, Nes, Rælingen, Skedsmo, Lørenskog, Nittedal, Gjerdrum, Ullensaker, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Enebakk	Eierskapskontroll	2018
Romerike avfallsforedling IKS	Skedsmo, Lørenskog, Fet, Gjerdrum, Nittedal, Sørum, Enebakk og Aurskog-Høland, Rælingen	Mer enn en ren eierskapskontroll?	2019
Øvre Romerike brann og redning IKS	Ullensaker, Nes, Nannestad, Hurdal, Gjerdrum, Eidsvoll	Hvordan har anbefalingene fra forrige eierskapskontroll blitt fulgt opp?	2018

Selskapskontroll 2017 – 2020 Romerike

Nedre Romerike brann og redning IKS	Lørenskog, Rælingen, Skedsmo, Nittedal, Sørum, Aurskog-Høland, Fet	Hvordan har anbefalingene fra forrige eierskapskontroll blitt fulgt opp?	2020
Øvre Romerike avfallsselskap IKS	Ullensaker, Nannestad, Hurdal, Eidsvoll	Hvordan er anbefalingene fra forrige eierskapskontroll blitt fulgt opp?	2018
Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS	Fet, Aurskog-Høland, Sørum, Nes, Rælingen, Skedsmo, Lørenskog, Nittedal, Gjerdrum, Ullensaker, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Enebakk	Eierskapskontroll	2019
Midtre Romerike avløpsselskap IKS	Gjerdrum, Sørum, Fet	Eierskapskontroll	2018
Orbit Arena AS	Ullensaker, Eidsvoll, Nannestad, Hurdal, Akershus fylkeskommune, DnB (10%), flere private eiere som eier mindre enn 1% hver.	Begrenset eierskapskontroll	2017
Nedre Romerike vannverk IKS	Skedsmo, Lørenskog, Rælingen, Nittedal, Fet og Sørum.	Eierskapskontroll	2018
Nedre Romerike avløpsanlegg IKS	Skedsmo, Lørenskog, Rælingen og Nittedal	Eierskapskontroll	2018
Nitor AS	Lørenskog	I hvilken grad drives selskapet i henhold til formålet?	2020
Kanmer AS	Nes	Eierskapskontroll	2019
Aurskog-Høland utbyggingsselskap AS	Aurskog-Høland	Eierskapskontroll	2018
Jobberiet AS	Aurskog-Høland	Mer enn en ren eierskapskontroll	2020
Lillestrøm parkering AS med datterselskapet	Skedsmo	Eierskapskontroll	2019
Øvre Romerike utvikling (ØRU) Øvre Romerike innkjøpssamarbeid (ØRIK)	Ullensaker, Nes, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Gjerdrum		I bestilling
Andre eierskapskontroller			
Kontroll av Skedsmo kommunes eierforvaltning			2018

Selskapskontroll 2017 – 2020 Romerike

Samarbeid	**Partnere**	**Utdyping av undersøkelse**	
Digitale Gardermoen	Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes, **Ullensaker**. Vertskommune: Ullensaker		2020
Jessheim interkommunale legevakt	Gjerdrum, Nannestad, Hurdal, Ullensaker. Vertskommune: **Ullensaker**	Mer enn en ren eierskapskontroll	2017
Nedre Romerike innkjøpssamarbeid	Fet, Enebakk, Nittedal, Rælingen, Aurskog-Høland, **Sørum**. Vertskommune: Sørum		2018
Voksenopplæring Øvre Romerike	Ullensaker, Nes, Nannestad, Eidsvoll, Hurdal. Vertskommune: **Ullensaker**	1. Hvordan er delegeringen gjennomført? 2. Hvordan sikrer Nes kommune at sitt ansvar blir ivaretatt i samarbeidet? 3. Hvordan fungerer tjenesten overfor brukerne? Det foretas en undersøkelse av problemstilling 1 og 2 før en tar stilling til om det også er aktuelt å gjennomføre en undersøkelse av problemstilling 3.	2017
Regionkontor landbruk	**Skedsmo**, Nittedal, Lørenskog, Rælingen, Oslo. Vertskommune: Skedsmo	Det kan det være aktuelt å undersøke hvordan Lørenskog kommune sikrer at de oppgaver og det ansvar Lørenskog har blir ivaretatt i vertskommunesamarbeidet.	2019
Kommunal døgnenhet, KAD	**Skedsmo**, Rælingen, Enebakk, Fet, Lørenskog, Nittedal, Sørum. Vertskommune: Skedsmo		2018

Overordnet analyse og plan for selskapskontroll Gjerdrum kommune

Gjerdrum kontrollutvalg

Innhold

Innledning ... 3
Om selskapskontroll ... 3
Overordnet analyse ... 5
Kommunens eierskap ... 5
Forvaltning av kommunens eierskap - eiermeldingen ... 5
Vurdering av eierskapets vesentlighet ... 5
Vurdering av risiko knyttet til det enkelte eierskap ... 6
Kommunens eierskap ... 6
Tidligere kontroller ... 6
Prioriterte prosjekter for selskapskontroll i planperioden ... 7
Gjennomføring av selskapskontroll ... 7
Rapportering av gjennomførte selskapskontroll ... 7
Rullering av planen ... 8
Faktaark selskaper ... 8
Midtre Romerike avløpsselskap IKS (MIRA) ... 8
Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike ... 9
Barnevernvakt Romerike Politidistrikt ... 10
Digitale Gardermoen IS ... 10
Interkommunalt byggetilsyn ... 11
Jessheim interkommunale legevakt ... 11
Miljørettet helsevern ... 12
Overgrepsmottaket Oslo ... 12
Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS ... 13
Romerike Krisesenter IKS ... 13
Selskapskontroll ... 14
Romerike Revisjon IKS ... 15
Øvre Romerike interkommunale innkjøpssamarbeid (ØRIK) ... 16
Øvre Romerike Brann og Redning IKS ... 16
Øvre Romerike Utvikling (ØRU) ... 18
Mjølkerampa AS ... 18
Norasondegruppen AS ... 19
Selskapskontroll ... 20
Romerike Avfallsforedling IKS ... 20
Eierskapskontroll ... 21
Kilder: ... 22

Innledning

I kommunal sektor er det blitt mer og mer vanlig å organisere deler av tjenesteproduksjonen utenfor den ordinære kommunale forvaltningen. Dette kan være aksjeselskaper, interkommunale selskaper eller andre selvstendige rettssubjekter.

Selskapsorganisering kan utgjøre en utfordring for folkevalgt styring, innsyn og kontroll, på grunn av at de ligger utenfor kommunestyrets direkte styring og administrasjonssjefens internkontroll. Hvordan kommunestyret forvalter eierskapene sine er viktig for å sikre kvalitet på tjenester og god forvaltning av kommunens verdier. God forvaltning av eierskapene er også viktig for kommunens omdømme.

Om selskapskontroll

Selskapskontroll er en av de pålagte oppgavene til kontrollutvalget, og er et viktig virkemiddel for å sikre at selskapene underlegges folkevalgt styring og kontroll. Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden utarbeide plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal være basert på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger. Hensikten er å identifisere behovet for selskapskontroll på de ulike sektorer og med de ulike selskapene.

Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper. Dette gjelder interkommunale selskaper, aksjeselskaper og interkommunalt samarbeid som er egne rettssubjekter. I prinsippet gjelder innsynsretten overfor selskaper som fullt ut er eid av kommuner og fylkeskommuner.

I hovedsak skilles det mellom eierskapskontroll, som er obligatorisk, og frivillig forvaltningsrevisjon. Praksis tilsier at det kan være en glidende overgang mellom disse to hovedkategoriene. I Kontrollutvalgsboken[1] blir dette illustrert med følgende figur.

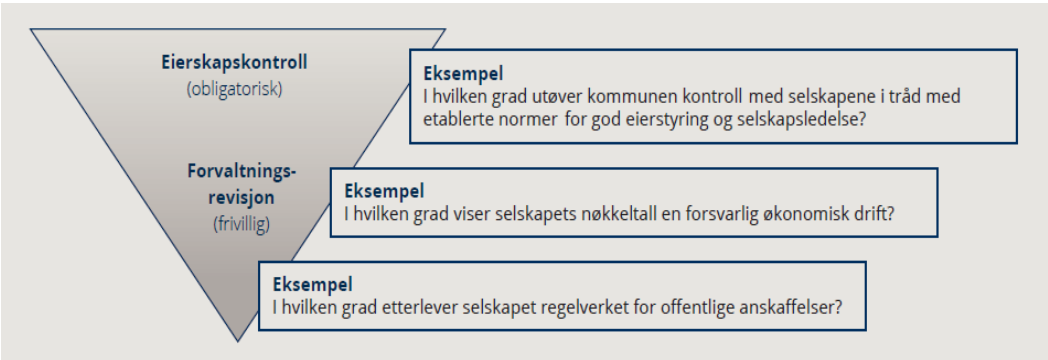

Formålet med eierskapet og eventuelle prinsipper for hvordan eierstyringen utøves, er et godt utgangspunkt for kontrollutvalget når de skal påse at eierskapene forvaltes i tråd med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

[1] Kontrollutvalgsboken, utgitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2016

Eierskapskontroll fokuserer på hvordan kommunen utøver eierstyring, og om den som representerer kommunens interesser på generalforsamlingen eller i representantskapet treffer beslutninger i samsvar med relevant lovgivning, og for øvrig opptrer i tråd med kommunens vedtak og forutsetninger for forvaltningen av eierinteressene.

Problemstillinger ved eierskapskontroll kan være:

- Har kommunen etablert tydelige føringer for eierskapene sine? Har kommunen en eierskapsmelding?
- Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser? Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser? Er rutinene gode nok, og blir de etterlevd?
- Er det god kommunikasjon mellom aktørene (eierrepresentant og eierforsamling
- styret og daglig leder)?
- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

Forvaltningsrevisjon i selskaper kan være aktuelt dersom tips, politiske vedtak eller endrede føringer gjør at kontrollutvalget mener det er forhold som trenger å bli nærmere undersøkt. Funn fra tidligere eierskapskontroll kan også aktualisere forvaltningsrevisjon i selskaper.

Forvaltningsrevisjon vil si systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Tema for forvaltningsrevisjon i selskaper kan være:

- Måloppnåelse
- Offentlige anskaffelser
- Habilitet
- Etikk og samfunnsansvar
- Arbeidsmiljø
- Økonomisk drift

Dersom kommunen har oppnevnt medlemmer til styret i selskapet, kan det også være aktuelt å vurdere hva slags rolle disse har for å sikre at selskapet drives innenfor kommunestyrets forutsetninger og engasjement i selskapet.

Forvaltningsrevisjon er valgfri og således ikke en obligatorisk del av selskapskontrollen. I de tilfeller der det er nødvendig å gjennomføre en forvaltningsrevisjon, er hensikten å gi kommunestyret relevant informasjon om selskapet.

Selskapskontroll kan i prinsippet gjennomføres i alle typer selskaper, men omfanget av selskapskontrollen påvirkes av eierforholdene i selskapene. Innsyns- og undersøkelsesretten til kontrollutvalget er forbeholdt følgende selskaper:

- Interkommunale styrer etter kommuneloven § 27 som er eget rettssubjekt
- Interkommunale selskap (IKS)
- Heleide kommunale aksjeselskap kommunen eier alene eller sammen med andre kommuner
- Heleide datterselskap til slike selskaper

Overordnet analyse

I dette kapitlet behandles grunnleggende spørsmål som hva kommunen eier, hvordan eierskapet forvaltes, hvor vesentlig det enkelte selskapet er og hvilken risiko som er knyttet til det enkelte eierskap. Basert på denne analysen kommer kontrollutvalget frem til hvilke selskaper som er aktuelle for selskapskontroll.

Kommunens eierskap

Kommunene på øvre Romerike har i felles eiermelding beskrevet 16 eierskap, hvorav ett (Øvre Romerike revisjonsdistrikt) er avviklet. Disse er omtalt nærmere under Faktaark for selskaper. Kontrollutvalget har vurdert risiko og vesentlighet for alle disse.

Forvaltning av kommunens eierskap - eiermeldingen

Hensikten med en felles eiermelding for kommunene på Øvre Romerike er at den skal legge grunnlaget for godt et politisk og administrativt håndverk samt skape en felles forståelse for hvordan det skal sikres felles styring av de interkommunale samarbeidene, herunder ivaretakelse av intensjonene i kommunale eiermeldinger.

Eiermeldingen skal videre gi de 6 samarbeidende kommunene på Øvre Romerike en oversikt over eksisterende interkommunalt samarbeid, dermed dets formål, eierandeler og styringsformer. Det sikrer blant annet at alle deltagende kommunene vil ha et godt informasjonsgrunnlag og at samarbeidet vil foregå på felles premisser.

Gjennom selskapsorganisering som virkemiddel for utøvelse av tjenesteproduksjon kreves det at kommunenes folkevalgte utøver sitt eierskap og eierstyring innenfor de juridiske rammer som regulerer modellene for interkommunalt samarbeid. Eiermelding er derfor i tillegg ment å være et verktøy for de kommunene som vurderer inngåelse eller etablering av samarbeid. Den gir oversikt over de ulike typer organisasjonsformer med tilhørende regelverk og hvilke styringsmuligheter og ansvarsforhold som følger av disse.

I utarbeidelsen av denne eiermelding er det er tatt utgangspunkt i ØRUs tidligere felles eiermelding «Felles eiermelding 2011 for kommunene på Øvre Romerike (ØRU)», Ullensaker kommunes eiermelding, prosjektrapporten" Styring av kommunalt samarbeid", KS retningslinjer og styringsdokumenter fra kommunene på Øvre Romerike. I meldingen defineres begreper og det gis en beskrivelse av forskjellige samarbeidsmodeller og motiver for samarbeid I eiermeldingen er begrepet «samarbeid» benyttet som et samlebegrep for alle typer rettsfellesskap og organisasjonsmodeller for interkommunalt samarbeid.

Vurdering av eierskapets vesentlighet

Hvert enkelt selskap er vurdert ut fra ulike perspektiver på vesentlighet og de målsettinger kommunen har med eierskapet. Sentrale vesentlighetsmomenter er om selskapet

- Forvalter store økonomiske verdier
- Utfører viktige kommunale oppgaver
- Har betydning for lokalsamfunn, arbeidsplasser el.
- Politisk interesse og prestisje

- Betydning for omdømme

Vurdering av risiko knyttet til det enkelte eierskap

Etter at vesentlighet er vurdert, vurderes risiko, eller «hvor stor er sjansen for at viktige mål ikke oppnås?» Eksempler på indikasjoner på risiko er:

- Risiko for at selskapet ikke driver i tråd med kommunestyrets mål for selskapet
- Risiko for at den som forvalter kommunens eierinteresser i selskapet ikke gjør dette i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger
- Risiko for at selskapet ikke driver i tråd med lover og regler
- Risiko for at selskapet ikke drives på en økonomisk forsvarlig måte
- Negativ økonomisk utvikling
- Negativ medieoppmerksomhet

Kommunens eierskap

Gjerdrum kommune har eierinteresser i følgende virksomheter:

Interkommunale selskaper – IKS:

- Midtre Romerike avløpsselskap IKS (MIRA)
- Romerike Revisjon IKS
- Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS
- Romerike Krisesenter IKS
- Romerike avfallsforedling IKS (ROAF)
- Øvre Romerike Brann og Redning (ØRB)

Aksjeselskaper - AS

- Mjølkerampa AS
- Norasonde AS

Andre samarbeidsordninger

- ØRU samarbeidet
- Innkjøpstjeneste (ØRIK)
- Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike (AØR)
- Barnevernvakt (Romerike Politikammer)
- Ullensaker og Gjerdrum landbrukskontor
- Overgrepsmottak Oslo
- Interkommunalt byggetilsyn
- Jessheim interkommunale legevakt
- Miljørettet helsevern
- Digitale Gardermoen

Tidligere kontroller

Det har vær gjennomført eierskapskontroll i Romerike Krisesenter IKS, Digitale Gardermoen IKS (DGI), Mjølkerampa AS, Romerike avfallsforedling IKS og Norasonde AS i forrige periode. Øvre Romerike Brann og Redning (ØRBR) er under arbeid og behandles høsten 2016.

Formålet var å gjennomgå og vurdere om eiernes oppfølging av eierskapet i selskapene utøves etter kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Prioriterte prosjekter for selskapskontroll i planperioden

Kontrollutvalget ønsker å konsentrere seg om kontroll i følgende selskaper:

Selskap	Involverte eiere
Midtre Romerike avløpsselskap IKS	Gjerdrum, Sørum, Fet
Øvre Romerike utvkling	Gjerdrum, Ullensaker, Nes, Eidsvoll, Nannestad, Hurdal Vertskommunesamarbeid med Ullensaker som vertskommune
Øvre Romerike innkjøpssamarbeid	Gjerdrum, Ullensaker, Nes, Eidsvoll, Nannestad, Hurdal Vertskommunesamarbeid med Ullensaker som vertskommune
Jessheim interkommunale legevakt	Gjerdrum, Ullensaker, Nannestad, Hurdal Vertskommunesamarbeid med Ullensaker som vertskommune

Sekretariatet vil koordinere kontrollene med de øvrige kontrollutvalgene hvor det er mange eiere.

Gjennomføring av selskapskontroll

Det er få føringer for hvordan selskapskontrollen skal gjennomføres, og omfang og fokus kan variere fra selskap til selskap. Kontrollutvalget foretar en bestilling av den enkelte selskapskontrollen med nærmere angivelse av innretning av undersøkelsen. I selskaper der flere kommuner er eiere, vil sekretariatet samordne kontrollen gitt at flere kontrollutvalg har prioritert samme selskap. Det er Romerike Revisjon IKS som utfører selskapskontrollen.

NKRF har utarbeidet en praktisk veileder for selskapskontroll med fokus på eierskapskontroll som kan legges til grunn for arbeidet. I de tilfeller der forvaltningsrevisjon inngår, skal standarden RSK 001 legges til grunn for arbeidet.

Rapportering av gjennomførte selskapskontroll

Kontrollutvalget rapporterer fortløpende arbeidet med selskapskontroll til kommunestyret. I tillegg rapporteres det i utvalgets årsrapport.

Kommunestyret fastsetter hvordan den enkelte selskapskontrollen skal følges opp, og kontrollutvalget følger opp vedtakene. Kontrollutvalget skal også avgi rapport til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader til rapportene er blitt ivaretatt.

Rullering av planen

Denne planen er utarbeidet med tanke på selskapskontroll i kommende 4-årsperiode. I tillegg til løpende vurdering av planen vil kontrollutvalget vurdere om den bør revideres etter 2 år. Kontrollutvalget ber kommunestyret om fullmakt til å fravike de vedtatte prioriteringene i planen basert på slike vurderinger, eller hvis andre forhold tilsier det.

Faktaark selskaper

Midtre Romerike avløpsselskap IKS (MIRA)

Organisering/selskapsform	Interkommunalt selskap (IKS)
Formål	Selskapets formål er å sørge for rensing av avløpsvann for eierkommunene. Selskapet skal herunder planlegge, bygge og drive et felles avløpsrenseanlegg (i det følgende kalt "Anlegget")/på Tangen i Sørum kommune. Til Anlegget hører i denne sammenheng også overføringsanlegg, inkl. pumpestasjoner og annen nødvendig infrastruktur, fra definerte leveringspunkter i eierkommunene og frem til selve avløpsrenseanlegget. Selskapet har ikke erverv til formål - det skal drives i overensstemmelse med det lovfestede selvkostprinsippet slik at eventuelt overskudd kommer kundene i eierkommunene til gode. Selskapet skal drives i samsvar med lovkrav, herunder myndighetenes bestemmelser og pålegg samt vedtak i eierkommunene sanksjonert av representantskapet. Selskapet skal forvalte eierkommunenes interesser og rettigheter knyttet til Anlegget på en måte som samlet sett gir den totaløkonomisk sett beste løsningen på sikt for de tre eierkommunene uten hensyn til kommunegrensene mellom de tre kommunene.
Etablert	Stiftet 31.10.2012
Deltakere	Fet 34%, Gjerdrum 15%, Sørum 51% Eierbrøken skal revurderes hvert fjerde år iht. prinsippene i selskapsavtalen
Hovedkontor	Sørum kommune
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Lov om interkommunale selskaper. Selskapsavtalen.

	Lov om kommunale vass- og kloakkavgifter. Forurensningsloven. Plan- og bygningsloven.
Ansvar	Kommunen hefter ubegrenset for sin andel av selskapets samlede forpliktelser.
Finansiering	Selskapets investeringer skal i nødvendig utstrekning finansieres ved låneopptak. Årlige drifts- og kapitalutgifter dekkes gjennom driftstilskudd fra deltakerkommunene og betaling fra eventuelle andre kunder. Selskapet kan ha et kortsiktig justeringsfond for å kunne innarbeideoverskudd/underskudd i påfølgende budsjett. I 2014 var driftstilskuddet: Sørum 765.000 kr Fet 510.000 kr Gjerdrum 225.000 kr
Låneopptak	I henhold til selskapsavtalen kan MIRA ta opp lån opp til 543 mill kr.
Representantskapet	6 medlemmer, 2 fra hver eierkommune. Eierkommunene har imidlertid én stemme hver i representantskapet.
Styre	Morten Finborud (leder), Lill Beate Pedersen (nestleder), Dag Georg Jørgensen, Line Goplen Höfde, Asbjørn Stokkebekk

Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike

Organisering/selskapsform	Interkommunalt samarbeid § 27 (ikke eget rettssubjekt. Disposisjoner gjennom Eidsvoll kommune).
Formål	På vegne av skatteoppkreverne i deltakende kommuner å sørge for gjennomføring av de oppgaver som fremgår av skattebetalingsloven § 47, folketrygdloven kap. 17 og instruks for skatteoppkrever kap. 4 og vedtak i kontrollenhetens styre.
Etablert	1995
Deltakere	Eidsvoll, Nes, Hurdal, Nannestad, Gjerdrum og Ullensaker.
Hovedkontor	Vormavegen 8, 2080 Eidsvoll.
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 27 og Lov om interkommunale selskaper.
Eierandeler	

Representantskapet	
Styret	Enheten ledes av et styre bestående av skatteoppkreverne i deltakerkommunene med valgt leder og nestleder. Hver kommune er presentert med 1 medlem i styre.

Barnevernvakt Romerike Politidistrikt

Organisering/selskapsform	Vertskommune § 28a (vertskommune: Lørenskog).
Formål	Vakten fungerer som akutt og kriseberedskap for barnevernstjenestene i kommunene utenfor ordinær kontortid. Vakten er lokalisert ved Romerike politikammer. Samarbeidet gir en effektiviseringsgevinst i forhold til om hver kommune skulle hatt sin egen tjeneste. Det er etablert gode samarbeidsrutiner mellom barnevernsvakten og barnevernstjenestene i kommunene.
Etablert	2004
Deltakere	Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes, Ullensaker, Aurskog-Høland, Fet, Rælingen, Lørenskog, Sørum, Nittedal.
Hovedkontor	Jonas Lies gate 20, 2000 Lillestrøm.
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 28 og Lov om interkommunale selskaper.
Eierandeler	
Styringsform og styringsorganer	Det løpende samarbeidet mellom brukerkommunene og politiet ivaretas gjennom to ulike møtefora: - *kontaktutvalg* - 9 medlemmer, fordelt på 3 politisk valgte representanter, 2 representanter fra kommunenes administrasjon, 2 representanter fra Romerike politidistrikt, sosialsjef v/ Lørenskog kommune, leder av barnevernvakten - *samarbeidsutvalg* - leder for barnevernvakten, sosialsjef, leder/nestleder for barneverntjenesten i hver kommune, leder for operative tjenester.

Digitale Gardermoen IS

Organisering/selskapsform	Interkommunalt samarbeid § 27
Formål	Selskapet skal ivareta eierkommunenes oppgaver knyttet til drift, service og utvikling av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Selskapet kan også ivareta slike oppgaver overfor andre enn eierne av selskapet innenfor de rammer som gjelder for interkommunale selskaper og de rammer som selskapets styrende organer selv fastsetter. Leveranser til andre enn deltakerne skal ikke være av et slikt omfang at det overstiger 20 % av selskapets omsetning.

Etablert	2004
Deltakere	Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes, Ullensaker.
Hovedkontor	Balder alle 2, 2060 Gardermoen
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 27 og Lov om interkommunale selskaper.
Eierandeler	Eidsvoll 23,8%, Gjerdrum 6,4%, Hurdal 3,5%, Nannestad 12,8%, Nes 23,4%, Ullensaker 30,1%
Antall ansatte	Ca. 40 ansatte.
Årlig omsetning	Ca. 90 millioner.
Representantskapet	Eierrolle forvaltes gjennom representantskapet som består av kommunenes ordførere. Hver kommune har en stemme og stemmevekten er 1/6.
Styret	Styret består av rådmennene i eierkommunene, samt én ansatt representant.

Interkommunalt byggetilsyn

Organisering/selskapsform	Vertskommune § 28a (vertskommune: Ullensaker).
Formål	Felles kontor for utførelse av tilsynsoppgaver etter plan og bygningsloven.
Etablert	2009
Deltakere	Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad og Ullensaker.
Hovedkontor	Ullensaker kommune.
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 28-1b og Lov om interkommunale selskaper.
Eierandeler	
Representantskapet	
Styret	

Jessheim interkommunale legevakt

Organisering/selskapsform	Vertskommune § 28a (vertskommune: Ullensaker).
Formål	Yte hjelp ved akutt skade og sykdom kveld, natt, helg og høytid. Legevakten er lokalisert til Jessheim.
Etablert	2001
Deltakere	Gjerdrum, Nannestad, Hurdal og Ullensaker.
Hovedkontor	Ullensaker kommune.
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 28-1b og Lov om interkommunale selskaper.

Eierandeler	
Representantskapet	
Styret	

Miljørettet helsevern

Organisering/selskapsform	Vertskommune § 28a (vertskommune: Nannestad).
Formål	Felles ressurs i for å ivareta ØRU-kommunenes ansvar for miljørettet helsevern.
Etablert	
Deltakere	Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nes, Ullensaker og Nannestad.
Hovedkontor	Nannestad kommune.
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 28-1b og Lov om interkommunale selskaper.
Eierandeler	
Representantskapet	
Styret	

Overgrepsmottaket Oslo

Organisering/selskapsform	Vertskommune § 28a (vertskommune: Oslo).
Formål	Primært for personer som er bosatt i Oslo, eller i situasjoner der overgrepet fant sted i Oslo. Fra 1/03-09 inkluderer tilbudet også kommunene på Romerike. Deltakende kommuner betaler i forhold til folketall. Overgrepsmottaket tilbyr beredskap 24 timer hele året med kvalifisert personell ved Oslo legevakt. Tjenesten omfatter akuttmottak, akuttundersøkelse med medisinsk prøvetaking og behandling, skadedokumentasjon og sporsikring, akutt psykososial rådgivning.
Etablert	2009
Deltakere	Skedsmo, Lørenskog, Rælingen, Fet, Sørum, Aurskog-Høland, Nes, Nittedal, Gjerdrum, Nannestad, Eidsvoll, Hurdal, Ullensaker.
Hovedkontor	Oslo legevakt.
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 28 og Lov om interkommunale selskaper.
Eierandeler	
Representantskapet	

Styret	Styre består av 7 medlemmer, 2 av dem er politikere, resten – fagkyndige.

Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS

Organisering/selskapsform	Interkommunalt selskap (IKS)
Formål	Utføre sekretariatsfunksjonen for deltakernes kontrollutvalg.
Etablert	2012
Deltakere	Aurskog-Høland, Eidsvoll, Fet, Gjerdrum, Hurdal, Lørenskog, Nannestad, Nes, Nittedal, Rælingen, Skedsmo, Sørum og Ullensaker kommuner
Hovedkontor	Lørenskog kommune
Hovedrammer for virksomheten	Lov om interkommunale selskaper, kommuneloven § 77, selskapsavtalen.
Eierandeler	Eier- og ansvarsdel ut i fra folketall i kommunene. Gjerdrum kommune har p.t. en eierandel på 2,4 prosent.
Ansvar	Kommunen hefter ubegrenset for sin andel av selskapets samlede forpliktelser.
Tilskudd	Etableringstilskudd: Hver kommune betaler 250.000 NOK. Driftskostnader: 40 % fordelt etter innbyggertall pr 1. januar, og 60 % fordeles etter registrert tidsforbruk på den enkelte kommunes kontrollutvalg i regnskapsåret.
Låneopptak	Kan ikke ta opp lån.
Representantskapet	Ett medlem med personlig varamedlem fra hver av deltakerkommunene. Hver representant har en stemme.
Styret	Tre medlemmer og to varamedlemmer.
Styremedlemmer	Thorbjørn Øgle Rud (leder), Vibeke Resch-Knudsen (nestleder), Bjørn Arne Tronier, Frøydis Brekke (1. vara), Svein Brokke (2. vara)
Instruks for styret og daglig leder	Ja.
Etiske retningslinjer	Ja.

Romerike Krisesenter IKS

Organisering	Interkommunalt selskap (IKS)
Formål	Tilby midlertidig bosted og rådgivning til kvinner, menn og deres barn som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner, og

	ellers oppfylle de krav som følger av lov om kommunale krisesentertilbud av 19. juni 2009 nr. 44 for denne persongruppen.
Etablert	2010
Deltakere	Aurskog-Høland, Sørum, Fet, Rælingen, Enebakk, Lørenskog, Skedsmo, Nittedal, Gjerdrum, Ullensaker, Nes, Eidsvoll, Nannestad, Hurdal
Hovedkontor	Skedsmo kommune
Eierandeler	Aurskog Høland 5,7 %. Sørum 6,3 %, Fet 4,1 %, Rælingen 6,2 %, Enebakk 2,0 % (Enebakk betaler etter halvdel av innbyggertall), Eidsvoll 8,4 %, Nannestad 4,3 %, Hurdal 1,0 %, Lørenskog 12,9%, Skedsmo 19,0 %, Nittedal 8,3 %, Gjerdrum 2,3 %, Ullensaker 12,0 %, Nes 7,5 %
Ansvar	Kommunen hefter ubegrenset for sin andel av selskapets samlede forpliktelser
Tilskudd	Deltakerkommunen skyter inn tilskudd til driftsutgifter og investeringer ut i fra eierandel.
Låneopptak	Opptak av lån krever likelydende vedtak om dette i alle eierkommunene
Representantskapet	14 medlemmer med varamedlemmer. Hver kommune oppnevner en representant med varamedlem hver. Eierkommunene har en stemme hver.
Styret	5 medlemmer pluss 1 medlem valgt av og blant de ansatte. Valgkomité.
Styremedlemmer	Kari Hauge (styreleder), Cathrine GH Gundersen, Marius Trana, Kari Vatndal Rustad, Ola Løberg, Siw Strøm (ansattrepresentant).
Instruks for styret og daglig leder	Ja.
Etiske retningslinjer	Ja.

Selskapskontroll

Eierskapskontrollen hadde som formål å gjennomgå og vurdere om kommunenes eierinteresser i Romerike krisesenter IKS utøves i samsvar med kommunestyrenes vedtak og forutsetninger.

Kontrollen tok sikte på å besvare følgende problemstillinger.

1. Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?
    a. Har den enkelte eierkommunen etablert gode rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser?

    b. Følges rutinene opp og utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

2. Opptrer selskapet ellers i tråd med grunnleggende krav og normer for drift og ledelse av et selskap?

Revisjonens anbefalinger etter å gjennomført kontroll i 2014:

Det er krevende å koordinere mellom 14 eiere. Revisor anbefalte å vurdere å ta i bruk eiermøter for å kunne drøfte eierstyringsspørsmål.

Det har vært krevende for kommunene å forankre egen eierstyring inn mot representantskapsmøter (eierstyringssløyfen) på grunn av svikt i rutinene fra selskapets side. Representantskapet som eierorgan bør forsikre seg om at selskapet følger dette opp. Representantskapet bør også følge opp at selskapets styre sikrer sluttføring av selskapets internkontrollsystem.

Ut over dette viser kontrollen at mange av anbefalingene for god eierstyring er fulgt opp i forhold til Romerike Krisesenter IKS, og at selskapet opptrer og driver innenfor det formål som er bestemt av eierne.

Romerike Revisjon IKS

Organisering/selskapsform	Interkommunalt selskap (IKS)
Formål	Utføre lovpålagte revisjonsoppgaver, og aktuelle oppdrag, for deltakerne. Styrke tilliten til kommunalforvaltningen på Romerike.
Etablert	15.05.2013
Deltakere	Aurskog- Høland, Eidsvoll, Fet, Gjerdrum, Hurdal, Lørenskog, Nannestad, Nes, Nittedal, Rælingen, Skedsmo, Sørum og Ullensaker kommune.
Hovedkontor	Jessheim i Ullensaker kommune.
Hovedrammer for virksomheten	Kommuneloven §§ 78 og 79 og selskapsavtalen.
Eierandeler	Eier- og ansvarsdelene er fastsatt på grunnlag av folketallet i kommunene per 01.01.2011. Gjerdrum kommune har p.t. en eierandel på 2,4 prosent.
Ansvar	Kommunen hefter ubegrenset for sin andel av selskapets samlede forpliktelser.
Tilskudd	Deltakerne skal yte årlige driftstilskudd bestående av et grunnbeløp og et variabelt tilskuddsbeløp, som fastsettes nærmere i en egen eieravtale. Tilskuddenes størrelse bygger på folketallet i deltakerkommunene. Det variable tilskuddet skal revideres hvert 4. år på bakgrunn av endringer i folketallet per 1.1. Revideringen følger valgåret. I en overgangsfase bidrar deltakerne med et ekstra driftstilskudd på til sammen 4 millioner (1,5 millioner ved etablering, deretter 1 million NOK år 2 og år 3 og 0,5 millioner NOK år 4).

Representantskapet	Ett medlem med personlig varamedlem fra hver av deltakerkommunene. Hver representant har en stemme.
Styret	Seks medlemmer, hvorav fem velges av eierne og ett velges av og blant de ansatte.
Styremedlemmer	Odd Magne Gjerde (leder), Erik Myhrer (nestleder), Arne Bruknapp, Ingun Sletnes, Sonja Irene Sjøli.
Instruks for styret og daglig leder	Under utarbeidelse
Etiske retningslinjer	Ja

Øvre Romerike interkommunale innkjøpssamarbeid (ØRIK)

Organisering/selskapsform	Interkommunalt samarbeid § 27
Formål	Gjennom et forpliktende samarbeid skal kommunene så langt det er praktisk mulig søke samarbeid ved inngåelse av innkjøpsavtaler for varer og tjenester. ØRIK gjennomfører også enkeltanskaffelser for medlemskommunene. Omfanget av samarbeidet, rutiner og lignende er nærmere definert i felles reglement for anskaffelser.
Etablert	2002
Deltakere	Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes, Ullensaker.
Hovedkontor	
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 27 og Lov om interkommunale selskaper.
Eierandeler	
Styringsform og styringsorganer	Rådmannsforum er faglig ansvarlig for ØRIK, mens det administrative ansvar ivaretas av ØRU.

Øvre Romerike Brann og Redning IKS

Organisering/selskapsform	Interkommunalt samarbeid § 27
Formål	Selskapet skal på en helhetlig møte ivareta eierkommunenes oppgaver knyttet til drift av brannvesen i medhold av lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver av 14. juni 2002 nr. 20 (Brann- og eksplosjonsloven) med tilhørende forskrifter:

	Lov om vern mot forurensning og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 begrenset til §§ 43, 46, 47, 74 og 75. Likelydende lokale forskrift må vedtas av kommunestyrene i eierkommunene: Gebyr for dekning av utgifter forbundet med behandling av søknader om tillatelse til handel med fyrverkeri klasse II, III og IV og gjennomføring av tilsyn. Selskapet kan også ivareta slike oppgaver overfor andre enn eierne av selskapet innenfor de rammer som gjelder for interkommunale selskaper og de rammer som selskapets styrende organer selv fastsetter. Leveranser til andre enn deltakerne skal ikke være av et slikt omfang at det overstiger gjeldende lovverk og rettspraksis. Selskapet utfører sine oppgaver på bakgrunn av beslutninger i de respektive kommunestyrer, som selv vedtar dokumentasjon av brannvesenet for brannvernregionen og bestiller tjenester av selskapet. Kommunenes beslutninger skal ha grunnlag i risiko- og sårbarhetsanalyse og brannvernregionen. Kommunestyrene delegerer myndigheten til å treffe vedtak etter brann- og eksplosjonsvernloven med de til enhver tid gjeldende forskrifter til representantskapet der loven selv ikke er til hinder for det. Det skal så langt det er hensiktsmessig inngås konkrete avtaler mellom selskapet og deltakerkommunene om innholdet i de tjenestene selskapet skal levere til den enkelte kommune. Avtalen skal bygge på dokumentasjon av brannvesenet, og i utgangspunktet ha samme tjenestenivå for alle kommunene. En deltaker skal likevel ha anledning til å få levert tjenester utover dette nivået, mot kostnadsdekkende godtgjørelse for dette. Avtalene skal bygge på en årlig bestiller- og budsjettprosess mellom eierkommunene og selskapet og legges fram for eierkommunene - innen utgangen av mai - som grunnlag for kommunens budsjettbehandling, for så vidt gjelder kommunenes kjøp og tjenester fra selskapet. Eierkommunene har ansvar for vannledningsnett og brannvernuttak innenfor egen kommune, inkludert merking, drift og vedlikehold av dette.
Etablert	2004
Deltakere	Ullensaker, Eidsvoll, Hurdal, Nes, Gjerdrum og Nannestad.
Hovedkontor	Industrivegen 28, 2069 Jessheim.

Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 27 og Lov om interkommunale selskaper.
Eierandeler	
Representantskapet	De seks eierkommunenes ordførere utgjør representantskapet. Eidsvoll: (2 stemmer), Gjerdrum:(1 stemme), Hurdal:(1 stemme), Nannestad:(1 stemme) Nes:(2 stemmer), Ullensaker:(2 stemmer).
Styret	Styret består av 7 medlemmer, og det antall medlemmer fra de ansattes organisasjoner som følger av lov om interkommunale selskaper.

Øvre Romerike Utvikling (ØRU)

Organisering/selskapsform	Interkommunalt samarbeid § 27 (eget rettssubjekt).
Formål	Øvre Romerike Utvikling er samarbeidsorgan og regionråd for kommunene. ØRU's målsetting er å styrke Øvre Romerike som region gjennom å være kommunenes felles redskap for bærekraftig regional vekst, gode livsvilkår, samordnet tjenesteyting og effektivisering.
Etablert	1998
Deltakere	Nes, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Gjerdrum og Ullensaker.
Hovedkontor	c/o Sør-Gardermoen kultur- og næringspark, Tunvegen 17, 2060 Gardermoen.
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Kommuneloven § 27 og Lov om interkommunale selskaper.
Eierandeler	
Representantskapet	Etter vedtektene er ordfører kommunens representant i samarbeidet.
Styret	Består av eierkommunens rådmenn, og ett medlem til.

Mjølkerampa AS

Organisering/selskapsform	Aksjeselskap
Formål	Legge til rette og skape varige arbeidsplasser innen salg av varer og tjenester tilpasset yrkeshemmede som ikke uten videre kan nyttiggjøre seg av andre yrkestilbud samt annen virksomhet som naturlig faller sammen med dette.
Etablert	2002
Deltakere	Gjerdrum

Hovedkontor	Gjerdrum kommune
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Aksjeloven, vedtektene for selskapet. Arbeidsmarkedslovgivningen.
Eierandeler	100%
Aksjekapital	Kr 100 000
Generalforsamling	Ordfører
Styret	4 medlemmer

Eierskapskontroll

Det ble gjennomført eierskapskontroll i 2016.

Revisjonens anbefalinger var:

- Det gjøres en gjennomgang av KS anbefaling for god eierstyring hvor kommunen etablerer en bevisst holdning til behovet for etterlevelse av enkelte punkter.
- Forbindelsen mellom eiermeldingen i ØRU-samarbeidet og Mjølkerampa tydeliggjøres av eier.
- Selskapets styre registreres i styrevervregistret.

Norasondegruppen AS

Driftsinntekter i 2015 på 100,2 mill. kr.

Organisering/selskapsform	Aksjeselskap.
Formål	Drive kompetanseutvikling og kvalifisering av arbeidstakere med sikte på at disse kan gå inn i det ordinære arbeidsmarkedet, samt tilby særskilt tilrettelagt arbeid for arbeidstakere som trenger dette. Som ledd i virksomheten inngår industri/produksjon, tjenesteyting og annen næringsvirksomhet, herunder å delta i andre selskap når dette er forenlig med selskapets formål. Profesjonell tjeneste- og industri/produksjonsbedrift som skal konkurrere i markedet på like vilkår med andre private.
Etablert	1960
Forretningskontor	Skedsmo kommune (hovedkontoret er på Skedsmokorset) Lillestrøm (kursavdeling), Sørumsand avdelingskontor, Bjørkelangen avdelingskontor. Kurskontorer i Nittedal og Lørenskog etablert i 2013.
Aksjekapital	Kroner 3.155.700,- fordelt på 31.557 aksjer á kr 100,-. Gjerdrum kommune eier 2,21%
Hovedrammer for virksomheten	Aksjeloven, vedtektene for selskapet. Arbeidsmarkedslovgivningen.
Datterselskaper	Ingen.
Ansvar	Begrenset ansvar: Aksjeeierne blir ikke ansvarlig for selskapsgjelden ut over det beløp som de har tegnet eller kjøpt aksjer for.
Økonomiske forhold	Aksjenes omsettelighet begrenset; overdragelse må godkjennes av generalforsamlingen.

	Selskapets overskudd skal forbli i bedriften og disponeres til formål som styrker videre drift.
Generalforsamlingen	Hver aksje representerer en stemme.
Styret	Generalforsamlingen velger fem til syv medlemmer for to år av gangen, hvorav de ansatte representeres iht. aksjeloven
Styremedlemmer	Trond Olav Rangnes (leder), Tone Finbraaten (nestleder), Ola Løberg, Turid Hegge, Trine Nordstrøm, Heidi Eid (ansattrepresentant), Johnny Skjervø (ansattrepresentant)
Instruks for styret og daglig leder	Ja.
Etiske retningslinjer	Ja.

Selskapskontroll

Eierskapskontrollen er utført i 2014.

Hovedformålet med kontrollen var å vurdere eiernes oppfølging av eierskapet i Norasonde etter de rammer kommuneloven og kontrollutvalgsforskriften foreskriver. Kontrollen tar sikte på å besvare følgende hovedproblemstillinger:

1. Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?
2. Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

Revisor konkluderer med at «Det synes å være manglende etablerte rutiner og verktøy for god eierstyring i selskapet. Blant eierrepresentantene har under 50% besvart vår henvendelse for informasjon og redegjørelse for eierskapskontroll. Innholdet i flere av svarene synliggjør både manglende kunnskap og engasjement blant flere av disse.»

Revisors anbefaling: «Det anbefales at det gjennomføres bevisstgjøring av eierrollen for eierrepresentantene, samt at det utarbeides eierstrategi for virksomheten. Det anbefales videre at det gjennomføres ny eierskapskontroll våren 2015.»

Romerike Avfallsforedling IKS

Omsetning 2015 216,10 mill. Kroner.

Organisering/selskapsform	Interkommunalt selskap (IKS). Selskapsavtale sist endret 18.03.2015
Formål	På vegne av eierkommunene å drive innsamling, transport, behandling og omsetning av avfall i eierkommunene mm (Fullstendig formål finnes i kap 2 i selskapsavtalen).
ROAF drives etter selvkostprinsippet (husholdningsavfall).	
Etablert	ROAF ble stiftet 4.6.1991 og registrert førstegang i foretaksregisteret 15.10.1992

Deltakere	Aurskog-Høland, Enebakk, Fet, Gjerdrum, Lørenskog, Nittedal, Rælingen, Skedsmo og Sørum kommuner. (Aurskog- Høland ble fullverdig deltagerkommune 01.01.2015)*
Hovedkontor	Skedsmo kommune
Hovedrammer for selskapets virksomhet	Lov om interkommunale selskaper, selskapsavtalen. Forurensningsloven med forskrifter.
Eierandeler	Eierandelen er basert på folketallet og revideres hvert år i en note til regnskapet i årsrapporten. Gjerdrum kommune hadde pr 01.01.2014 en eierandel på 3,58%. (Fra 01.01.2015 vil eierandelen være en god del lavere som følge av at Aurskog-Høland kommune har blitt deltagerkommune). Overskudd fra ROAFs næringsvirksomhet betales ut som utbytte til ROAFs eierkommuner.
Ansvar	Kommunen hefter ubegrenset for sin andel av selskapets samlede forpliktelser
Driftstilskudd	Driftstilskuddet, som skal dekke de tjenester selskapet utfører for kommunene, fordeles på deltakerkommunene i samsvar med regler fastsatt av representantskapet.
Låneopptak	Selskapet kan ta opp lån til investeringer innenfor en samlet ramme for låneforpliktelser på 365 millioner kroner.
Representantskapet	18 medlemmer med personlige varamedlemmer. Hver eierkommune har 2 representanter. Velges for 4 år av gangen. Eierkommunene har en stemme hver.

Rømskog kommune får levert avfallshåndteringstjenester fra ROAF fra 2015 i henhold til en avtale med Aurskog-Høland kommune.

Eierskapskontroll

Eierskapskontrollen er utført i 2014. Hovedformålet var å vurdere eiernes oppfølging av eierskapet i ROAF etter de rammer kommuneloven og kontrollutvalgsforskriften foreskriver. Kontrollen tar sikte på å besvare følgende hovedproblemstillinger:

1. Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?
2. Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

Revisors konklusjon er «Det synes å være etablert rutiner og verktøy for god eierstyring i selskapet. Blant representantskapets medlemmer har under 40 % besvart vår henvendelse for informasjon og redegjørelse for eierskapskontroll. Innholdet i flere av svarene synliggjør både manglende kunnskap og manglende engasjement blant flere av representantskapsmedlemmene.»

Revisors anbefaling er «Det anbefales at det gjennomføres bevisstgjøring av i eierrollen for representantskapets medlemmer.»

Kilder:

Felles eiermelding 2014 for kommunene på Øvre Romerike (ØRU)
Proff.no
Brønnøysundregisteret
Politiske behandlinger
Årsmelding/årsrapport 2015
Tidligere eierskapskontroller

Arkivsak-dok. 16/00030-14
Saksbehandler Kjell Nordengen

Saksgang	Møtedato
Gjerdrum kontrollutvalg	13.02.2017

ORIENTERING VED REVISJONEN

Forslag til vedtak/innstilling:

Skriv inn forslag til vedtak

Saksframstilling:

Denne saken er satt opp i tilfelle revisjonen har noe å orientere om ut over de sakene som står på sakslisten.

Arkivsak-dok. 15/00151-4
Saksbehandler Kjell Nordengen

Saksgang	Møtedato
Gjerdrum kontrollutvalg	13.02.2017

KONTROLLUTVALGETS ÅRSRAPPORT 2016

Forslag til vedtak/innstilling:

Forslag til kontrollutvalgets årsrapport 2016 vedtas og oversendes kommunestyret med følgende innstilling:

Kommunestyret tar kontrollutvalgets årsrapport 2016 til orientering.

Vedlegg:
Forslag til kontrollutvalgets årsrapport 2016

Saksframstilling:

Kontrollutvalget skal på vegne av kommunestyret føre det løpende tilsynet med den kommunale forvaltningen.

I henhold til kommunelovens § 77 nr. 6 skal kontrollutvalget rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret. Rapportering fra kontrollutvalget til kommunestyret skjer løpende gjennom året ved at saker og rapporter oversendes kommunestyret for videre behandling. I tillegg utarbeider kontrollutvalget hvert år en årsrapport som oversendes kommunestyret til orientering.

ÅRSRAPPORT 2016

KONTROLLUTVALGET I GJERDRUM KOMMUNE

Utarbeidet av ROKUS IKS

INNHOLDSFORTEGNELSE

1 INNLEDNING 3

2 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET 3

2.1 MEDLEMMER 3
2.2 MØTER OG SAKER 3

3 KONTROLLUTVALGETS OPPGAVER OG SAKER 4

3.1 ORIENTERINGER 4
3.2 KONTROLLUTVALGETS UTTALELSE TIL ÅRSREGNSKAPET 4
3.3 OVERORDNET ANALYSE OG PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON 5
3.4 FORVALTNINGSREVISJON 5
3.5 OVERORDNET ANALYSE OG PLAN FOR SELSKAPSKONTROLL 6
3.6 SELSKAPSKONTROLL 7
3.7 TILSYN MED REVISJONEN 7
3.8 BUDSJETTBEHANDLING 7
3.9 KONTROLLUTVALGETS RAPPORTERING 8
3.10 ØVRIGE AKTIVITETER 8

4 SEKRETÆRFUNKSJON 8

5 AVSLUTTENDE KOMMENTARER 8

VEDLEGG 9

1 INNLEDNING

Kommunestyret har det øverste tilsynet med den kommunale forvaltningen. Kontrollutvalget skal føre det løpende tilsyn og kontroll på vegne av kommunestyret, og skal utøve sitt arbeid iht. kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg. Kontrollutvalget kan i prinsippet ta opp ethvert forhold ved kommunens virksomhet så lenge det kan defineres som kontroll og tilsyn, men kan ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens folkevalgte organer.

Kontrollutvalget rapporterer om sin virksomhet til kommunestyret. Noen saker som f.eks. forvaltningsrevisjonsrapporter og rapporter etter selskapskontroller oversendes kommunestyret gjennom året etter hvert som de foreligger. Årsrapporten gir en samlet oversikt over kontrollutvalgets virksomhet i 2016.

2 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET

2.1 Medlemmer

Kontrollutvalget i Gjerdrum består av 5 medlemmer. Følgende medlemmer er valgt for perioden 2015 – 2019.

Medlemmer:

1. Thor W. Togstad (V) - leder
2. Hanne Bakke von Clemm (H) - nestleder
3. Ivar Aamodt (AP)
4. Veronika Eilertsen (MDG)
5. Magne Kogstad (KRF)

Varamedlemmer:

Varamedlemmer for Togstad og Clemm er følgende:

1. Anne Kristine Næss (V)
2. Erik Brennmoen (H)

Varamedlemmer for Aamodt, Eilertsen og Kogstad er følgende:

1. Svein Kogstad (SP)
2. Vidar Sørum (KRF)
3. Kari Skolseg (AP)

2.2 Møter og saker

I løpet av 2016 har kontrollutvalget hatt 7 møter og behandlet 43 saker. Hvilke saker som er behandlet går frem av vedlegg til årsrapporten.

Kontrollutvalget er beskrevet på kommunens hjemmeside og det er en link til sekretariatets hjemmeside hvor møteinnkallinger, protokoller og rapporter blir lagt ut (www.rokus.no).

Kontrollutvalgets møter holdes for åpne dører.

3 KONTROLLUTVALGETS OPPGAVER OG SAKER

Kontrollutvalget tar opp et bredt spekter av saker, og kontroll- og tilsynsoppgavene omfatter mer enn bare revisjon. Kontrollutvalget har da ulike kontrollformer som kan tas i bruk. Dette kan illustreres ved figuren nedenfor, hvor tiltak som krever lite ressurser fra kontrollutvalgets side, slik som orienteringer fra rådmannen, er plassert nederst i trappa.

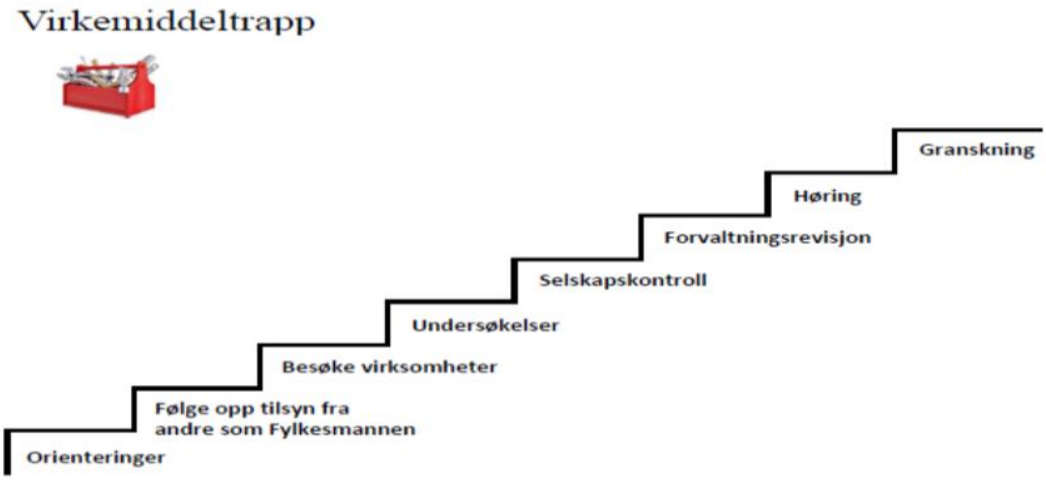

3.1 Orienteringer

Kontrollutvalget gjennomfører samtaler med rådmann ved behov. Ordfører har generell møterett i kontrollutvalgets møter. Rådmannen blir innkalt for å rapportere eller orientere kontrollutvalget i spesielle saker. I enkelte saker blir også andre ansatte innkalt til kontrollutvalget for å orientere.

I februarmøtet fikk utvalget en presentasjon fra rådmannen av Gjerdrum kommune i forbindelse med overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon. Det ble redegjort for organisering, utfordringer og risikovurderinger. Rådmannen gjennomgikk også arbeidet med internkontroll.

I oktober ble utvalget orientert om revidering av økonomireglement og finansreglement.

Ordfører ga utvalget en orientering om kommunereformen i desember.

3.2 Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet

Kontrollutvalget skal påse at årsregnskapet for kommunen blir revidert på en betryggende måte (kontrollutvalgsforskriften § 6). Det vil si at regnskapene skal revideres etter de kravene som går fram av forskrift om revisjon og god kommunal revisjonsskikk. Når revisjonsberetningen foreligger skal også utvalget avgi en uttalelse om regnskapet.

Kommuneregnskapet for 2015 ble behandlet i kontrollutvalget 23.05.2016 der det ble avgitt en uttalelse om årsregnskapet. Økonomisjef presenterte kommunens årsregnskap. Revisjonen redegjorde for revisjonsberetningen og arbeidet med regnskapsrevisjonen.

Kontrollutvalget hadde ingen særskilte merknader til årsregnskapet for 2015.

3.3 Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon

I henhold til Forskrift for kontrollutvalg skal kontrollutvalget minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter. Den overordnede analysen skal gi svar på hvilke områder det er mest vesentlig for kontrollutvalget å undersøke, og gi kontrollutvalgsmedlemmene det kunnskapsgrunnlaget de trenger for å ivareta kontrollansvaret sitt.

Kontrollutvalget startet opp arbeidet med overordnet analyse i januarmøtet, og analysen danner grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon 2017-2020.

Arbeidet med overordnet analyse og plan har vært et prosessarbeid som har pågått gjennom hele 2016. Her har blant annet kontrollutvalget fått en generell presentasjon på et overordnet nivå av kommunen, sektorene, tjenesteproduksjon og kvalitet. I tillegg har utvalget fått en presentasjon fra rådmannen hvor det ble lagt vekt på utfordringer, rådmannens internkontrollaktiviteter og kommunens risikoperspektiver. Sekretariatet har lagt frem en del faktatall om kommunen til utvalget. Utvalget har selv kommet med mange innspill, og sekretariatet har fått innspill fra Romerike Revisjon IKS. Kontrollutvalget har gjort en vurdering av risiko og vesentlighet før analyse og plan ble lagt frem for endelig behandling.

I henhold til forskrift skal plan for forvaltningsrevisjon utarbeides «innen utgangen av det første året etter valgperioden». Kommunestyret behandlet plan for forvaltningsrevisjon 2017-2020 i møtet den 09.11.2016. Kontrollutvalget har identifisert følgende områder som aktuelle for forvaltningsrevisjon:

Tema	**Prioritet**
Samarbeid med andre kommuner	Høy
Tilpasset opplæring/spesialundervisning	Høy
Veivedlikehold	Høy
Klima/energi	Høy
Digitalisering	Høy
Fysioterapitjenesten	Middels
Rus og psykiatri	Middels
Barnevernet	Middels
Næringsutvikling	Middels
Mobbing	Lav
Flyktninger	Lav

Gjerdrum kommune bestiller ca. 1 forvaltningsrevisjonsprosjekt i året.

3.4 Forvaltningsrevisjon

I oktober bestilte utvalget en forvaltningsrevisjon av folkehelsearbeidet. Formålet med undersøkelsen er å vurdere i hvilken grad Gjerdrum kommune har et kunnskapsbasert, systematisk og langsiktig folkehelsearbeid.

Sammen med de andre kommunene på Øvre Romerike har utvalget bestilt en forvaltningsrevisjon av Øvre Romerike utvikling (ØRU) og Øvre Romerike innkjøpssamarbeid. Formålet med denne forvaltningsrevisjonen er å kartlegge hvilke tiltak styret satte inn for å følge opp nummererte brev og revisjonsberetninger, og om selskapet har hatt tilfredsstillende økonomioppfølging av bonusordningene innenfor innkjøpssamarbeidet. Utvalget behandlet prosjektplanen i oktober.

3.5 Overordnet analyse og plan for selskapskontroll

Selskapskontroll er en av de pålagte oppgavene til kontrollutvalget, og er et viktig virkemiddel for å sikre at selskapene underlegges folkevalgt styring og kontroll. Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden utarbeide plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal være basert på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger. Hensikten er å identifisere behovet for selskapskontroll på de ulike sektorer og med de ulike selskapene. Arbeidet med overordnet analyse og plan har vært et prosessarbeid som har pågått gjennom høsten 2016.

Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper. Dette gjelder interkommunale selskaper, aksjeselskaper og interkommunalt samarbeid som er egne rettssubjekter. I prinsippet gjelder innsynsretten overfor selskaper som fullt ut er eid av kommunen.

I hovedsak skilles det mellom eierskapskontroll, som er obligatorisk, og frivillig forvaltningsrevisjon. Praksis tilsier at det kan være en glidende overgang mellom disse to hovedkategoriene. Eierskapskontroll fokuserer på hvordan kommunen utøver eierstyring, og om den som representerer kommunens interesser på generalforsamlingen eller i representantskapet treffer beslutninger i samsvar med relevant lovgivning, og for øvrig opptrer i tråd med kommunens vedtak og forutsetninger for forvaltningen av eierinteressene. Forvaltningsrevisjon i selskaper kan være aktuelt dersom tips, politiske vedtak eller endrede føringer gjør at kontrollutvalget mener det er forhold som trenger å bli nærmere undersøkt. Funn fra tidligere eierskapskontroll kan også aktualisere forvaltningsrevisjon i selskaper. Forvaltningsrevisjon vil si systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Forvaltningsrevisjon er valgfri og således ikke en obligatorisk del av selskapskontrollen.

I henhold til forskrift skal plan for selskapskontroll utarbeides «innen utgangen av det første året etter valgperioden». Kommunestyret behandlet plan for selskapskontroll 2017-2020 i møtet den 09.11.2016. Kontrollutvalget har prioritert følgende prosjekter for selskapskontroll/undersøkelser i planperioden:

Selskap	Involverte eiere
Midtre Romerike avløpsselskap IKS	Gjerdrum, Sørum, Fet
Øvre Romerike utvkling	Gjerdrum, Ullensaker, Nes, Eidsvoll, Nannestad, Hurdal

	Vertskommunesamarbeid med Ullensaker som vertskommune
Øvre Romerike innkjøpssamarbeid	Gjerdrum, Ullensaker, Nes, Eidsvoll, Nannestad, Hurdal Vertskommunesamarbeid med Ullensaker som vertskommune
Jessheim interkommunale legevakt	Gjerdrum, Ullensaker, Nannestad, Hurdal Vertskommunesamarbeid med Ullensaker som vertskommune

3.6 Selskapskontroll

Kontrollutvalget behandlet eierskapskontroll i Mjølkerampa AS i mai. Kommunestyret behandlet saken den 15.06.2016.

3.7 Tilsyn med revisjonen

I tillegg til å påse at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning og at årsregnskapet blir revidert på en betryggende måte, skal kontrollutvalget holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet.

Kontrollutvalget fikk en orientering om overordnet revisjonsstrategi og revisjonsplan for regnskapsrevisjon 2015 i februarmøtet. I det samme møtet ble engasjementsbrev fra Romerike revisjon behandlet. Oppdragsansvarlige revisorers egenvurdering av uavhengighet ble behandlet i oktober. Rapport fra Romerike revisjon for revisjonsåret 2015/2016 ble også behandlet i oktober. I desembermøtet ble overordnet revisjonsstrategi for regnskapsrevisjonen 2016 behandlet.

Revisjonen rapporterer muntlig om revisjonsarbeidet i hvert møte.

3.8 Budsjettbehandling

Etter kontrollutvalgets forskrift § 18 skal kontrollutvalget legge fram forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. Forslaget bør foreligge tidsnok til at kommunen kan få innarbeidet dette i sine budsjetter. Budsjettforslaget skal inneholde utgifter til kontrollutvalgets virksomhet, ramme for sekretariatets budsjett og ramme for revisjonens budsjett. Til sammen skal dette utgjøre funksjon 110 i KOSTRA-rapporteringen.

I kontrollutvalgets budsjett ligger godtgjørelser, utgifter til kurs/opplæring, møteutgifter og abonnementer. I revisjonens budsjett ligger revisjon av kommuneregnskapet, regnskapsbekreftelser samt andre tilhørende oppgaver. Det utføres også forvaltningsrevisjon, selskapskontroll og andre undersøkelser etter bestilling fra kontrollutvalget. I sekretariatets budsjett ligger blant annet arbeid med å sørge for at de saker som behandles av kontrollutvalget er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir fulgt opp.

Kontrollutvalget behandlet forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2017 i septembermøtet. Forslaget ble deretter oversendt kommunen. For 2017 har forslaget en ramme på kr 993 550.

3.9 Kontrollutvalgets rapportering

Rapporter fra forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller oversendes kommunestyret etter hvert som de foreligger.

Kontrollutvalgets årsrapport for 2015 ble behandlet i utvalget i februar og i kommunestyret den 09.03.2016.

3.10 Øvrige aktiviteter

Kontrollutvalgets oppgaver er varierte og utvalget ser behov for en jevnlig oppdatering av sin kompetanse, samt å treffes og ha kontakt med andre kontrollutvalg.

Kontrollutvalget deltok på felles opplæring på Lahaugmoen 13. januar. Utvalget var representert på Kontrollutvalgskonferansen 2016. Kontrollutvalget var også representert på forum for kontrollutvalg på Jessheim den 31 august hvor innstilling til ny kommunelov ble presentert og drøftet. Det ble også avholdt en samling for kontrollutvalgslederne på Lørenskog den 10. oktober hvor plan for selskapskontroll 2017-2020 ble drøftet.

4 SEKRETÆRFUNKSJON

Sekretærfunksjonen for kontrollutvalget i Gjerdrum kommune utføres av Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS (Rokus).

Kontrollutvalgets sekretariat har brukt 237 timer på arbeid for kontrollutvalget i Gjerdrum kommune.

Fordelingen på oppgaver ser slik ut:

Oppgaver	2016
Saksbehandling	222
Møter i utvalget	15
	237

Under saksbehandling ligger all saksforberedelse, rådgivning, møtetilrettelegging og utredning, herunder planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll, årsplan og årsrapport. Det er videre utsendelse av møteinnkallinger, referater og vedtak til videre behandling, samt oppfølging av vedtak.

5 Avsluttende kommentarer

Kontrollutvalgets oppgave er å ivareta kontroll- og tilsynsfunksjonen i kommunen på vegne av kommunestyret, med støtte og hjelp fra sekretariat og revisjon. Utvalget er godt fornøyd med de tjenestene revisjonen og sekretariatet har levert.

Vedlegg

01.02.2016
1/16 Referater
2/16 Overordnet analyse Gjerdrum kommune - opplegg og fremdrift. Orientering ved rådmann
3/16 Overordnet revisjonsstrategi og regnskapsplan for regnskapsrevisjonen 2015
4/16 Engasjementsbrev fra Romerike revisjon IKS
5/16 Orientering ved revisjonen
6/16 Kontrollutvalgets årsrapport for 2015
7/16 Eventuelt

14.03.2016
8/16 Referater
9/16 Overordnet analyse - foreløpig presentasjon
10/16 Eventuelt

23.05.2016
11/16 Referater
12/16 Kontrollutvalgets uttalelse til Gjerdrum kommunes årsregnskap 2015
13/16 Eierskapskontroll Mjølkerampa AS
14/16 Neste forvaltningsrevisjonsprosjekt
15/16 Orientering ved revisjonen
16/16 Overordnet analyse
17/16 Eventuelt

25.08.2016
18/16 Referater
19/16 Neste forvaltningsrevisjonsprosjekt
20/16 Orientering ved revisjonen
21/16 Overordnet analyse og plan for selskapskontroll - utkast
22/16 Overordnet analyse forvaltningsrevisjon
23/16 Eventuelt

03.10.2016
24/16 Orientering fra administrasjonen
25/16 Prosjektplan for forvaltningsrevisjonsprosjektet folkehelsearbeid
26/16 Orientering ved revisjonen
27/16 Plan for forvaltningsrevisjon
28/16 Overordnet analyse og plan for selskapskontroll
29/16 Budsjett for kontroll- og tilsynsvirksomheten 2017
30/16 Oppdragsansvarlig revisors egenvurdering av uavhengighet
31/16 Eventuelt

31.10.2016
32/16 Referater
33/16 Revisjonsundersøkelse av Øvre Romerike utvikling (ØRU) og Øvre Romerike innkjøpssamarbeid (ØRIK)
34/16 Revisjonsåret 2015/2016 rapport fra Romerike revisjon
35/16 Orientering ved revisjonen

36/16 Eventuelt

19.12.2016
37/16 Orientering fra ordfører
38/16 Overordnet revisjonsstrategi for regnskapsrevisjonen 2016
39/16 Orientering ved revisjonen
40/16 Orientering fra leder
41/16 Møteplan 2017
42/16 Referater
43/16 Eventuelt

Arkivsak-dok. 15/00147-15
Saksbehandler Kjell Nordengen

Saksgang	Møtedato
Gjerdrum kontrollutvalg	13.02.2017

UTTALELSE OM SAMMENSLÅING AV ROMERIKE KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT IKS (ROKUS) OG FOLLO INTERKOMMUNALE KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT (FIKS)

Forslag til vedtak/innstilling:
Saken legges frem uten innstilling.

Vedlegg:
Utredning om mulig fusjon mellom Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS (ROKUS) og Follo interkommunale kontrollutvalgssekretariat (FIKS) november 2016

Saksframstilling:
Kommunestyret skal sørge for at kontrollutvalget har sekretariatsbistand som til enhver tid tilfredsstiller utvalgets behov, jf. Kontrollutvalgsforskriftens § 20. Sekretariatet skal være uavhengig av kommunens administrasjon og den som utfører revisjon for kommunen.

Sekretariatet skal, i følge samme paragraf, påse at de saker som behandles er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir iverksatt. Når det gjelder øvrige arbeidsoppgaver er sekretariatet direkte underlagt kontrollutvalget og skal følge de retningslinjer og pålegg som utvalget gir. Ut over de lovpålagte oppgaver er det kontrollutvalget som fastsetter hvilke oppgaver sekretariatet skal forstå. Sekretariatet kan imidlertid ikke utføre forvaltningsrevisjon.

Kontrollutvalget er viktig for å oppnå en velfungerende egenkontroll i den enkelte kommune. En god egenkontroll styrker innbyggernes tillit til den kommunale forvaltning og er viktig for å sikre effektiv og riktig bruk av ressurser. Kontrollutvalgenes arbeid har fått økt betydning de siste årene, jf. *Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat, Deloitte 2014.*

Styrene i ROKUS og FIKS har bedt de daglige lederne gjennomføre et felles utredningsarbeid med sikte på å avklare organisering og finansiering for et fremtidig fusjonert sekretariat. Utredningen er vedlagt saken. Styret i ROKUS har bedt om at saken om mulig fusjon blir sendt kontrollutvalgene for uttalelse.

ROKUS er organisert som interkommunalt selskap (IKS). Det er 13 eiere, alle Romerikskommunene. I tillegg selger ROKUS sekretariatstjeneste til Asker kommune og Bærum kommune. Selskapets virksomhet og forholdet eierne imellom er regulert i en selskapsavtale. Representantskapet er selskapets øverste organ. Selskapet har 3 årsverk og kontor på Lørenskog.

FIKS er organisert som interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 27. Dette innebærer at det opprettes et felles styre til løsning av felles oppgaver. Virksomheten og forholdet deltakerne imellom er regulert i vedtekter. Styret er gitt myndighet til å treffe avgjørelser som angår selskapets drift. FIKS har 7 deltakere og 1,6 årsverk. Kontoret ligger i Ås kommune.

Oppgavene som ROKUS og FIKS utfører er i hovedsak sammenfallende.

Som tidligere nevnt har kontrollutvalgenes arbeid fått økt betydning de siste årene. I utredningen er det pekt på utfordringer som kan være sentrale for arbeidet fremover. Dette gjelder bl.a. at antallet saker og kompleksiteten på saker øker. Utvalgene har blitt mer proaktive for å følge opp sitt mandat og innbyggernes økte bevissthet om egne rettigheter fører til flere henvendelser. De utfordringer kontrollutvalgene står overfor kan best ivaretas ved bred kompetanse og et større fagmiljø i sekretariatet. I utredningen foreslås det derfor å slå sammen ROKUS og FIKS. Det foreslås at et fusjonert sekretariat plasseres hensiktsmessig i forhold til dagens lokaliseringer (Lørenskog og Ås). For nåværende ansatte vil en ulempe ved dette kunne være lenger reisevei. De ansatte i begge sekretariater har uttalt seg positive til en sammenslåing og de anbefalinger rapporten har.

Det er utredet forskjellige organisasjonsformer på et fusjonert sekretariat. Interkommunalt selskap (IKS) anbefales som den mest hensiktsmessige organisasjonsformen. Det er tenkt at man bygger videre på det eksisterende IKSet ROKUS med nytt navn og ny selskapsavtale. Da vil man unngå å bruke administrative ressurser på å avvikle et IKS. Eierstyringen kan bli utfordrende med 20 eiere. Dette kan motvirkes ved god informasjonsflyt og koordinering. For Romerike kan dette ivaretas av eierstyringssekretariatene. Det kan også vurderes å ha ett møte i året i eierforsamlingen. Om det blir 20 eiere vil være avhengig av resultatet av kommunereformen. Det pågår forhandlinger mellom Ski og Oppegård og samtaler mellom Ås og Frogn.

ROKUS og FIKS har forskjellig finansieringsmodell. I ROKUS betaler eierne 40% etter folketall og 60% etter medgått tid. I FIKS betaler kommunene 50% etter folketall og 50% som fast beløp. Erfaring tilsier at kommunens størrelse har mindre å si for utvalgenes behov for sekretariatsressurser. Det anbefales derfor en modell med 40% etter folketall og 60% som fast beløp.

Fordelene ved en sammenslåing er i utredningen oppsummert slik:

- Større fagmiljø vil gi bedre tjenester for kontrollutvalgene
- Vi får et større miljø for utvalgenes erfaringsutveksling
- Sekretariatet blir mer robust til å takle sykdom og vakanser
- Større sekretariat sikrer uavhengigheten til rådmann og revisor
- Det blir lettere å rekruttere dyktige ansatte

- Det er mulig å effektivisere og redusere kostnader

De ulemper som er identifisert er følgende:

- Det blir noe lengre reiseavstander for de ansatte. Dette oppveies i stor grad ved fordelene av å jobbe i et større fagmiljø, og kan i noen grad avhjelpes ved hjemmekontor og it-hjelpemidler.
- Eierstyringen kan bli utfordrende med inntil 20 eiere. Dette kan motvirkes ved god informasjonsflyt og koordinering. Det kan også vurderes å ha ett møte i året i eierforsamlingen.

Konklusjonen fra de daglige lederne er at det vil styrke sekretariatet å slå sammen ROKUS og FIKS. Anbefalingene er følgende:

1. Vi anbefaler en sammenslåing av FIKS og ROKUS fra 1. januar 2018 fordi dette medfører økt kompetanse, mindre sårbarhet, bredere fagmiljø og reduserte kostnader for kommunene. Dette vil resultere i bedre tjenester til kontrollutvalgene.
2. Samlet sett fremstår interkommunalt selskap – IKS - som den mest hensiktsmessige organisasjonsformen, og vi anbefaler en slik organisering.
3. Det nye selskapet gis navnet «Akershus kontrollutvalgssekretariat IKS». Forkortet: AKUS.
4. De ansatte i FIKS og ROKUS tilbys ansettelse i det nye selskapet.
5. I forhold til selskapets størrelse anbefaler vi et styre med 3 eiervalgte medlemmer og 2 eiervalgte varamedlemmer.
6. Aktiviteten i det enkelte utvalg har større betydning for sekretariatets ressursbruk enn kommunens folketall. Vi anbefaler derfor at refusjonen av driftsutgiftene fra kommunene baserer seg på følgende modell: 40% refusjon etter folketall og 60% som et fast beløp.
7. Oslo utgjør et geografisk midtpunkt for de kommunene som deltar. Vi foreslår at sekretariatets kontor plasseres sentralt i Oslo.

Utredningen har vært sendt rådmennene på administrativ høring. Det er mottatt innspill fra Eidsvoll, Gjerdrum og kommunene på Nedre Romerike. Rådmannen i Eidsvoll støtter fusjonen. Kommunestyret i Gjerdrum har behandlet høringen og støtter fusjonen, men er uenig i lokaliseringen.

Kommunene på Nedre Romerike har muntlig påpekt at eierstyring kan være en utfordring ved sammenslåing av sekretariatene.

Som det er redegjort for innledningsvis har kontrollutvalget en lovfestet rett til å ha sekretariatsbistand som til enhver tid tilfredsstiller utvalgets behov. Det er derfor naturlig at utvalget gis en mulighet til å uttale seg om en mulig fusjon.

Når utvalget behandler saken må man først ta stilling til om man vil uttale seg og eventuelt selv formulere en uttalelse. Sekretariatet vil i denne saken ikke fremme forslag til vedtak og vil heller ikke delta ved behandlingen av saken.

Uttalelsen vil bli oversendt styret i ROKUS.

Forslag til fusjon mellom Follo interkommunale kontrollutvalgssekretariat (FIKS) og Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS (ROKUS) ved oppretting av interkommunalt selskap

Utredning
Oversendt styrene i FIKS og ROKUS
november 2016

Utarbeidet av de daglige lederne i FIKS og ROKUS

INNHOLDSFORTEGNELSE

0 SAMMENDRAG **3**
1 MANDAT **5**
2 DAGENS LØSNING **5**
3 OPPGAVER **6**
4 UAVHENGIGHET - LOVENS KRAV GENERELT **7**
5 UTFORDRINGER FREMOVER **7**
7 KOMPETANSE, SÅRBARHET OG BEMANNING **8**
7.1 DEPARTEMENTETS KOMPETANSEKRAV 8
7.2 MEDARBEIDERNES UTDANNING OG ERFARING 9
7.3 FIKS OG ROKUS – ORGANISERINGEN AV SEKRETARIATSARBEIDET. 10
8 ORGANISASJONSMODELLER FOR ET NYTT SELSKAP. **10**
8.1 MODELLER FOR ORGANISERING AV INTERKOMMUNALT SAMARBEID 11
8.2 NÆRMERE OM ENKELTE SPØRSMÅL 13
8.3 DRØFTING AV AKTUELLE ORGANISASJONSFORMER 14
8.4 ANBEFALING 16
9 KOSTNADER OG FINANSIERINGSMODELL **17**
9.1 FORUTSETNINGER 17
9.2 BUDSJETT FOR DET NYE SELSKAPET 17
9.3 FINANSIERINGSMODELL 18
9.4 KONSEKVENSER AV KOMMUNEREFORMEN 20
10 LOKALISERING **20**
11 KONSEKVENSER **20**
12 EVENTUELL DELTAGELSE FRA ANDRE **21**
13 DIALOG MED DE ANSATTE **22**
14 KONKLUSJON OG VIDERE FREMDRIFTSPLAN **22**
14.1 KONKLUSJON 22
14.2 ANBEFALINGER 23
14.3 VIDERE FREMDRIFTSPLAN 23

0 Sammendrag

Denne utredning er utarbeidet av de daglige lederne i ROKUS og FIKS på oppdrag fra styrene i de to selskapene.

FIKS og ROKUS har i dag henholdsvis 7 og 13 kommuner som eiere og 1,6 og 3 årsverk. Kostnaden pr. innbygger er henholdsvis 13 og 12 kroner. FIKS er organisert som et selskap i medhold av § 27 i Kommuneloven. ROKUS er organisert i medhold av Lov om interkommunale selskap (IKS). Begge selskap er organisert slik at uavhengighet i forhold til kommuneadministrasjonen og revisor er sikret.

Selskapene har sammenfallende oppgaver:

- Saksbehandling
- Utredning
- Administrasjon
- Rådgivning
- Operativt ledd for kontrollutvalgene

Utfordringer for kontrollutvalgene og sekretariatene framover:

- Antallet saker øker med større kompleksitet.
- Konkurranseutsetting av revisjonen gir nye kompetansekrav og flere samarbeidsparter.
- Forslag i ny kommunelov vedrørende styring av egenkontrollen kan innebære flere oppgaver for kontrollutvalgene.
- Få ansatte i hvert selskap svekker rekrutteringen av dyktige ansatte og øker sårbarheten ved sykdom
- Kommunereformen med færre kommuner vil innvirke på sekretariatenes størrelse.

Vår konklusjon er at det vil styrke sekretariatene å slå sammen FIKS og ROKUS.

Vi har identifisert en rekke fordeler ved sammenslåing av de to sekretariatene:

- Større fagmiljø vil gi bedre tjenester for kontrollutvalgene
- Vi får et større miljø for utvalgenes erfaringsutveksling
- Sekretariatet blir mer robust til å takle sykdom og vakanser
- Større sekretariat sikrer uavhengigheten til rådmann og revisor
- Det blir lettere å rekruttere dyktige ansatte
- Det er mulig å effektivisere og redusere kostnader

Vi har også identifisert noen ulemper:

- Det blir noe lengre reiseavstander for de ansatte. Dette oppveies i stor grad ved fordelene av å jobbe i et større fagmiljø, og kan i noen grad avhjelpes ved hjemmekontor og it-hjelpemidler.
- Eierstyringen kan bli utfordrende med 20 eiere. Dette kan motvirkes ved god informasjonsflyt og koordinering. Det kan også vurderes å ha ett møte i året i eierforsamlingen.

Våre anbefalinger:

1. Vi anbefaler en sammenslåing av FIKS og ROKUS fra 1. januar 2018 fordi dette medfører økt kompetanse, mindre sårbarhet, bredere fagmiljø og reduserte kostnader for kommunene. Dette vil resultere i bedre tjenester til kontrollutvalgene.
2. Samlet sett fremstår interkommunalt selskap – IKS - som den mest hensiktsmessige organisasjonsformen, og vi anbefaler en slik organisering.
3. Det nye selskapet gis navnet «Akershus kontrollutvalgssekretariat IKS». Forkortet: AKUS.
4. De ansatte i FIKS og ROKUS tilbys ansettelse i det nye selskapet.
5. I forhold til selskapets størrelse anbefaler vi et styre med 3 eiervalgte medlemmer og 2 eiervalgte varamedlemmer.
6. Aktiviteten i det enkelte utvalg har større betydning for sekretariatets ressursbruk enn kommunens folketall. Vi anbefaler derfor at refusjonen av driftsutgiftene fra kommunene baserer seg på følgende modell: 40% refusjon etter folketall og 60% som et fast beløp.
7. Oslo utgjør et geografisk midtpunkt for de kommunene som deltar. Vi foreslår at sekretariatets kontor plasseres sentralt i Oslo.

De ansatte i begge selskap har i en felles uttalelse sagt seg positive til en sammenslåing.

Utredningen foreslår en framdriftsplan fram til opprettelsen av det nye selskapet fra 1. januar 2018.

1 Mandat

I felles styremøte 19.1.2016 fattet styrene i de to selskapene Follo interkommunale kontrollutvalgssekretariat (FIKS) og Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS (ROKUS) følgende likelydende vedtak:

«Styret er positive til å jobbe videre med en mulig fusjonsprosess mellom de to selskapene FIKS og ROKUS. Styret ber daglig leder gjennomføre et felles utredningsarbeid med daglig leder i FIKS (evt. ROKUS) med sikte på å avklare organisering og finansiering for et fremtidig fusjonert sekretariat. En dialog med de ansatte skal inngå i arbeidet.

Mandat for utredningen
De daglige lederne i FIKS og ROKUS er gitt i oppdrag å utrede ulike spørsmål knyttet til en sammenslåing av de to selskapene. Spørsmål som skal belyses er:

- Organisasjonsmodell og eierstyring.
- Kostnader og finansieringsmodell, herunder eventuell effektivisering.
- Kompetanse, sårbarhet og bemanning.
- Uavhengighet
- Lokalisering
- Videre framdriftsplan
- Oppgaver
- Konsekvenser
- Eventuell deltagelse fra andre»

Arbeidet med utredningen
De daglige lederne for ROKUS og FIKS, Mona Moengen og Jan T. Løkken, har stått for denne utredningen. Underveis i arbeidet har vi hatt en løpende dialog med de ansatte.

2 Dagens løsning

Dagens løsning kan oppsummeres slik:

	FIKS	ROKUS
Organisasjonsform	§ 27	IKS
Deltakere/eiere	7	13
Antall innbyggere	136 000	265 000
Øverste organ	Styret	Representantskapet
Ansatte årsverk	1,6	3

Hovedkontor	Ås FIKS	Lørenskog ROKUS
Pensjonsordning	KLP	KLP
Finansieringsmodell	50% etter folketall, 50% fast beløp	40% etter folketall, 60% etter medgått tid
Budsjett	1,8 mill. kr.	2,97 mill. kr.
Kostnader pr innbygger	13 kroner	12 kroner
Antall møter i utvalgene	7,4	5,8

3 Oppgaver

Oppgavene som FIKS og ROKUS utfører er i stor grad bestemt av kontrollutvalgenes aktivitet, og i hovedsak sammenfallende:

1. Saksbehandling: Begge sekretariat forbereder og kvalitetssikrer sakene og følger opp kontrollutvalgenes vedtak. Videre kommer begge med innspill til saker og gir bistand ved bestilling av rapporter.

2. Utredning: Begge gjør egne undersøkelser etter oppdrag fra utvalgene. Begge lager plan for forvaltningsrevisjon, overordnet analyse og plan for selskapskontroll. I tillegg lager sekretariatet på Romerike overordnet analyse for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. FIKS utfører selskapskontrollen avgrenset til eierskapskontroll for sine kommuner. Begge utreder valg av revisjonsordning og foretar eventuell konkurranseutsetting av revisjonen.

3. Administrasjon: Begge sekretariat står for innkalling til møtene og fører protokoller, inviterer andre deltakere og tilrettelegger møtene. Sekretariatene har også ansvaret for arkivering, oppdaterer egne/utvalgenes nettsider og leverer til kommunens nettsider.

4. Rådgivning: Begge sekretariat er en viktig faglig ressurs og diskusjonspartner for kontrollutvalgene.

5. Koordinering/bindeledd: Sekretariatene er kontrollutvalgenes operative ledd. Vi står for dialogen med rådmannen og revisjonen og sørger for oppfølging av sakene.

4 Uavhengighet - Lovens krav generelt

Uavhengighet og objektivitet er viktige forutsetninger for at kontrollutvalget skal fylle sin rolle på en tillitvekkende måte. Det er tilsvarende et (lov)krav at sekretariatet skal være uavhengig av både administrasjonen og revisjonen. Dette innebærer at sekretær ikke kan være ansatt i administrasjonen, eller utføre revisjonsoppgaver for kommunen. Sekretariatet er underlagt forvaltningslovens habilitetskrav. Den som utfører sekretariatsfunksjonen må selv vurdere sin egen habilitet ved utførelsen av oppgavene.

Sekretariatet for kontrollutvalget er i faglige spørsmål direkte underordnet kontrollutvalget, og skal følge de retningslinjer og pålegg som utvalget gir.

5 Utfordringer fremover

Kontrollutvalget er viktig for å oppnå en velfungerende egenkontroll i den enkelte kommune. En god egenkontroll styrker innbyggernes tillit, og er viktig for å sikre effektiv og riktig bruk av ressursene. Sekretariatet er en avgjørende ressurs for at kontrollutvalget skal kunne fylle sin tiltenkte rolle i kommunenes egenkontroll.

Kontrollutvalgenes arbeid har fått økt betydning de siste årene[1], noe som også påvirker sekretariatets arbeid. Vi mener følgende utfordringer vil være sentrale for arbeidet framover:

1. Antall saker og kompleksiteten på sakene i kontrollutvalgene øker år for år. Dette har bl.a. sammenheng med at utvalgene selv har blitt mer proaktive for å følge opp sitt mandat. Innbyggernes økte bevissthet om sine rettigheter fører til flere henvendelser. Dessuten bidrar utvalgenes økte status i kommunene også til at flere saker forelegges kontrollutvalget.

2. Flere kommuner konkurranseutsetter revisjonen. I slike saker er det kontrollutvalget som har innstillingsrett til kommunestyret, og saken skal forberedes av kontrollutvalgets sekretariat. Dette gir nye kompetansekrav, nye arbeidsoppgaver og flere samarbeidsparter for sekretariatet å forholde seg til.

3. I forslaget til ny kommunelov er det lagt opp til økt egenkontroll. Dette innebærer flere og mer omfattende oppgaver for kontrollutvalget og sekretariatet.

4. Sekretariatene er kunnskapsbaserte virksomheter. For å kunne rekruttere og holde på dyktige medarbeidere kreves det at de får faglige utfordringer og et godt fagmiljø av en viss størrelse. Få ansatte gir økt sårbarhet ved sykdom og begrenset kompetanse.

[1] Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat, Deloitte 2004

5. Kommunene har nå avklart sitt primære syn på sammenslåing med andre kommuner. Sammen med fylkesmannens uttalelse er alle vedtakene sendt til Kommunal- og moderniseringsdepartementet for videre behandling. Slik bildet tegner seg nå vil kun et fåtall av kommunene på Romerike og i Follo bli berørt av reformen. Kommunestyrene i Oppegård og Ski har begge vedtatt at de to kommunene bør slås sammen. Det samme har kommunestyrene i Aurskog-Høland og Rømskog gjort vedtak om. Kommunesammenslåinger vil i overgangsfasen gi kontrollutvalget en viktig rolle i å påse at kontroll- og tilsynsperspektivet blir ivaretatt.

Konklusjon:
Kontrollutvalgene står foran økte utfordringer som krever bred kompetanse og større et fagmiljø i sekretariatet. Vi mener en fusjon mellom FIKS og ROKUS vil gjøre det lettere å møte disse utfordringene.

7 Kompetanse, sårbarhet og bemanning

7.1 Departementets kompetansekrav

Kontrollutvalgsforskriften § 20 fastslår at «sekretariatet skal påse at de saker som behandles av kontrollutvalget er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir iverksatt». Forsvarlighetskravet innebærer at sekretariatet må sørge for at de saker som legges frem er forsvarlig utredet, jf. tilsvarende krav til rådmannen i kommunelovens § 23.

Kommunaldepartementet utdypet § 20 i forskriften i rundskrivet H 15/04:
«Kontrollutvalgets sekretariat vil være utvalgets operative ledd og skal sørge for at det blir foretatt tilsyn med administrasjonen og revisjonen.»
«Et kompetent sekretariat er en viktig forutsetning for at kontrollutvalget skal fungere godt og utøve sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Sekretariatet for kommunens eller fylkeskommunens kontrollutvalg må ha tilgang på en bredt sammensatt kompetanse».
I Kontrollutvalgshåndboken (desember 2015) skriver Kommunal-departementet (s.22) bl.a:
«Det er (..)viktig at sekretariatet besitter kompetanse om blant annet regnskap, revisjon og offentlig forvaltning. Sekretariatet vil være en viktig faglig ressurs og en nyttig diskusjonspartner for kontrollutvalget, og bør derfor holde seg oppdatert om saker som er relevante for kontrollutvalget. Dette kan for eksempel gjelde endringer i regelverk og forskrifter, faglige kurs og konferanser eller rapporter fra statlige tilsyn i kommunen.»

Ut over dette har ikke departementet fastsatt noen nærmere kompetansekrav til sekretariatene. *NOU 2016:4 Ny kommunelov* har heller ikke foreslått kompetansekrav.

7.2 Medarbeidernes utdanning og erfaring

ROKUS har tre medarbeider på heltid.

	Høyeste utdanningsnivå	**Erfaring fra KU-sekr**	**Annen erfaring**
Daglig leder Mona Moengen	Cand. Oecon. Sosialøkonom fra UiO	5 år	23 år i off. forvaltning
Rådgiver Kjell Nordengen	Juridisk embets-eksamen fra UiO	4 år	24 år som kommunepolitiker. 20 år i privat næringsliv 2 år i off.forvaltning
Konsulent Øystein Hagen	Bachelor i adm. og ledelse HiOA	4 år	10 i år privat næringsliv

FIKS har en medarbeider på heltid og en i 60% stilling:

	Høyeste utdanningsnivå	**Erfaring fra KU-sekr**	**Annen erfaring**
Daglig leder /Kontrollsjef Jan T. Løkken	Cand.mag. i samfunnsvitenskap fra UiO	11 år	39 år i off. forvaltning og organisasjoner
Rådgiver Lene H. Lilleheier	Bachelor i informasjon og samfunnskontakt fra BI	5 år	12 år i off. forvaltning, organisasjoner og private selskap

Begge selskap har fått tilbakemeldinger som viser at kontrollutvalgene er godt fornøyde med det arbeidet som sekretariatene utfører. Dette bekreftes også av evalueringen som Deloitte, på oppdrag fra Kommunal og moderniseringsdepartementet, gjorde av kontrollutvalgene i 2014.

De ansatte i de to selskapene har samlet sett en bred utdanningsbakgrunn og lang erfaring fra kontrollutvalgsarbeidet og fra andre relevante

arbeidsområder, i tillegg til juridisk spisskompetanse. Dette gir sekretariatene en unik kompetanse i forhold til kontrollutvalgenes arbeid.

7.3 FIKS og ROKUS – organiseringen av sekretariatsarbeidet.

Begge sekretariater har utviklet rutiner for innkalling, sakspapirer og oppfølging av sakene i kontrollutvalgene. Forberedelsene av mange saker bærer preg av å være et teamarbeid. Sekretæren for det enkelte utvalg har et selvstendig ansvar, men i kompliserte saker innhentes råd fra leder og kolleger. Som hovedregel deltar bare en medarbeider fra selskapene i hvert utvalgsmøte.

FIKS og ROKUS er underlagt arkivloven på linje med andre offentlige organer, og har journal- og arkivansvaret for kontrollutvalgene.

Begge benytter Public 360 som arkiv- og saksbehandlingssystem. Dette omfatter innkallinger og saksdokumenter til utvalgene, protokoller, inkomne og utgående saker, journal og arkiv. FIKS leier et lukket område i Public 360 hos vertskommunen og får hjelp og service fra kommunen. ROKUS har anskaffet eget sak- arkivsystem Public 360 online.

Begge selskap kjøper IT-tjenester av kontorkommunen.

Begge selskap utvikler og drifter sine internettsider selv, og har en serviceavtale med leverandør ved problemer.

Begge selskapene har satt bort føring av regnskapet.

8 Organisasjonsmodeller for et nytt selskap.

Sekretariatsbistand til kontrollutvalgene er en lovpålagt oppgave, og det er et krav at sekretariatet skal være uavhengig av både administrasjonen i kommunene og kommunenes revisor.

Det er kontrollutvalgene som nærmere definerer sekretariatets arbeidsoppgaver. Vi har erfaring for at variasjoner i tidsbruken mellom utvalgene først og fremst forklares ved utvalgenes engasjement. Et utvalg alene legger beslag på en relativt liten del av en stillingsbrøk, og en person kan være sekretær for flere utvalg. Det er hensiktsmessig å organisere tjenesten i interkommunalt samarbeid, slik de fleste har gjort. I 2014 var det 58 kontrollutvalgsekretariater i Norge. Åtte av ti er organisert som interkommunale selskap eller samarbeid, og det er interkommunalt selskap (IKS) eller samarbeid etter § 27 i kommuneloven som er valgt som organisasjonsform[2].

[2] Deloitte Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat,2014.

FIKS og ROKUS baserer i dag sitt arbeid på henholdsvis § 27 og IKS. Begge har gode erfaringer med sine modeller.

8.1 Modeller for organisering av interkommunalt samarbeid

Vi presenterer her de ulike organisasjonsformene som kommuner kan benytte for interkommunalt samarbeid.

1. Interkommunale selskap

Interkommunale selskap (IKS) er regulert i lov om interkommunale selskap. Loven er tilpasset kommunale eiere, og er harmonisert med kommunelovens bestemmelser. Organisasjonsformen egner seg godt for tjenester kommunene utfører i samarbeid og i egen regi slik som sekretariat for kontrollutvalg. Et IKS har to styringsorganer; et representantskap, som velges av eierne, og et styre, som velges av representantskapet. Eierne har samlet sett ubegrenset ansvar, selskapet kan ikke gå konkurs. Alle eiere må være representert i eierorganet (representantskapet), ingen kan møte med fullmakt. Det er ikke anledning til å gjennomføre fjernmøter i eierorganet.

2. Interkommunalt samarbeid etter § 27 i kommuneloven

Kommuneloven § 27 fastsetter at to eller flere kommuner «kan *opprette et eget styre til løsning av felles oppgaver*». Den nærmere organiseringen av samarbeidet skal fastsettes i egne vedtekter, men er for øvrig lite regulert, slik at det i stor grad er opp til kommunene å bestemme rammene for og innholdet i virksomheten. Ved §27 kan kommunene avtale å opprette virksomheten som eget rettssubjekt, og det er tilstrekkelig med ett styringsorgan hvor alle deltakerne skal være representert.

Det øverste styringsorganet kan ha andre organer under seg og kalle dette «styre». (se Kommuneloven med kommentarer 2006,Overå og Bernt s. 203). Ikke alle kommuner trenger å være representert i dette styret. Styringen av dette selskapet kan etter dette bli ganske likt et IKS-selskap, med noen av de samme begrensinger og muligheter.

I forslaget til ny kommunelov er det foreslått å erstatte § 27 med *kommunalt oppgavefellesskap*, og regulere formen noe mer. Som i § 27 er det foreslått at eierne skal ha ubegrenset økonomisk ansvar for sin andel av oppgavefellesskapets forpliktelser. Til sammen skal andelene utgjøre oppgavefellesskapets samlede forpliktelser. Det foreslås å gjøre opprettelse av et representantskap hvor samtlige deltagere skal ha minst ett medlem, obligatorisk. Det skal inngås en samarbeidsavtale mellom deltagerne som skal vedtas av kommunestyrene, men representantskapet kan vedta endringer i avtalen.

Interkommunalt samarbeid etter § 27 i kommuneloven (og forslaget i den nye kommuneloven om oppgavefellesskap) brukes for selskaper som har til hensikt å løse felles kommunale oppgaver.

Vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 28 er ikke aktuelt, da sekretariatet ikke kan være underlagt rådmannen.

3. Aksjeselskap

Aksjeselskapsformen er godt tilpasset for virksomheter som opererer i et marked med risiko- og konkurranseeksponering. Eiernes ansvar er begrenset til innskutt kapital. Øverste organ er generalforsamlingen, hvor kommunene utøver sitt eierskap. Generalforsamlingen velger styre.

Med tilpasninger av selskapets formål og en avtale mellom eierne som utdyper dette kan selskapsformen benyttes til å organisere kontrollutvalgssekretariat. Det er ingen som har organisert sekretariatet for kontrollutvalg som aksjeselskap.

4. Samvirkeforetak

Samvirkeforetak er basert på medlemskap, ikke eierskap. Foretaket eies og styres av de som bruker/handler med foretaket, det vil si medlemmene. Kommuner kan være medlemmer. Medlemmene har begrenset økonomisk ansvar. Hovedregelen er at alle medlemmene har en stemme hver på årsmøtet. Et samvirke er regulert gjennom krav til vedtekter med et minimum av innhold. Årsmøtet er øverste organ og tilsvarer representantskapet og generalforsamlingen i et IKS og AS.

Samvirkeforetak er særlig utbredt innen detaljhandel, landbruk, bolig og fiskeri, men har vært lite brukt av kommunene. Samvirkeforetak er en mulig organisasjonsform for egenregi, og kan derfor benyttes for et kontrollutvalgssekretariat.

I tabellen nedenfor er det en sammenligning av de ulike organisasjonsformene.

	Kommuneloven. § 27	Interkommunalt selskap (IKS)	Samvirke-foretak	Aksjeselskap (AS)
Rettssubjekt	Kan være	Ja	Ja	Ja

	Kommuneloven. § 27	Interkommunalt selskap (IKS)	Samvirke-foretak	Aksjeselskap (AS)
Styringsmulighet for eierne	Vedtekter, valg av styret	Selskapsavtale, valg av repskap	Vedtekter valg av delegat til årsmøtet	Vedtekter, valg av fullmektiger til generalforsamling
Operative eierorgan	Styre	Representantskap	Årsmøte	Generalforsamling
Ansvar	Ubegrenset	Ubegrenset	Begrenset til innskutt kapital	Begrenset til aksjekapitalen
Krav om kapital	Nei	Nei	Ja	Ja
Møte og stemmerett i eierorganet	Styret	Repskapets medlemmer og personlige varamedlemmer	Medlemmer eller medlemmer med fullmakt	Aksjonærer eller fullmektig med fullmakt fra eierne
Hensikten bak modellen	Drift av felles oppgaver	Kan benyttes til alle typer kommunale tjenester.	Fremme medlemmenes økonomiske interesser	Oppgaver av forretningsmessig art

8.2 Nærmere om enkelte spørsmål

Skatt

Selskap som ikke har erverv som formål/tar ikke ut utbytte er fritatt for inntektsskatt. Dersom deler av virksomheten har erverv som formål, kan selskapet være skattepliktig for inntekter fra denne delen av virksomheten.

Et kontrollutvalgssekretariat vil ikke ha erverv som formål, og vil være fritatt for inntektsskatt. En uttalelse fra Rokus' revisor lyder «*Når det opereres med samme selvkosttimepris ovenfor andre som ikke er medeiere og det kan dokumenteres at man ikke går med overskudd i*

forhold til dette salget, vil det kunne trekke mot at selskapet ikke er skattepliktig.»

Momskompensasjon
Selskaper organisert etter IKS-loven og § 27 mottar momskompensasjon. Dette gjelder ikke for organisering i aksjeselskap eller samvirkeforetak.

Regler om konkurranse i egenregi
EUs innkjøpsregelverk omfatter egenregi[3]. Dette innebærer at minimum 80% av aktiviteten til en virksomhet må utføres for eierne. Noe som igjen innebærer at ca. 20% av aktiviteten i selskapet kan utføres for andre enn eierne. Rokus' salg av tjenester ligger i dag godt innenfor dette kravet.

Bestemmelsen innebærer en klar begrensning på salg av tjenester for selskaper som driver i egenregi. En modell hvor selskapet eies av et fåtall av kommunene med sikte på salg til de øvrige er derfor ikke gjennomførbar.

8.3 Drøfting av aktuelle organisasjonsformer

Det er fire organisasjonsformer som fremstår som mulige; § 27, IKS, AS og samvirkeforetak.

I drøfting av hvilken av disse organisasjonsform som er mest hensiktsmessig for vårt formål vil vi gå nærmere inn på styring av selskapet.

Et interkommunalt samarbeid om kontrollutvalgssekretariat organisert i IKS, AS eller § 27 kan ha tre «styringsnivåer»:

1. Kommunestyrene utpeker eierforsamlingen som er representantskapet i IKS, styret i §27 eller generalforsamling i AS.
2. Eierforsamlingen utpeker et styre for selskapet. Styrets oppgave er å sørge for effektiv drift av selskapet. Styret innstiller til representantskapet på budsjett for selskapet.
3. Det enkelte kontrollutvalg er sekretariatets oppdragsgiver og bestemmer hvilke oppgaver som skal utføres. Det er kontrollutvalget som innstiller til kommunestyret på budsjett for kommunens kontroll og tilsynsfunksjon. I dette inngår sekretariatets budsjett.

Vi legger til grunn at eierforsamlingen i kontrollutvalgsekretariatet skal vedta både budsjettet og regnskapet for selskapet. I IKSer er dette lovregulert, og det er vanlig å ha to ordinære møter for behandling av disse sakene – ett på våren (regnskap) og ett på høsten (budsjett). Hvis det er ønskelig å redusere antall møter, vil det være gjennomførbart å

[3] Direktivet for anskaffelser i klassisk sektor (direktiv 2014/24/EU), artikkel 12, vedtatt 26.3.2014

legge frem begge disse sakene i vårmøtet (innen utgangen av april). Konsekvensen er at budsjettarbeidet må starte tidlig på året.

Interkommunalt arkiv Kongsberg som har 39 eiere, har hatt en ordning med ett årlig møte siden 2003. Kun 4 – 5 ganger har de hatt behov for å innkalle til ekstraordinært representantskapsmøte, og da for å behandle saker knyttet til opptak av nye eiere og nytt bygg.

I aksjeselskaper er det kun krav om at eier skal vedta regnskapet. Det kan nedfelles i en eieravtale at generalforsamlingen også skal vedta budsjettet. Dette kan gjøres i samme møte som regnskapet blir behandlet, eller i et ekstraordinært møte i generalforsamlingen.

Bred politisk forankring er mulig ved å involvere et bredere utvalg av folkevalgte i eierstyringen, som på Romerike hvor formannskapene/ kommunestyrene behandler alle sakene til representantskapsmøtene. I Follo gjennomføres generalforsamling/ representantskapsmøter for alle interkommunale selskap som har slike organer i regi av Follorådet. God informasjonsflyt fra selskapet til kommunen er viktig.

I samtaler med rådmannsutvalgene på henholdsvis Øvre og Nedre Romerike ble det pekt på at en eierforsamling som må samle 20 eiere(ordførere) to ganger pr år for å ivareta eierstyringen for et lite selskap er ressurskrevende. Man ba derfor om at organisasjonsmodeller som muliggjør en mindre eierforsamling drøftes i utredningen.

Aksjeselskap tillater at eierne møter med fullmakt i eierforsamlingen. Vi mener likevel at aksjeselskapsformen er mindre egnet for en tjeneste som vår. Vi vil peke på at kontrollsekretariatene er kontrollutvalgenes egen ressurs for å kunne ivareta sitt mandat. Kontrollutvalgene er en viktig del av kommunens egenkontroll. Kontrollutvalgsekretariatene opererer ikke i marked preget av risiko- og konkurranse. Målet er heller ikke størst mulig avkastning på den innskutte kapitalen, men effektiv drift innen det vedtatte budsjettet. Aksjeselskapsformen vil lett kunne redusere den kommunale tilhørigheten og kunne svekke kommunenes ansvar for selskapets utvikling og økonomi. De viktige, kommunale oppgavene som sekretariatet ivaretar tilsier at ordførerne i kommunene bør kunne prioritere å delta i eierforsamlingene en eller to ganger per år.

Kommunaldepartementet har startet et arbeid for å revidere IKS-loven. I denne forbindelse er det ventet at loven vil bli kunne bli endret når det gjelder representasjon i eierorganet og at muligheten til å gjennomføre fjernmøter vil bli innført. Dette ligger imidlertid noe frem i tid (anslagsvis et par år).

Det tredje alternativet er organisering i medhold av § 27 i Kommuneloven. Dette er en styringsform som mange kontrollsekretariat i dag benytter. Styringsformen er fleksibel, men vårt inntrykk er at den primært benyttes

i selskap med færre deltakere enn det som er aktuelt ved en fusjon mellom ROKUS og FIKS. Med IKS-loven har en på den annen side en utprøvd og regulert styreform som ROKUS i dag drives innenfor og som de fleste kommunene har lang og positiv erfaring med.

Det fjerde alternativet er samvirkefomen. Også dette alternativet tillater at eierne møter med fullmakt i eierforsamlingen. Det er ingen kommuner som har valgt å organisere sekretariatet etter denne organisasjonsformen pr. i dag. Kommunene i Follo og på Romerike har heller ikke erfaring med samvirkeforetaksformen i andre sammenhenger. Vi vil derfor ikke anbefale å bruke organisasjonsformen for å organisere kontrollutvalgsekretariatet.

8.4 Anbefaling

IKS fremstår samlet sett som den mest egnede organisasjonsformen for en tjeneste som skal leveres i egenregi med kun kommunale eiere, slik tilfellet er for et kontrollutvalgssekretariat. Selskapsformen er utformet nettopp med sikte på interkommunalt samarbeid om slike oppgaver.

Selskapsformen mangler noe smidighet i dag, da det ikke er mulig å møte med fullmakt i eierforsamlingen eller gjennomføre fjernmøter. Dette kan imidlertid bli endret ved den kommende revisjonen av IKS-loven. God kommunikasjon mellom selskapet og eierkommunene og gode systemer og rutiner som sikrer kommunene tilstrekkelig tid til å behandle sakene i forkant av representantskapets møter er en forutsetning. Det kan også vurderes om det er ønskelig å gjennomføre kun ett ordinært representantskapsmøte pr. år. Selv om kontrollsekretariatet har relativt få ansatte, ivaretar det viktige kommunale oppgaver som det bør være av interesse for den politiske ledelsen i kommunen å delta i eierstyringen av.

På denne bakgrunn anbefaler de daglige lederne at det nye selskapet organiseres som interkommunalt selskap, IKS, hvor det fremgår av formålet at selskapet er å levere sekretariatstjenester til kontrollutvalgene.

Erfaringer fra sammenslåing av de 3 revisjonsenhetene på Romerike viste imidlertid at det er krevende å legge ned et IKS. Kommunaldepartementet må godkjenne søknad om avvikling, noe som krever administrative ressurser til forberedelse og et eget avviklingsstyre. Selskapet må avgi regnskap året etter at det er nedlagt. Det er også utfordringer knyttet til å opprette et nytt selskap. Det nye selskapet vil for eksempel ikke få organisasjonsnummer før alle kommunestyrene har vedtatt selskapsavtalen, og erfaringen er at dette tar tid. Selskapet må ha å ha organisasjonsnummer for å få opprettet bankkonto, inngå avtaler etc. Dette gjør at vi anbefaler å bygge videre på det eksisterende IKSet i Rokus med nytt navn og ny selskapsavtale. Selskapsavtalen bør suppleres av en eieravtale som vedtas av representantskapet. Ved overgangen til et

nytt selskap må det tas høyde for at det nye selskapet må ha et disposisjonsfond som en liten buffer mot utforutsette kostnader til pensjon og drift.

Sett i forhold til selskapets størrelse foreslår vi at styret bør bestå av 3 eiervalgte medlemmer og tre varamedlemmer i rekke. Begge kjønn skal være representert. Styret bør for øvrig settes sammen av personer med komplementær og relevant kompetanse, ha god rolleforståelse og personlige egenskaper som passer samt være motivert for styrearbeidet som er i tråd med KS' anbefalinger for eierskap.

Avslutningsvis vil vi peke på at erfaringene med samarbeid organisert som IKS mange steder er gode, selv der det er mange eiere. I Sør og Nord-Trøndelag har de to sekretariatene hhv. 16 og 24 eiere. I Troms har sekretariatet 24 eiere. I Agder og Telemark eier 34 kommuner sekretariatet for kontrollutvalgene. Her benyttes ett av møtene til faglig oppdatering rundt spørsmål knyttet til kontroll og tilsyn.

9 Kostnader og finansieringsmodell

9.1 Forutsetninger

Kontrollutvalgsekretariatene leverer en kunnskapsbasert tjeneste, hvor de ansattes kompetanse er den viktigste innsatsfaktoren. Sekretariatets kapasitet henger også nøye sammen med bemanningen. Om lag 80% av kostnadene i de to selskapene er lønnsutgifter.

Ved en fusjon vil vi kunne ta ut effektiviseringsgevinster ved at sekretariatet får større fleksibilitet til å ta ekstra oppdrag, mer standardisering og økt spesialisering samt bedre evne til å møte kommunereformens konsekvenser. På driftssiden bør vi få en effektivisering ved lavere kostnader til tjenester som utarbeiding av lønn og regnskap, revisjon, arkiv, IKT mv. Kontrollsjef i FIKS, Jan T. Løkken, vurderer å gå av med pensjon ved årsskiftet 2017/2018. Det nye selskapet vil ha oppstart fra 1.1.2018. Med en lederfunksjon mindre åpnes en mulighet for innsparing.

9.2 Budsjett for det nye selskapet

Nedenfor er det presentert budsjett for 2018 i 2016-kroner med en noe redusert bemanning.

Driftsinntekter	
Salgsinntekter	160 000
Overføringer	4 006 786
Andre driftsinntekter	
Sum driftsinntekter	**4 166 786**
Driftsutgifter	

Lønn inkl. sosiale utgifter	3 369 786
Kjøp av varer og tjenester	797 000
Sum driftsutgifter	**4 166 786**
Brutto driftsresultat	0

Kommunenes betaling vil da bli 4 mill. 2016-kroner, mot 4,6 mill. kroner om selskapene fortsetter hver for seg.

I budsjettet ligger inntekter fra salg av tjenester til Asker inne. Dette er en kontrakt som går ut etter valget i 2019.

9.3 Finansieringsmodell

De to selskapene har i dag litt ulik finansieringsmodell. FIKS har 50% etter folketall og 50% fast beløp, mens Rokus har 40% etter folketall og 60 % som et fastbeløp. Fastbeløpet fordeles etter medgått tid ved årets slutt.

I tabellen nedenfor har vi regnet på hva den enkelte kommune må betale dersom vi legger FIKS' finansieringsmodell til grunn. Det er folketall fra 1.1.2016 som er lagt til grunn.

	2018 nytt selskap	**2016 dagens ordning**	**Avvik**	**50% etter folketall**	**50% fast**	**Eierandel 2016**	**Innbyggere 2016**
Enebakk	153 434	201 000	-47 566	53 265	100 170	2,6587	10 760
Frogn	177 671	234 000	-56 329	77 501	100 170	3,8685	15 656
Nesodden	191 116	252 000	-60 884	90 946	100 170	4,5396	18 372
Oppegård	231 747	307 000	-75 253	131 577	100 170	6,5677	26 580
Ski	247 563	328 000	-80 437	147 393	100 170	7,3572	29 775
Vestby	180 908	238 000	-57 092	80 738	100 170	4,0301	16 310
Ås	191 764	253 000	-61 236	91 594	100 170	4,5720	18 503
Aurskog Høland	178 017	192 476	-14 459	77 848	100 170	3,8858	15 726
Eidsvoll	215 203	222 542	-7 339	115 034	100 170	5,7419	23 238
Fet	155 607	173 856	-18 249	55 438	100 170	2,7672	11 199
Gjerdrum	131 485	153 966	-22 481	31 315	100 170	1,5631	6 326
Hurdal	113 659	138 922	-25 263	13 489	100 170	0,6733	2 725
Lørenskog	274 116	272 762	1 354	173 947	100 170	8,6826	35 139
Nannestad	158 988	176 612	-17 624	58 819	100 170	2,9360	11 882
Nes	201 204	211 981	-10 777	101 034	100 170	5,0432	20 410
Nittedal	213 015	221 270	-8 255	112 846	100 170	5,6327	22 796
Rælingen	185 240	197 938	-12 698	85 070	100 170	4,2463	17 185
Skedsmo	356 221	341 731	14 490	256 051	100 170	12,7809	51 725
Sørum	184 764	198 406	-13 642	84 595	100 170	4,2226	17 089
Ullensaker	265 062	263 314	1 748	164 893	100 170	8,2307	33 310
Totalt	4 006 786	4 578 776		2 003 393	2 003 393	100	404 706

Med denne modellen får alle kommunene bortsett fra de største (Skedsmo, Lørenskog og Ullensaker) lavere kostnader. Utslaget for Follo er større enn for Romerikskommunene, noe som kan forklares med at folketallet i Follokommunene totalt sett er lavere.

I Rokus sin finansieringsmodell betaler kommunene 40% etter folketall og 60% fast. Sistnevnte justeres etter årets slutt ut fra hvor mye tid det enkelte kontrollutvalg har brukt. En slik finansieringsmodell vil gi følgende fordeling av kostnader mellom kommunene.

	2018 nytt selskap	2016 dagens ordning	Avvik	40% etter folketall	60% fast	Eierandel 2016	Innbyggere 2016
Enebakk	162 815	201 000	-38 185	42 612	120 204	2,6587	10 760
Frogn	182 204	234 000	-51 796	62 001	120 204	3,8685	15 656
Nesodden	192 960	252 000	-59 040	72 757	120 204	4,5396	18 372
Oppegård	225 466	307 000	-81 534	105 262	120 204	6,5677	26 580
Ski	238 118	328 000	-89 882	117 915	120 204	7,3572	29 775
Vestby	184 794	238 000	-53 206	64 591	120 204	4,0301	16 310
Ås	193 479	253 000	-59 521	73 275	120 204	4,5720	18 503
Aurskog Høland	182 482	192 476	-9 994	62 278	120 204	3,8858	15 726
Eidsvoll	212 231	222 542	-10 311	92 027	120 204	5,7419	23 238
Fet	164 554	173 856	-9 302	44 350	120 204	2,7672	11 199
Gjerdrum	145 256	153 966	-8 710	25 052	120 204	1,5631	6 326
Hurdal	130 995	138 922	-7 927	10 792	120 204	0,6733	2 725
Lørenskog	259 361	272 762	-13 401	139 157	120 204	8,6826	35 139
Nannestad	167 259	176 612	-9 353	47 055	120 204	2,9360	11 882
Nes	201 031	211 981	-10 950	80 828	120 204	5,0432	20 410
Nittedal	210 480	221 270	-10 790	90 277	120 204	5,6327	22 796
Rælingen	188 260	197 938	-9 678	68 056	120 204	4,2463	17 185
Skedsmo	325 045	341 731	-16 686	204 841	120 204	12,7809	51 725
Sørum	187 879	198 406	-10 527	67 676	120 204	4,2226	17 089
Ullensaker	252 118	263 314	-11 196	131 914	120 204	8,2307	33 310
Sum	4 006 786	4 578 776		1 602 714	2 404 072	100	404 706

I denne modellen vil besparelsen fordele seg slik at alle kommunene får lavere kostnader. Follokommunene får en noe høyere besparelse enn Romerikskommunene.

I den siste modellen får folketallet mindre innvirkning på kommunenes betaling. Erfaring tilsier at kommunens størrelse har mindre å si for kontrollutvalgets behov for sekretariatsressurser enn for eksempel utvalgets engasjement. De daglige lederne anbefaler derfor en modell med 40% etter folketall og 60% fast som grunnlag for finansieringen av et

fremtidig selskap. I tillegg vil selskapet ha behov for et oppstartstilskudd som skal dekke flytting, innkjøp av kontor- og datautstyr, utvikling av grafisk profil, nettside mv. Vi stipulerer at dette kan dekkes innenfor en ramme på 500 000.-, og at kostnaden fordeles etter eierandelen.

Begge selskaper har fond som bør bli tilbakeført eierkommunene ved nedleggelse av FIKS og endring av Rokus. Disse inntektene vil mer enn finansiere oppstarttilskuddet.

9.4 Konsekvenser av kommunereformen
I skrivende stund er det vanskelig å spå omfanget av kommunereformen i våre regioner. Konsekvensene av reformen vil etter planen slå inn fra 2020 ved at selskapet kan få færre eiere. Det nye selskapet vil være godt forberedt på å takle eventuelle konsekvenser av kommunereformen, noe utredningen viser.

10 Lokalisering

Begge selskapene har i dag en gunstig fysisk plassering i forhold til reiseavstanden til møtene i sine utvalg. Begge sekretariatene har tatt i bruk moderne informasjonsteknologi og dette gjør at plasseringen av sekretariatet utenom møtene har mindre betydning for kommunikasjonen med utvalgene, kommunene, revisorene og andre. En fysisk samlokalisering har likevel flere fordeler, og muliggjør et tettere samarbeid om den løpende oppgaveløsningen.

Oslo utgjør et kommunikasjonsmessig midtpunkt mellom Romerike og Follo og for Akershus som helhet. Vi mener at selskapets lokaliseres mest hensiktsmessig i Oslo. Fylkesrådmannen har i en e-post svart at han er positiv til eventuelt å få det nye selskapet som leietaker i fylkeskommunens lokaler i Galleri Oslo. Den pågående regionreformen peker på Lillestrøm som mulig hovedsete om noen år.

Vi har også undersøkt prisnivået i Oslo sentrum og dette varierer med beliggenheten på kontorene. Vi antar det vil være mulig å leie funksjonelle kontorer i gangavstand fra Oslo S for ca kr 2 500 pr kvm pr. år. Da er varme og renhold inkludert i prisen.

11 Konsekvenser

En sammenslåing av FIKS og ROKUS vil skje som virksomhets-overdragelse ved at arbeidsgiveransvaret for de ansatte i FIKS og ROKUS overdras fra henholdsvis Ås kommune og Rokus IKS til det nye selskapet med samme lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår som de har i dag. Det nye selskapet får da ansvaret for de ansattes lønns- og arbeidsvilkår.

Mulige fordeler ved fusjon:

- Større fagmiljø og bredere kompetansebase gir mulighet til å utvikle tjenesten og gi bedre bistand til kontrollutvalgene.
- Sikre sekretariatets uavhengighet i forhold til revisor og rådmannen.
- Bedre grunnlag for å takle komplekse saksfelt og økt saksmengde
- Lettere å takle sykdom og vakanser.
- Større fleksibilitet til å ta hånd om ekstra oppdrag etter kontrollutvalgets ønsker, og til å ta i bruk kontrollformer som f.eks. høring.
- Lettere å rekruttere og holde på ønsket arbeidskraft.
- Større miljø for kontrollutvalgenes erfaringsutveksling og opplæring.
- Effektivisering ved at det blir mulig å standardisere flere oppgaver og øke graden av spesialisering i sekretariatet.
- Holde kostnadene nede for eierne ved at bemanningen kan tilpasses kommunereformen.

Mulige ulemper ved fusjon:

- I et selskap med mange eiere kan det være utfordrende å koordinere eierstyringen. God kommunikasjon mellom selskapet og eierkommunene samt gode systemer og rutiner som sikrer kommunene tilstrekkelig tid til å viderebehandle selskapet saker i eierkommunenes organer kan bidra til å lette dette. Det kan også vurderes om det er ønskelig å gjennomføre kun ett ordinært representantskapsmøte pr. år.

- For de ansatte kan det bli noe lengre reiseavstand mellom sekretariatets kontor og enkelte kommuner. Sekretariatene har allerede utstrakt bruk av elektronisk kommunikasjon i arbeidet, og en ordning med hjemmekontor på dager med møte vil avhjelpe eventuelle ulemper.

12 Eventuell deltagelse fra andre

Nasjonalt har det i de siste årene vært en utvikling der sekretariater slås sammen, får flere ansatte og omfatter flere kommuner/fylkeskommuner. Akershus og Oslo utgjør et naturlig nedslagsfelt for et felles sekretariat. Avstandene mellom kommunene er langt mindre enn i flere andre områder med felles sekretariat.

I dag står Bærum og Asker kommuner samt Akershus fylkeskommune utenfor samarbeidet i FIKS og ROKUS. Vi har vært i kontakt med kontrollutvalgene i de aktuelle kommunene og sekretæren for kontrollutvalget Akershus Fylkeskommune og informert dem om vårt initiativ. Det synes ikke å være aktuelt for disse å gå inn på eiersiden i vårt nye selskap på det nåværende tidspunkt.

13 Dialog med de ansatte

Vi har mottatt følgende uttalelse, som de ansatte i de to selskapene har blitt enige om i felleskap:

«De ansatte har vært holdt kontinuerlig oppdatert om arbeidet. I april ble det gjennomført et felles høringsmøte med utgangspunkt i utkast til utredning om mulig fusjon. De ansattes innspill er innarbeidet i utredningen.

De ansatte er positive til en sammenslåing.

For de ansatte har det viktigste argumentet for en sammenslåing vært at man vil få et bredere fagmiljø der man kan dra nytte av den samlede kompetanse sekretariatet vil få. Dette vil kunne gi bedre tjenester til kontrollutvalgene.

Et større sekretariat vil være mer robust i forhold til å ivareta sine tjenester til kontrollutvalgene ved f. eks. sykdom og annet fravær.

For de ansatte er det usikkert hva kommunereformen vil bety for antallet ansatte i sekretariatene. I utredningen fremgår det at en ansatt i FIKS vurderer å gå av med pensjon ved årsskiftet 2017/2018. Dette vil kunne gi en fleksibilitet for et sammenslått sekretariat til å tilpasse seg endringer som følge av kommunereformen. For de ansatte vil dette gi bedre trygghet for det ansettelsesforholdet man har. For selskapet vil dette kunne bidra til å beholde den kompetansen man har.»

14 Konklusjon og videre fremdriftsplan

Konklusjon og Forslag til vedtak i kommunestyrene om nedleggelse og opprettelse av selskap.

14.1 Konklusjon

Sentrale utfordringer for kontrollutvalgene og sekretariatene i årene framover vil være:

1. Flere og mer komplekse saker skal forberedes for kontrollutvalgsbehandling.
2. Kontrollutvalget får flere oppgaver som krever økt kompetanse i sekretariatet.
3. Sårbarhet ved sykdom og utfordringer for å rekrutter og holde på gode medarbeidere.
4. Sammenslåing av kommuner i regionen vil øke sårbarheten i sekretariatene.

Dette krever et større fagmiljø i sekretariat med bred kompetanse. Vi mener en fusjon mellom FIKS og ROKUS vil gjøre det lettere å møte disse utfordringene.

Det er viktig at vi er i forkant av utviklingen i regionen. Muligheten til å tilpasse et nytt selskap til endret antall eiere er tilstede nå, og bør gripes.

De ansatte ser det som positivt at styrene satser på å beholde og utvikle selskapene. Dette gir økt jobbsikkerhet for de ansatte.

14.2 Anbefalinger

1. Effektivisering, bredere fagmiljø og reduserte kostnader for kommunene gjør at vi anbefaler en sammenslåing av FIKS og ROKUS fra 1. januar 2018.
   Etter en samlet vurdering synes en organisering som interkommunal selskap, IKS, best og vi anbefaler en slik organisering.
2. Det nye selskapet gis navnet «Akershus kontrollutvalgssekretariat IKS». Forkortet: AKUS.
3. De ansatte i FIKS og ROKUS tilbys ansettelse i det nye selskapet med samme lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår som de har i dag.
4. I forhold til selskapets størrelse anbefaler vi et styre med 3 eiervalgte medlemmer og 2 eiervalgte varamedlemmer.
5. Aktiviteten i det enkelte utvalg har større betydning for sekretariatets ressursbruk enn kommunens folketall. Vi anbefaler derfor at refusjonen driftsutgiftene fra kommunene baserer seg på følgende modell: 40% etter folketall og 60% fast. Dette gir en kostnadsreduksjon for alle kommunene i forhold til dagens situasjon. Det nye selskapet gis et oppstarttilskudd på 500 000.- kroner.
6. Oslo utgjør et geografisk midtpunkt for de kommunene som deltar. Vi foreslår at kontoret plasseres sentralt i Oslo.

14.3 Videre fremdriftsplan

Forslaget innebærer en nedleggelse av FIKS og endring av Rokus. Formelt sett har kontrollutvalgene i Follo innstillingsrett i saken, fordi dette innebærer valg av sekretariatsløsning. På Romerike er det representantskapet i Rokus som innstiller til eierkommunenes kommunestyrer om endring i selskapsavtalen. Vi har funnet det formålstjenlig å be kontrollutvalgene på Romerike behandle sak om fusjon og endring av selskapsavtalen, og komme med en anbefaling som kan legges ved kommunestyrenes behandling.

Dette innebærer at fremdriftsplanen vil bli ulik for Follo og Romerike:

Follo:

19.4.2016	Dialog med de ansatte om et utkast til utredning
Juni	Styret behandler et utkast til utredning
Juni – september 2016	Eierne informeres
September 2016	Styret behandler utredningen første gang.
November	Styret innstiller i saken
Desember (16.12)	Follorådet informeres
Mars	Kontrollutvalgene innstiller i saken.
Mars – april 2017	Kommunestyrene behandler opprettelse av nytt selskap
Mai 2017	Interimsstyre etableres for utarbeiding av budsjett Leie av lokaler mm
Juni 2017	Budsjettinnstilling fra FIKS
Sept.2017	Budsjettinnst. fra kontrollutvalgene

Romerike

19.4.2016	Dialog med de ansatte om et utkast til utredning
Juni	Styret behandler et utkast til utredning
Juni – september 2016	Eierne informeres
November desember	Administrativ høring
Januar	Styret innstiller til representantskapet i saken
Februar	Ekstra repskapsmøte
Januar/februar	Kontrollutvalgene behandler saken.
–Mars april	Kommunestyrene behandler opprettelse av nytt selskap

Felles framdriftsplan etter at kommunestyrene har behandlet saken:

Juni	Interimsstyre etableres for utarbeiding av budsjett 2018, leie av lokaler mm
Hele høsten	Praktiske forberedelser for ny lokalisering/nytt selskap
1. januar 2018	Oppstart nytt selskap

Arkivsak-dok. 15/00224-16
Saksbehandler Kjell Nordengen

Saksgang	Møtedato
Gjerdrum kontrollutvalg	13.02.2017

REFERATER

Forslag til vedtak/innstilling:

Saken tas til orientering

Vedlegg:

1. Dialog med Fylkesmannen om samordning av tilsyn
2. Årsrapport 2016 fra kemneren
3. Årsrapport 2016 for Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike

Fylkesmannen
i Oslo og Akershus

Samordningsstaben

Tordenskiolds gate 12
Postboks 8111 Dep, 0032 OSLO
Telefon 22 00 35 00
fmoapostmottak@fylkesmannen.no
www.fmoa.no
Organisasjonsnummer NO 974 761 319

Romerike Kontrollutvalgssekretariat IKS- ROKUS
Postboks 304
1470 Lørenskog

Deres ref.:
Deres dato: 08.11.2016
Vår ref.: 2016/21995-2 FM-K
Saksbehandler: Fakra Butt
Direktetelefon: 22 00 35 97

Dato: 20.12.2016

Dialog med Fylkesmannen om samordning av tilsyn

Vi viser til Deres brev av 8.11.2016 om at Kontrollutvalgsekretariatene i Follo og på Romerike ønsker regelmessig dialog med Fylkesmannen om tilsynsarbeid.

Undertegnede er den nye kontaktpersonen som bl.a. skal jobbe med samordning av tilsyn som er rettet mot kommuner, både fylkesmannens og andre etaters tilsyn med kommuneplikter.

Når det gjelder vår tilsynsaktivitet for 2017 er samtlige avdelinger hos oss i gang med å planlegge de. Vi har ikke på nåværende tidspunkt all nødvendig informasjon fra departementene for å planlegge våre tilsyn på detaljnivå. Det vi midlertidig vet gjennom styringsinformasjon og det vi har lagt tilsynsplaner om for 2017 er med følgende temaer:

Barnehageområdet
- Kommunens utøvelse av tilsynsplikt.
- Godkjenning av barnehager.
- Organisering av styrerressursen.

Utdanningsområdet
- Felles nasjonalt tilsyn: her kan vi velge mellom forvaltningstilsyn, tilsyn med elevenes utbytte av opplæringen eller tilsyn med om skolene driver med skolebasert vurdering.
- Tilsyn med fagopplæring i videregående skole

Sosial- og familieområdet
- Landsomfattende tilsyn sammen med vår helseavdeling: kommunale helse- og omsorgstjenester, kommunale sosialtjenester og spesialisthelsetjenester til personer med samtidig psykisk lidelse og rusmiddelavhengighet.
- Kvalifiseringsprogrammet
- Behandling av stønad til livsopphold og stønad i særlige tilfeller samt bruk av vilkår
- Økonomisk rådgivning
- Individuell plan i henhold til introduksjonsloven
- Kommunen som krisesentermyndighet

Helseområdet

- Landsomfattende tilsyn sammen med vår sosial- og familieavdeling: kommunale helse- og omsorgstjenester, kommunale sosialtjenester og spesialisthelsetjenester til personer med samtidig psykisk lidelse og rusmiddelavhengighet.

Miljøvernområdet

- Kommunens avløpshåndtering
- Kommunenes oppfølging av forsøplingssaker

Landbruksområdet

- Kontroll med kommunenes forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler på landbruksområdet

Beredskapsområdet

- Tilsyn med kommunens beredskapsplikt

Vi prøver å planlegge vår tilsynsaktivitet for ett helt år av gangen, men på enkelte områder legger vi planer kun for et halvt år. Dette gjelder spesielt utdanningsområdet.

Dersom det er ønskelig tar vi et møte om tilsyn og samordningsutfordringer i løpet av første halvår i 2017.

Avslutningsvis gjør vi oppmerksom på at dere kan abonnere på vår tilsynsside, hvor både varsel om tilsyn og endelig tilsynsrapport løpende legges ut. Nettsiden vår er: https://www.fylkesmannen.no/Oslo-og-Akershus/Tilsyn/. Foreløpig tilsynsrapport legges ikke ut på nett, men fremgår av våre postlister.

Ved eventuelle spørsmål kan saksbehandler kontaktes.

Med hilsen

Rannveig Bjerkmo
assisterende fylkesmann

Fakra Butt
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent.

GJERDRUM KOMMUNE

Årsrapport for 2016 fra kemneren

Innhold

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet 3

1.1 Skatteoppkreverkontoret 3
- 1.1.1 Ressurser 3
- 1.1.2 Organisering 3
- 1.1.3 Ressurser og kompetanse 4

1.2 Internkontroll 5

1.3 Vurdering av skatteinngangen 5
- 1.3.1 Total skatte- og avgiftsinngang i regnskapsåret 5
- 1.3.2 Kommunens andel av skatteinngangen i regnskapsåret 5

1.4 Skatteutvalg 6

2. Skatteregnskapet 6

2.1 Avleggelse av skatteregnskapet 6

2.2 Margin 6
- 2.2.1 Margin for inntektsåret 2015 6
- 2.2.2 Margin for inntektsåret 2016 6
- 2.2.3 Kommentarer til marginavsetningen 7

3. Innfordring av krav 7

3.1 Restanseutviklingen 7
- 3.1.1 Totale restanser og berostilte krav 7
- 3.1.2 Kommentarer til restansesituasjonen og utviklingen i restanser 7
- 3.1.3 Restanser eldre år 9
- 3.1.4 Kommentarer til restanser og restanseoppfølgingen for eldre år 9

3.2 Innfordringens effektivitet 10
- 3.2.1 Vurdering av kontorets resultat pr. 31.12.2016 10
- 3.2.2 Vurdering av sammenheng mellom aktivitet og resultat 10
- 3.2.3 Omtale av spesielle forhold 11
- 3.2.4 Kontorets eventuelle tiltak for å bedre effektiviteten i innfordringen 12

3.3 Særnamskompetanse 12

4. Arbeidsgiverkontroll 12

4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen 12

4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller 13

4.3 Resultater fra arbeidsgiverkontrollen 13

4.4 Vurdering av arbeidsgiverkontrollen 13

4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører 14

4.6 Gjennomførte informasjonstiltak 14

5. Samarbeid 14

6. Kurs/opplæring – møtevirksomhet – informasjon 15

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet

1.1 Skatteoppkreverkontoret

Skatteoppkreverens arbeids- og ansvarsområde følger av lov av 17.juni 2005 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav, samt forskrifter, instrukser og retningslinjer fastsatt med hjemmel i lov.
Kontorets arbeidsområde består i å innkreve skatter og avgifter for kommune, stat, fylke og folketrygd, føre skatteregnskapet og foreta avregningsoppgjør etter gjeldende lover og forskrifter, foreta regnskapskontroll hos kommunens arbeidsgivere og fremlegge søknader for skatteutvalget.
Skatteoppkreveren har særnamsmannskompetanse for egne krav, og har derfor selv myndighet til å gjennomføre innfordringstiltak for å sikre kravene.

1.1.1 Ressurser

Ressursfordeling	**Årsverk**	**%-andel fordelt**
Antall årsverk ved skatteoppkreverkontoret som kun er benyttet til skatteoppkreverfunksjonen i regnskapsåret	**2,1**	**100 %**
Ressursbruk ved skatteoppkreverkontoret, fordeling av årsverk	---------	-------
Skatteregnskap	0,1	4,8 %
Innfordring av skatt og arbeidsgiveravgift	1,4	66,7 %
Arbeidsgiverkontroll	0,4	19,0 %
Informasjon og veiledning overfor skatte- og avgiftspliktige og regnskapsførere/revisorer. Brukt 6 dager = 0,03.	0,0	0,0 %
Skatteutvalg	0,0	0,0 %
Administrasjon	0,2	9,5 %
(Andel fordelt skal være 100 %)	**Sum**	**100 %**

1.1.2 Organisering

Skatteoppkreverkontoret er organisert som en enhet under økonomikontoret, og går inn under aktivitet i kommunens budsjett, tjeneste 10610. Skatteoppkreverfunksjonen er tillagt kemneren. Stillingshjemler ved kontoret er beregnet til ca. 2 årsverk.
I 2016 har kontoret bestått av kemner i 100 % stilling, og en seniorkonsulent i 100 %. Sistnevnte har vært i vikariat ved kemnerkontoret hele dette året, men har fast ansettelse fra 1/1-17. Deler av stillingen hans brukes til innkreving av kommunale krav, og vi regner at ca. 20 % av stillingen hans går til dette.
Kemneren utfører de fleste administrative oppgavene ved kontoret, og er styremedlem i kontrollsamarbeidet AØR – Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike.
I tillegg til de administrative består kemnerens oppgaver for det meste av innkrevingsarbeid og skatteregnskap.
Seniorkonsulentens oppgaver er skatteregnskap, innkreving samt kontormessig kontroll og oppfølging av arbeidsgivere.

Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike er organisert som en egen enhet med adresse i Eidsvoll sentrum og hvor Eidsvoll kommune er administrativ støttekommune. Det vil si at Eidsvoll kommune fører regnskapet for arbeidsgiverkontrollen og utbetaler lønn til de ansatte i AØR.
Vår andel i AØR er beregnet til ca. 0,33 årsverk. Se nærmere omtale av AØR i pkt. 4.1.

1.1.3 Ressurser og kompetanse

I henhold til skatteoppkreverinstruksens § 2-1 om drift av kontoret skal skatteoppkreveren påse at kontoret til enhver tid har tilstrekkelig kompetanse, ressurser og at oppgavene kan utføres på en forsvarlig, hensiktsmessig og rasjonell måte. Dersom situasjonen ikke er tilfredsstillende, skal forholdet tas opp med den overordnede kommunale ledelsen. Fører ikke det frem, skal saken tas opp med Skattekontoret.

Vi mener at kontoret pr i dag har en tilfredsstillende kompetanse innen alle felt vedrørende fellesinnfordringen, men det er likevel nødvendig med stadige oppdateringer i faget, og vi deltar på kurs vi mener å ha behov for. Skatt øst sender hvert halvår ut kursplaner. Det gjelder opplæring i innfordringsfaget og opplæring i bruk av fagsystemet. For det meste er det snakk om rimelige dagskurs (kr 500 pr person). Kursene avholdes i Skatt østs lokaler i Oslo eller i Skattedirektoratet. I løpet av året har vi deltatt på to slike kurs. Et kurs gjaldt a-ordningen med nekt godskriving av forskuddstrekk og periodisk avvikskontroll, og et gjaldt ny skatteforvaltningslov som trer i kraft fra 1/1-17.
Seniorkonsulenten har i 2016 deltatt på to av tre kurs i innkreving av pengekrav ved Universitet i Agder/Skattedirektoratet. Hvert av disse kursene gir 10 studiepoeng etter bestått eksamen.

Seniorkonsulenten har vært i vikariat ved kemnerkontoret siden høsten 2015. Han har også tidligere innehatt en deltidsstilling ved kemnerkontoret, men har i tre år jobbet i regnskapsavdelingen før han fikk vikariatet hos kemneren. Ved regnskapsavdelingen har han blant annet hatt innkreving av kommunale krav, noe han fortsatt holder på med.
Som foran nevnt under pkt. 1.1.2 Organisering, går ca. 20 % av stillingen hans til innkreving av kommunale krav. Det betyr med andre ord at ressursene ved kemnerkontoret er redusert med tilsvarende. Dette vil bli fulgt nøye opp for å se om resultatoppnåelsen hos kemneren blir påvirket av dette.

Med bare to ansatte på kemnerkontoret, er vi noe sårbare i forhold til ferieavvikling og eventuell sykdom. Samarbeid med kemnerkontoret i Nannestad kommune er videreført i 2016. Dette går ut på bistand i forbindelse med tilbakebetaling av skatt og arbeidsgiveravgift, og har i 2016 vært aktuelt i forbindelse med ferieavvikling.

Faglig bistand fra Skatt øst
Fra tid til annet kan det dukke opp spesielle problemstillinger i forbindelse med innfordringen. Skatt øst har egne spesialister/jurister som vi da kontakter, enten via telefon eller epost. Også i 2016 har vi benyttet denne kompetansen ved et par anledninger.

Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike
Ressurser til arbeidsgiverkontroll anses å være tilfredsstillende. I løpet av 2016 har det imidlertid vært utskifting av 3 ansatte som har gått av med pensjon, herav daglig leder. Ledighet i stilling og ressurser til opplæring har vært en medvirkende årsak til at målkravene ikke ble nådd dette året. Det har også gått mye tid i forbindelse med innføring av KOSS, (kontrollstøttesystem), og etablering av nye maler i denne forbindelse.
For øvrig vises til eget avsnitt om arbeidsgiverkontroll og egen årsrapport fra Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike.

1.2 Internkontroll

I følge skatteoppkreverinstruksen § 2-5 skal skatteoppkreveren sørge for at kontoret har en tilfredsstillende internkontroll.

Dette er ivaretatt ved at det er utarbeidet virksomhetsplan og rutinebeskrivelser. De viktigste rutinene finnes innen skatteregnskap, innfordring, søknadsbehandling/gjeldsordning/utgiftsføring/avskrivning, skatteavregning og arbeidsgiverkontroll. Rutinene (prosedyrene) er lagt inn i nytt kvalitetssystem i kommunen. Disse oppdateres løpende når endringer oppstår, og gjennomgås årlig for kontroll.

I tillegg til våre egne prosedyrer, inneholder også Sofie en rekke rutinebeskrivelser som benyttes daglig.

Arbeidsfordeling og stillingsbeskrivelser er utarbeidet og oppdateres ved behov.
Fullmakter er gitt i egen prosedyre «Autorisasjon og fullmakter».

To ganger i uka har vi korte, interne skattemøter. Der gjennomgås blant annet viktige nyheter og meldinger, og nye versjonsbeskrivelser i Sofie. I tillegg drøftes enkeltsaker, herunder eventuelle innfordringstiltak.

I forbindelse med periodisk oppgjør hver måned gjennomføres også en del kontrollpunkter som styrker internkontrollen.

Aktivitets- og forfallskalender gir oversikt over arbeidsoppgaver og tid for gjennomføring.

1.3 Vurdering av skatteinngangen

1.3.1 Total skatte- og avgiftsinngang i regnskapsåret

Den totale skatteinngangen for 2016 endte på 778,3 mill. kroner. Dette er 49,5 mill. kroner mer enn for 2015.
Av vedlagte årsregnskap ser vi hvordan økningen fordeler seg på de ulike skatteartene.
Igjen er det de personlige skattyterne som har mesteparten av økningen i skatteinngangen med 39,2 mill. kroner. Økningen består for det meste i innbetalt forskuddstrekk.
For de upersonlige skattyterne (selskaper ol) har det vært en økning på nesten 5 mill. kroner.
Arbeidsgiveravgiften har hatt en økning på 3,8 mill. kroner.

1.3.2 Kommunens andel av skatteinngangen i regnskapsåret

Kommunens andel av skatteinngangen endte på 203,3 mill. kroner. Dette er en økning på 20,2 mill. kroner fra 2015, og nesten 6,7 mill. kroner mer enn budsjettert.

Som nevnt under punkt 1.3.1 utgjør mesteparten av økningen innbetalt forskuddstrekk fra arbeidsgivere.

1.4 Skatteutvalg

Skattekontoret/Skatt øst har sekretærfunksjonen for det regionale skatteutvalget. Utvalget har hjemmel til å treffe avgjørelse i saker som gjelder ettergivelse av skatt inntil kr 200 000. Søknadene gjelder lempning av skatter og avgifter av hensyn til skyldneren – jf. reglene i Skattedirektoratets melding nr. 3/2012 – jf. skattebetalingslovens § 15-1.
Skatteoppkreveren mottar søknader, saksbehandler og gir innstilling til skatteutvalget.

Det har i løpet av 2016 ikke vært noen søknader om lempning til skatteutvalget.

2. Skatteregnskapet

2.1 Avleggelse av skatteregnskapet

Avleggelse av skatteregnskapet
Skatteoppkreveren i Gjerdrum kommune bekrefter at skatteregnskapet for 2016 er ført, avstemt og avlagt i samsvar med gjeldende forskrifter og retningslinjer, jf. Instruks for skatteoppkrevere av 8.april 2014 § 3-3 nr. 2.

Årsregnskapet for 2016 følger som vedlegg til årsrapporten, og er signert av skatteoppkreveren.

2.2 Margin

2.2.1 Margin for inntektsåret 2015

MARGINAVSETNING 2015	Beløp
Avsatt margin for ligningsåret 2015	Kr 53 369 968
- Utbetalt tilgodebeløp ved avregningsoppgjøret	- Kr 46 706 821
Overskudd ved marginoppgjøret	Kr 6 663 147

Gjerdrum kommunes andel av overskuddet for 2015 er 28,92 % = 1,9 mill. kroner.
Overskuddet er bokført i forbindelse med periodisk oppgjør for november måned.

Marginprosent
Vedtatt marginavsetning: 8 %. Gyldig fra: 1/11-1997

2.2.2 Margin for inntektsåret 2016

MARGINAVSETNING 2016	Beløp
Avsatt margin for ligningsåret 2016	Kr 45 730 090
- Bruk av margin for ligningsåret 2016	- Kr 95 149
Innestående margin pr 31.12.2016	Kr 45 634 941

Marginprosent
Vedtatt marginavsetning: 8 %. Gyldig fra: 1/11-1997

2.2.3 Kommentarer til marginavsetningen

Forskrift om gjennomføringen av fordeling av skatt mv. mellom skattekreditorene, §§ 12 og 13 gir regler for margin.

I § 12, 1 står det at blant annet at det ved hvert periodiske oppgjør i inntektsåret og de seks første månedene i året etter inntektsåret skal holdes tilbake en bestemt prosent av innbetalt forskuddstrekk og forskuddsskatt som margin. Marginen skal nyttes til oppgjør med skattytere som får overskytende forskudd ved avregninger som gjennomføres før fordeling av gjenstående margin for vedkommende inntektsår foretas etter § 13 nr. 2.
Videre står det i § 12, 2. at det er kommunestyret som fastsetter prosenten, og den skal være minimum 8 prosent og ikke overstige 12 prosent.

I 1997 vedtok kommunestyret i Gjerdrum å sette ned marginavsetningen fra 10 % til 8 %. De fleste av årene etter endringen har det vært overskudd. 8 % marginavsetning anses å være tilfredsstillende.

3. Innfordring av krav

3.1 Restanseutviklingen

3.1.1 Totale restanser og berostilte krav

Skatteart	Restanse 31.12.2016	Herav berostilt restanse 31.12.2016	Restanse 31.12.2015	Herav berostilt restanse 31.12.2015	**Endring i restanse** Reduksjon (-) Økning (+)	**Endring i berostilt restanse** Reduksjon (-) Økning (+)
Sum restanse pr. skatteart	29 226 210	3 314 186	29 524 649	4 272 116	-298 439	-957 930
Arbeidsgiveravgift	838 834	25 214	862 692	25 214	-23 858	0
Artistskatt	0	0	0	0	0	0
Forsinkelsesrenter	1 824 661	485 864	1 842 781	485 864	-18 120	0
Forskuddsskatt	7010	0	147 173	0	-140 163	0
Forskuddsskatt person	3 999 680	609 980	3 932 698	673 058	66 982	-63 078
Forskuddstrekk	1 357 280	0	1 820 775	0	-463 495	0
Gebyr	0	0	0	0	0	0
Innfordringsinntekter	237 020	47 467	238 903	52 164	-1 883	-4 697
Inntekt av summarisk fellesoppgjør	0	0	0	0	0	0
Kildeskatt	0	0	0	0	0	0
Restskatt	82 270	0	378 561	0	-296 291	0
Restskatt person	20 879 455	2 145 661	20 301 066	3 035 816	578 389	-890 155
Sum restanse diverse krav	0	0	0	0	0	0
Diverse krav	0	0	0	0	0	0
Sum restanse pr. skatteart inkl. diverse krav	29 226 210	3 314 186	29 524 649	4 272 116	-298 439	-957 930

3.1.2 Kommentarer til restansesituasjonen og utviklingen i restanser

De totale restansene er redusert med nesten 300 000 kroner. En vesentlig årsak er at det i løpet av året er avskrevet krav for 4,8 mill. kroner, vesentlig på grunn av avsluttede gjeldsordninger og selskaper som er slettet etter endt konkursbehandling.

Til gjengjeld er restanse på restskatt for personer siste år (2015) høyere enn fjoråret. Sum utlignet restskatt for 2015 pr 31.12.16 er 6,3 mill. kroner høyere enn tilsvarende pr 31.12.15. Restansen for siste års restskatt er 1,7 mill. kroner høyere enn tilsvarende på samme tid i fjor.

Avskrevet og ettergitt:
Det er i alt avskrevet og ettergitt skatt og arbeidsgiveravgift inkludert renter og gebyrer med i alt kr 4 866 252. Dette fordeler seg slik:

Avsluttet gjeldsordning	2 skattytere	Kr 3 209 382
Foreldede krav	3 skattytere	Kr 31 924
Konkurssaker	10 selskaper	Kr 1 614 524
Nedsatt pensjonsgivende inntekt - redusert trygdeavgift	1 skattyter	Kr 10 422

Nesten 2 mill. kroner er avskrevne forsinkelsesrenter som var påløpt pr avskrivningstidspunkt.

Berostilte krav:
Det har vært en nedgang i berostilte restanser for personer. Det skyldes at tidligere berostilte krav i løpet av året er ettergitt som følge av to gjennomførte gjeldsordninger.

Det er ikke berostilt nye krav i løpet av 2016, men det er sendt et forslag til Skattekontoret om berostilling av krav på kr 140 592. Det er ved årets utgang ikke fattet vedtak i saken.

Skatteavregningen to siste inntektsår for personer
Summarisk oversikt over ligning og avregning viser at *utlignet* skatt pr avregningstidspunkt har økt med 51,3 mill. kroner fra inntektsåret 2014 til 2015. Tilsvarende økning i fjor var på 23,6 mill. kroner.

Totalt utlignet skatt for 2015 endte på 661,6 mill. kroner.
Antall skattytere har økt med 17 fra 4 839 i 2014 til 4 856 i 2015. Tilsvarende økning i fjor var på 90.
Årsaken til at antall skattytere ikke øker like mye som før, er at økningen i antall innbyggere i kommunen har stagnert.

Utbetalt tilgodebeløp for 2015 er 46,1 mill. kroner, og det er 1,6 mill. kroner mindre enn året før.
Restskatt for 2015 viser at det skal betales 33,8 mill. kroner, og det er 4,9 mill. mer enn for 2014.

Innbetalt tilleggsforskudd for 2015 var på 30,4 mill. kroner. Tilsvarende for 2014 var 21,2. Det vil si at det er betalt 9,2 mill. mer i tilleggsforskudd siste år.

Totalt betalt forskuddstrekk, forskuddsskatt og tilleggsforskudd for 2015 endte på 672,5 mill. kroner mot 631 mill. kroner for 2014.

3.1.3 Restanser eldre år

Inntektsår	Sum restanse (debet)	Herav skatteart "Restskatt – person"
2014	Kr 1 654 596	Kr 917 161
2013	Kr 1 376 736	Kr 1 125 433
2012	Kr 1 626 772	Kr 1 437 446
2011 – 1990	Kr 17 223 527	----------
Sum eldre år pr 31.12.2016	Kr 21 881 631	----------
Sum eldre år pr 31.12.2015	-Kr 21 104 520	----------
Økning i restanser eldre år	Kr 777 111	

3.1.4 Kommentarer til restanser og restanseoppfølgingen for eldre år

Som vi ser av tabellen har det vært en økning i kravene for eldre år på 777 111 kroner. Det skyldes blant annet at en skattyter i 2016 fikk endret ligningen for to av årene, og restansen ved årets slutt var i alt kr 874 729. En annen skattyter fikk også endret ligningen og ubetalt krav er ved årets slutt på kr 159 606.
En av skattyterne har forfalte restanser på ca. 5 mill. kroner for årene 1990-2009. Vedkommende har vært under konkursbehandling flere ganger, og restansene anses å være uerholdelige. Så lenge vi foretar fristavbrytende tiltak, foreldes ikke kravene.

De eldste årene er det mindre bevegelser på. Jo eldre restansen er, dess vanskeligere er innfordringen. Så lenge vi har anledning til å avbryte foreldelse, er det lite som blir avskrevet. Restansene for personlige skattytere som ikke kan betale, blir dermed stående i regnskapet så lenge skattyter lever.
For årene 1990-2011 er det 15 personer som står for det meste av restansene på personlige restanser over kr 100 000. Flere av dem er gjengangere og har vært under konkursbehandling. De har ikke levert selvangivelser, noe som har ført til skjønnsligninger og antakelig urealistiske krav. De har ingen formuesgoder som vi kan ta utlegg i, og restansene er derfor å anse som uinndrivelige.

Forelda krav:
Kontoret har gjennomgått restanselista for forelda krav t.o.m. 31.12.2016.
Det er tre krav som er foreldet. Samlet beløp på disse kravene er kr 31 741.
Vi har i løpet av 2016 vurdert fristavbrytende tiltak for disse tre skyldnerne, men har kommet til at dette ikke har vært hensiktsmessig, blant annet på grunn av ukjent adresse og beløpenes størrelse.
Det vil bli iverksatt tiltak for å få disse kravene avskrevet.

Gjeldsordninger:
Ved årets slutt er 12 skattytere under gjeldsordning. Totalt skattekrav som er omfattet av gjeldsordningene er på nesten kr 640 859. I tillegg kommer påløpte forsinkelsesrenter. Av dette skal det betales kr 78 520. Resten er uerholdelig og må avskrives når gjeldsordningsperiodene er over.
I løpet av 2016 er to gjeldsordninger ferdig gjennomført, og det er avskrevet restanser med 3,2 mill. kroner inkludert påløpte forsinkelsesrenter. Det er betalt kr 39 648 i dividende i den ene av sakene. Den andre har vært en såkalt «null-ordning», ingen dekning til kreditorene.
Gjeldsordningssakene følges opp kontinuerlig for å sikre at vilkårene i avtalen blir overholdt, blant annet at eventuelle betalinger blir foretatt til rett tid, og at debitor ikke har hatt høyere inntekter enn det som er forutsatt. Dersom vilkårene ikke overholdes, må vi vurdere om vi skal begjære ordningen opphevet. I 2016 har vi ikke hatt tilfeller av det.

Skattehjelpen:
Skattehjelpen er et tilbud ved Skattekontoret som skal ha et særlig fokus på å løse saker med skjønnsfastsatte krav. Skattytere som ikke på egen hånd kan sette seg inn i regelverket, innhente grunnlagsmateriale og utforme søknader mv, skal prioriteres.
I vurderingen av hvilke saker Skattehjelpen skal ta opp til behandling, skal man legge vekt på å bistå skattytere med redusert betalingsevne og gjeldsproblemer som følge en særlig vanskelig livssituasjon. Livssituasjonen kan være en følge av hendelser som f.eks. tap av inntekt, egen eller nær families sykdom, samlivsbrudd, fengselsopphold etc.
Skatteoppkreveren vurderer fortløpende gjennom året om noen av de fastsatte kravene bør fremmes for Skattehjelpen med tanke på ny gjennomgang og eventuell endring av ligningen.

I løpet av 2016 har imidlertid skatteoppkreveren ikke fremmet noen saker for Skattehjelpen.

3.2 Innfordringens effektivitet

3.2.1 Vurdering av kontorets resultat pr. 31.12.2016

Det vises til vedlagte oversikt over de ulike skattearter med resultatkrav og oppnådde resultater. Alle de skatteartene som skal måles pr 31/12-16 er betalt med over 95 %. Totalt er det innbetalt over 600 tusen kroner mer enn det som har vært målkravet for de ulike skatteartene.
Til sammen skulle det betales 312,5 mill.kr. på disse kravene. Betalt pr 31/12-16 er 310,2 mill. kr. Av dette er det tvangsinnfordret 5,0 mill. kroner.

Målkravet for totalt innbetalt *restskatt for personer* var på 94,0 %, resultatet endte på 96,7 %. Det ble innbetalt vel 750 000 kr mer enn kravet.
Videre var målkravet at det skulle *innfordres* 63,0 %. Innfordret restskatt for personer endte på 62,04 %. Vi manglet bare 23 000 kr for å nå målkravet.

Resultatet for *forskuddsskatt for personer* endte på 99,58 %. Målkravet var 98,4 %. Det ble innbetalt nesten 600 000 kroner mer enn kravet.

Når det gjelder arbeidsgivere og selskaper (upersonlig skattytere) har vi hatt flere konkurser som har ført til at vi ikke har kommet helt i mål med innfordringen:

Krav	Målkrav	Resultat	Aktiv restanse	Avskrevet/konkursbo
Forskuddstrekk	99,9%	99,72%	Kr 54 065	Kr 317 526
Arbeidsgiveravgift	99,7%	99,50%	0	Kr 239 917
Restskatt	99,0%	95,52%	Kr 24 559	Kr 323 518
Forskuddsskatt	100%	99,79%	Kr 7 010	Kr 36 350

Som vi ser av aktiv restanse, er det ikke så mye mer å hente hos debitorene. Vi må derfor si oss fornøyd med oppnådd resultat.

3.2.2 Vurdering av sammenheng mellom aktivitet og resultat
Kontoret har også dette året hatt fokus på resultatoppnåelsen. Hver måned er resultatene vurdert og restanselister er gjennomgått for å se på mulige nye tiltak. Blant annet har vi benyttet telefoninkasso, noe som i mange tilfeller fører til raskere innbetaling.

Det at vi har vært tidlig på med igangsetting av tiltak mener vi har bidratt til de gode resultatene.

Utførte innfordringsaktiviteter:

Utleggstrekk, serverings-, salgs- og skjenkebevillinger, solidaransvar, motregninger

- Det er sendt 80 utleggstrekk. Det er 3 flere enn i fjor.
- I løpet av året har vi behandlet tre forespørsler i forbindelse med søknad om serverings-, salgs- og skjenkebevillinger.
- Det er behandlet en søknad om fritak for solidaransvar i løpet av året.
- Det er i tillegg foretatt diverse motregninger i til gode skatt, til gode m.v.a. og produksjonstillegg i landbruket. I alt 150 debitorer har vært omfattet av tiltakene.

Søknad om betalingsavtaler – søknad om lempning/ettergivelse

- I løpet av året er det innvilget 3 betalingsavtaler. Det er to færre enn i fjor.
- Det er mottatt en søknad om lempning på innfordringsmessig grunnlag (av hensyn til det offentlige som kreditor). Saken oversendt Skattekontoret/Skatt øst for avgjørelse, og ved årets slutt har vi ikke mottatt vedtak.

Utleggsforretninger

- Det er avholdt 25 utleggsforretninger i 2016. Det er tre flere enn i foregående år.
  Samlet krav som er omfattet var 14,7 mill. kroner.
  Det er i 16 av sakene ikke funnet noe til utlegg. I de øvrige 9 forretningene er det tatt utlegg i bankinnskudd, fast eiendom og motorvogn.
  I to saker er det tatt utlegg i bankinnskudd som har ført til innbetalinger på kr 269 882.
  I to saker er det tatt utlegg i motorvogn. I en av disse avventer vi resultat av konkursbehandling.
  I fem saker er det tatt utlegg i fast eiendom for til sammen 1,3 mill. kr. Så langt er det betalt kr 935 362 på disse sakene.

Begjæring om tvangsdekning, konkurser og politianmeldelser

- Det er sendt 2 begjæringer om tvangsdekning, begge i bankinnskudd og begge har gitt dekning. I tillegg har vi fått dekning i et bankinnskudd etter frivillig anvisning. Vi har også fått oppgjør etter tvangssalg av en motorvogn.
- Det er sendt to konkursbegjæringer, og det er åpnet konkurs hos en av dem. I løpet av året er det meldt krav i ni konkursboer.
- Det er i 2016 ikke sendt noen anmeldelser til påtalemyndigheten for overtredelse av skattebetalingsloven.
  To tidligere arbeidsgivere/daglige ledere er imidlertid etter politianmeldelser ilagt straff og erstatningsansvar for overtredelse av skattebetalingsloven. I løpet av året har disse sakene ført til innbetaling av i alt kr 368 687.

Gjeldsordninger

- Det er vedtatt to nye gjeldsordninger i løpet av året. Krav som er omfattet er kr 271 130.
  Av dette skal det betales kr 9 912 i dividende. Resten må avskrives når gjeldsordningene er ferdige.

3.2.3 Omtale av spesielle forhold

Nytt av året er at arbeidsgivere som ikke har levert a-meldinger følges opp av EFF (Etatenes fellesforvaltning) med varsel om tvangsmulkt dersom ikke manglende oppgaver blir levert omgående. Etter hvert sendes det også ut *faktura* på tvangsmulkt. Krav vil bli opprettet i skatteregnskapet fortløpende, og det er skatteoppkreveren som skal innkreve mulkten.
I løpet av høsten har fire arbeidsgivere fått varsel og påfølgende faktura på tvangsmulkt. De første kravene vil bli bokført i skatteregnskapet i januar 2017.

3.2.4 Kontorets eventuelle tiltak for å bedre effektiviteten i innfordringen

Vi vil fortsette å ha fokus på resultatoppnåelsen, og være så raskt ute som mulig med innkrevingstiltak. Blant annet vil telefoninkasso være et viktig middel for å få inn restansene raskt.
I 2016 har kontoret fått tilgang til deler av Skatteetatens «Skattefinn». Det er først og fremst informasjon fra A-meldingene vi kan hente ut. Opplysningene brukes til innhenting av inntektsopplysninger på skattytere i forbindelse med innkreving av skatt.
Det brukes også til avstemming av arbeidsgivere da det gir rask tilgang til a-meldinger enten for arbeidsgiver eller inntektsmottaker.

Kompetansehevende tiltak er viktig for å holde seg oppdatert på endringer. Vi vil delta på relevante kurstilbud fra Skatt øst.

3.3 Særnamskompetanse

Fullmakt til særnamskompetansen er hjemlet i skattebetalingsloven § 14 – 3.

Skatteoppkreveren i Gjerdrum har hatt særnamskompetanse siden september 1976. I stedet for å sende sakene over til den ordinære namsmannen, kan vi selv pante/ta utlegg i eventuelle formuesgoder til sikkerhet for skatt- og avgiftskrav.

Det har stor betydning for innfordringen at vi har denne kompetansen. Det bidrar til raskere sikring og innbetaling av kravene. Mange vil unngå utleggsforretning og betalingsanmerkninger og betaler kravet etter at de har mottatt varsel om utleggsforretning.

For øvrig vises til kap. 3.2.2 med resultat fra avholdte utleggsforretninger.

4. Arbeidsgiverkontroll

4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen

Arbeidsgiverkontrollen for vår kommune utføres av kontrollsamarbeidet Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike (AØR). Dette er et interkommunalt foretak organisert etter kommuneloven § 27 hvor kommunene Eidsvoll, Hurdal, Gjerdrum, Nannestad, Nes og Ullensaker er deltakerkommuner.

Virksomhetsplan for kontoret er utarbeidet.

Mye av kontrollvirksomheten styres av Skatteetaten som hvert år fastsetter målkrav samt særskilte fokusområder.
Skatteoppkreveren melder inn aktuelle aktører som bør eller må kontrolleres på bakgrunn av mistanke om overtredelse av regelverket.
AØR foretar av eget tiltak ettersyn med fokus på om arbeidsgivere innberetter lønn mv i henhold til regelverket.
Videre kan det også være aktuelt med kontrollaksjoner i samarbeid med andre aktører, for eksempel med Skatt øst. Dette for å avdekke svart arbeid og andre uregelmessigheter.

AØR gir også råd og veiledning til arbeidsgivere som måtte har spørsmål til regnskapsføringen, og en gang i året avholdes informasjonsdag for arbeidsgivere og regnskapsførere.

4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller

De var planlagt 11 kontroller i 2016. Målkravet fra Skatt øst var satt til 10 som utgjør 5 % av totalt antall leverandører av LTO i kommunen (203 arbeidsgivere).

Antall gjennomførte kontroller i 2016 endte på 7 som er 3,4 % av totalt antall leverandører av LTO i kommunen.

Antall gjennomførte kontroller i 2015 var 10.

4.3 Resultater fra arbeidsgiverkontrollen

Formalkontroller:
Dette er kontroll av virksomhetens regnskap for å verifisere at virksomheten har overholdt sine plikter i forhold til lover og regler når det gjelder dokumentasjon og bokføring.

- I 2016 er det ikke avholdt noen formalkontroller (personallistekontroller) i Gjerdrum.

Avdekkingskontroller:
Dette er kontroller hvor formålet er å avdekke materielle feil.

- I 2016 er det avholdt 7 avdekkingskontroller. Det er avdekket beløp i 2 av kontrollene. Av dette er det sendt forslag til skattekontoret på endring i *inntektsgrunnlag* med til sammen kr 3 112 753. Herav har arbeidsgiver egenrettet kr 1 255 145.

Vedtak fra skattekontoret/Skatt øst
I løpet av 2016 har skattekontoret etter forslag fra arbeidsgiverkontrollen vedtatt økning i grunnlag arbeidsgiveravgift med kr 1 255 145.
Skattekontoret har samtidig fastsatt økning i inntektsgrunnlaget med kr 814 767 mens forslaget fra arbeidsgiverkontrollen var kr 1 255 145.
Totalt har Skatt øst i 2016 vedtatt økning i inntekt på person med i alt kr 3 572 106 på bakgrunn av ettersyn gjennomført i 2016 og foregående år.

4.4 Vurdering av arbeidsgiverkontrollen

AØR har i utgangspunktet 6 årsverk. I første halvår har det vært noe vakanse på grunn av at tre av de ansatte gikk av med pensjon. Tre nyansatte har krevd ressurser til kurs og opplæring. I tillegg har en av de ansatte hatt mye sykefravær. Ressursbruken er beregnet til ca. 4,5 årsverk i 2016.
Kontoret har gjennomført 103 kontroller fordelt på de 6 deltakerkommunene, noe som er vesentlig lavere enn året før. Målkravet var 168.
Ressurssituasjonen og innføring og opplæring i nytt kontrollstøttesystem (KOSS) er hoved-årsaker til at målkravet ikke ble nådd. I tillegg er det gjennomført mange kontroller som har krevd betydelig tidsbruk.
Arbeidsgiverkontrollen er også pålagt å gjennomføre personallistekontroller, men fra og med 2016 skal ikke de telle med i antall gjennomførte kontroller. Det er gjennomført 21 slike kontroller i 2016. Målkravet til PLK-kontroller var 20.

4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører

Det har i 2016 ikke vært felles aksjoner med andre kontrollaktører der skatteoppkreveren har deltatt.
Det har likevel vært gjennomført kontroller i samarbeid med Skatt øst når det gjelder mellomregning/lån, PLK (personallistekontroller), PLK+ (utvidet personallistekontroll) og A-krim. 4 av kontrollene for Gjerdrum gjaldt disse satsningsområdene.

4.6 Gjennomførte informasjonstiltak

Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike har, i samarbeid med skatteoppkreverne i deltaker-kommunene, også dette året avholdt kurs/informasjonsdag for arbeidsgivere. Kurset ble avholdt i Ullensaker kulturhus med 110 påmeldte deltakere. Også denne gang var det Oslo kemnerkontor som underviste om nyheter i regelverket.
Informasjon sendes jevnlig ut pr post til nyetablerte foretak etter utplukk av nyregistreringer i Foretaksregisteret. Vi har i løpet av året sendt ut informasjon til 42 nyetablerte.
Nyheter har vært lagt ut på kommunens hjemmeside ved behov. Der har vi også egne sider med informasjon til arbeidsgivere, personlige skattytere, og selskaper.

5 Samarbeid

Skattehjelpen:
Skattehjelpen er et tilbud ved Skattekontoret som skal ha et særlig fokus på å løse saker med skjønnsfastsatte krav. Skattytere som ikke på egen hånd kan sette seg inn i regelverket, innhente grunnlagsmateriale og utforme søknader mv, skal prioriteres.
I denne forbindelse kan skatteoppkreverkontoret fremme saker til Skattehjelpen der kontoret ser at fastsatt skatt kan være uriktig. I denne forbindelse vises til nærmere omtale i punkt 5 nedenfor.

IT-tjenester:
Kommunene på Øvre Romerike samarbeider om felles IT-tjenester via Digitale Gardermoen, DGI. Vårt regnskaps- og innfordringsverktøy «Sofie», leveres gjennom DGI.

Gjeldsrådgiver:
Vi har samarbeid med kommunens gjeldsrådgiver. Gjeldsrådgiver hjelper personer med vanskelig økonomi til å komme ut av økonomisk uføre. Det vil si å få til ordninger med kreditorer, blant annet skatteoppkreveren. I noen tilfeller ender saksbehandlingen med gjeldsordning, eventuelt med innbetaling av kravet som følge av refinansiering av lån.

Andre samarbeidspartnere:
I saksbehandlingen har vi også behov for kontakt med politiet (blant annet ifb med gjeldsordninger), NAV, tingretten og flyktningetjenesten, samt skatteoppkrevere over hele landet ved spørsmål om debitorer.

Skatteoppkrevere:
Også i 2016 har kemneren i Gjerdrum hatt et begrenset samarbeid med kemneren i Nannestad Samarbeidet går ut på bistand i forbindelse med tilbakebetaling av skatt og arbeidsgiveravgift.

Skatteoppkreverne på Øvre Romerike samarbeider også i diverse faglige spørsmål. Blant annet har vi fra tid til annen lokale kurs hvor Skatt øst stiller med foredragsholdere. I 2016 har det imidlertid ikke vært noen møter/kurs i denne sammenheng.

Skattekontoret/Skatt øst:
Samarbeid med fastsetting/Skatt øst fungerer blant annet ved at vi tar kontakt via en tildelt epostadresse som benyttes ved spørsmål til fastsetting av skatt. Vi har også eget telefonnummer som kan benyttes i slike saker.
Vi har også telefonlister og epostadresser til saksbehandlere og jurister i Skatt øst hvis vi har behov for hjelp i faglige spørsmål.

6 Kurs/opplæring - møtevirksomhet - informasjon

Følgende aktiviteter er gjennomført ved skatteoppkreverkontoret i 2016:

- Skatt øst/Styringsdialogmøte
- Kurs i A-ordningen v/Skatt øst
- Innfordringskurs v/Universitetet i Agder og Skattedirektoratet
- Kurs i ny skatteforvaltningslov
- Deltagelse på skatteoppkreverkonferanse
- Informasjonsdag for arbeidsgivere
- Det har vært avholdt 4 styremøter i arbeidsgiverkontrollen AØR
- Skattoppkreverkontoret har hatt ukentlige interne møter
- Skatteoppkreveren har lagt ut informasjon på kommunens hjemmesider

Sted/dato: Gjerdrum, 20/1-17

GJERDRUM KEMNERKONTOR

Irene Thorsby
Kemner

Vedlegg: Årsregnskapet for 2016 - signert av skatteoppkreveren.
Innkrevingsresultater

Årsregnskap for 0234 Gjerdrum kommune for regnskapsåret 2016
Avlagt etter kontantprinsippet

		2016	Forrige år
	Likvider	47 535 489	46 830 851
	Skyldig skattekreditorene	-1 895 357	-2 619 663
	Skyldig andre	-5 187	-60 127
	Innestående margin	-45 634 941	-44 151 057
	Udisponert resultat	-4	-4
Sum		**0**	**0**
	Arbeidsgiveravgift	-76 145 061	-72 328 903
	Kildeskatt mv - 100% stat	-19 963	-21 563
	Personlige skatteytere	-673 395 778	-634 166 251
	Tvangsmulkt	0	0
	Upersonlige skatteytere	-26 085 082	-21 102 903
	Renter	-2 674 001	-1 475 428
	Innfordring	24 543	262 434
Sum		**-778 295 342**	**-728 832 614**
	Fordelt til Folketrygden - arbeidsgiveravgift	76 145 061	72 328 903
	Fordelt til Folketrygden - medlemsavgift	181 512 924	173 742 814
	Fordelt til Fylkeskommunen	43 442 293	39 959 962
	Fordelt til kommunen	203 325 791	183 102 593
	Fordelt til Staten	273 869 273	259 698 879
	Krav som er ufordelt	0	0
	Videresending plassering mellom kommuner	0	-537
Sum		**778 295 342**	**728 832 614**
Sum totalt		**0**	**0**

Forklaring til årsregnskapet

Skatteregnskapet er avlagt etter kontantprinsippet. Skatteregnskapet viser skatter og avgifter mv som er innbetalt i løpet av regnskapsåret.

Innbetalte skatter og avgifter mv er fordelt til kommunen, fylkeskommunen, folketrygden og staten (skattekreditorene), etter gjeldende fordelingstall.

Sumlinjene i årsregnskapet

Likvider

Likvidene i skatteregnskapet består av bankbeholdning for skatt og eventuelt kontantbeholdning.

Skyldig skattekreditorene

Fordelingsoppgjøret til skattekreditorene for desember, står som gjeld i balansen pr. 31.12. Skatteoppkreveren skal utbetale fordelingsoppgjøret til skattekreditorene senest 10. januar.

Dersom dette er et positivt beløp, har skatteoppkreveren en fordring på skattekreditorene. Skattekreditorene skal innbetale dette beløpet til skatteoppkreveren senest 20.januar

Skyldig andre

Dette beløpet består av uidentifiserte og uplasserte innbetalinger, som ikke er fordelt til skattekreditorene.

Udisponert resultat

Dette skal være et lite beløp som skyldes øreavrunding i skatteregnskapssystemet.

Innbetalte skatter og avgifter, Renter, Innfordring
Dette beløpet er innbetalt arbeidsgiveravgift, forskuddstrekk fratrukket marginavsetning, forskuddsskatt for personlige og upersonlige skattytere, restskatt og overskytende forskudd for personlige og upersonlige skattytere, kildeskatt, samt renter og gebyrer.

Fordelt til skattekreditorene
Dette er innbetalte skatter og avgifter, renter og gebyrer som er fordelt til skattekreditorene.

Krav som er ufordelt
Dette skal være et lite beløp som skyldes øreavrunding i skatteregnskapssystemet.

Gjerdrum, 20.januar 2017

GJERDRUM KEMNERKONTOR

Irene Thorsby
Kemner

Rapportering fra skatteoppkreverkontoret til skattekontoret per 31.12.2016

Skraverte felt (grå) skal ikke fylles ut. **Det er viktig at excel-regnearkene lagres på arbeidsstasjonen før de fylles ut!**

Kommunenr:	0234			Gjerdrum
Styringsparameter 2.2.1 Innbetalt skatt/avgift av sum krav siste år, fordelt på skatte-/avgiftsart	**Resultat per 31.12.2016**	**Resultat-krav**	**Differanse**	
c) Restskatt for personlige skattytere (2014)	96,7	94,0	2,7	
d) Forskuddstrekk (2015)	99,7	99,9	-0,2	Ubetalte krav i alt er kr 371 591. Herav er avskrevet kr 41 195. Ett aktivt krav på kr 54 065. Fire selskaper skylder forskuddstrekk, alle er under konkursbehandling. Tvilsomt om vi vil få noen dekning.
e) Forskudd for personlige skattytere (2015)	99,6	98,4	1,2	
h) Arbeidsgiveravgift (2015)	99,5	99,7	-0,2	Ubetalte krav i alt er kr 366 902. Herav er avskrevet kr 126 985. Ingen aktive krav. Tre selskaper skylder arbeidsgiveravgift, alle er under konkursbehandling. Tvilsomt om vi vil få noen dekning.
2.3.1 b) Innfordret restskatt av sum krav til innfordring siste år (inntektsåret 2014)	62,0	63,0	-1,0	Kun 24 av 1 115 skattytere skylder restskatt. Vi manglet bare kr 23 243 for at målkravet ble nådd. Sett i forhold til totalt innbetalt på nesten 97% er vi fornøyd med resultatet.
g) Restskatt upersonlige (2014)	95,5	99,0	-3,5	Ubetalte krav i alt er kr 336 296. Kun to aktive krav - til sammen kr 12 778. Resten er avskrevet etter endt konkursbehandling og selskapene er slettet i Foretaksregisteret.
f) Forskuddsskatt upersonlige (inntektsåret 2015)	99,8	100,0	-0,2	Ubetalt krav i alt er kr 43 360. Kun ett aktiv krav - kr 7 010. Resten er avskrevet etter endt konkursbehandling og selskapene er slettet i Foretaksregisteret.

GJERDRUM KEMNERKONTOR
12/1-17

Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike

omfatter kommunene: Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes, Ullensaker

ÅRSRAPPORT FOR VIRKSOMHETEN 2016

1) ORGANISERING / DRIFT

Organisering

Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike er en interkommunal kontrollenhet for kommunene Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes og Ullensaker.
Hovedformålet med en felles enhet for arbeidsgiverkontroll er at *hvert kemnerkontor skulle få en bedre og faglig sterkere arbeidsgiverkontroll og en bedre utnyttelse av kontrollressursene enn hva kemnerkontorene kunne klare hver for seg. Et voksende næringsliv i distriktet vil kunne dra nytte av et sterkt fagmiljø når det gjelder reglene om lønn, skattetrekk og arbeidsgiveravgift.*

Driften av kontrollenheten i 2016

Året 2016 har vært et noe ekstraordinært driftsår for kontrollenheten. Dette skyldes i hovedsak at det har vært en betydelig endring i arbeidsstokken.

Det vesentligste av driften har bestått av ettersyn/kontroll av arbeidsgivere i medlemskommunene. Videre har enheten arbeidet med informasjon og veiledning for distriktets arbeidsgivere og regnskapsførere med tanke på riktig innrapportering av lønn og arbeidsgiveravgift og oppfylling av lover og regler på skattebetalingsområdet.

I 2016 ble det ansatt 3 nye i AØR. Kontrollsjefen gjennom de siste 15 årene samt at kontrolløren med lengst erfaring gikk av med pensjon pr 1. mars. Det har også vært betydelig sykefravær, noe som forøvrig ser ut til å fortsette inn i 2017. Behov for opplæring av nyansatte og vakanse på stillingen som kontrollsjef i ca 1 kvartal har krevd mye av organisasjonen. Oppsummert ble mye av kapasiteten redusert tidlig i året. Inntil ny kontrollsjef ble ansatt i juni fungerte en av de erfarne kontrollørene som kontrollsjef. Nyansatte kom på plass ila første halvår 2016 og har fått tildelt utfordrende oppgaver. De nye kontrollørene har gjennomført 1 del av grunnkurs i kontrollvirksomhet og skal fortsette denne opplæringen med del 2 vinteren 2017. Dette er en god utdannelse som gjør deltakerne i stand til å gjennomføre gode og effektive kontroller. Vi forventer derfor at dette vil bidra godt i produksjonen i fremtidige år.

Ved årsskiftet 2016/17 ser vi at ressursbruken pr sak er på vei ned og at vi er i ferd med å komme tilbake til forventet kapasitet.

AØR benytter saksbehandlingssystemet KOSS som leveres/driftes av Skatteetaten. KOSS er en løsning som bidrar til økt kvalitet i saksbehandlingen. Det har krevd betydelige innsats ift opplæring og trening i effektiv bruk. Vi har kommet langt på dette området ila 2016, men erfarer også at KOSS er et system som er arbeidskrevende og det medgår betydelig tid på hver sak mtp å fullføre alle prosesser i systemet.

Styrets virksomhet i 2016

Virksomhetens styre har i 2016 bestått av skatteoppkrever Bjørn Røtterud, Nannestad og Hurdal som leder. Styret for øvrig har bestått av, kemner Tove Bodding, Nes, kemner Kristin Elstad (Jarl Fredsvik), Eidsvoll, kemner Terje Bihaug, Ullensaker og kemner Irene Thorsby, Gjerdrum. Ansattes representant i styret er Vigdis Mellem (Jorunn Andersen)

Det har blitt avholdt 4 styremøter i løpet av året. Ordinære saker har vært behandlet, som kvartalsvis resultatrapportering fra driften av kontrollenheten, løpende kontrollplaner, enhetens økonomi, regnskap og budsjett og ansettelser. Styret har også vært samlet ifm ansettelse av ny kontrollsjef. Videre er andre saker som samarbeid med andre kontrollenheter, rutiner og avtaler, blitt tatt opp, drøftet og behandlet.

2) ØKONOMI

I henhold til enhetens vedtekter skal kostnadene til drift av enheten fordeles mellom deltakerkommunene med 50 % etter antall arbeidsgivere og 50 % etter antall innbyggere. Kontrollenheten har fått overført kr. 4.044.000,- som driftstilskudd fra deltakerkommunene i 2016.

3) RESSURSER I 2016

AØR har i 2016 hatt en medarbeider i 50 % stilling som har vært mye sykmeldt. Av 6 årsverk har ca 4,5 årsverk vært benyttet i 2016. Dette tallet inkluderer tiden som har blitt benyttet til opplæring av nye kontrollører.

AØR har fullført 103 kontroller i KOSS i 2016 dette er vesentlig lavere antall enn året før. Antallet er bra sett i forhold til de ressursene enheten har hatt og sett i forhold til at enheten har tatt i bruk et nytt kontrollstøttesystem fra 2015. I 2015 var 60 av kontrollene raske formalkontroller som er utført i henhold til samarbeidsavtale mellom skatte-oppkreverne og Skatt øst/SKD. AØR har gjennomført det antall kontroller som Skattedirektoratet/ Finansdepartementet har pålagt skatteoppkrever. I 2016 har det i mindre grad blitt gjennomført formalkontroller. Rene personallistekontroller (PLK) teller fom 2016 ikke ifm beregningen av antall kontroller. Videre har det blir arbeidet med mange saker som har krevd betydelig tidsbruk. Herav er flere av sakene i størrelsesorden 100-200+ timer. I beregningen av oppfyllelsesgraden teller disse like mye/lite som en kontroll som for eksempel har tatt 8 timer.

Det har i 2016 blitt gjennomført en del store kontroller med tidsforbruk på mer enn 100 timer, hvorav den største var godt over 200 timer. Til sammenligning var det i 2015 kun 2 saker med tidsbruk over 100 timer. Vi kan ikke på forhånd definere omfanget av alle kontroller, men det arbeides kontinuerlig med å «spisse» temaet i de enkelte kontrollene. Dette innebærer at det i etterkant av en kontroll kan bli gjennomført nye kontroller på samme virksomhet, men med annet tema.

Avdekningsresultatene er noe lavere i 2016 enn året før. Lavere avdekkingsresultater er en trend innen arbeidsgiverkontroll og skyldes i stor grad at a-melding ble innført fra og med 2015. Dette har både gjort det enklere for arbeidsgivere å melde inn AGA og skattetrekk samt at grunnlaget for hva man kan kategorisere som avdekking har blitt redusert.

4) RAPPORTERING PÅ OPPGAVEOMRÅDET INFORMASJON OG VEILEDNING 2016

Ved kontrollbesøk ute hos arbeidsgiverne har det å yte service ved å gi løpende informasjon om nyheter innen regelverket samt forståelsen av reglene om lønnsinnberetning blitt prioritert av regnskapskontrollørene. Vi har fra senhøsten 2016 startet opp et arbeid med informasjonskontroller hos nyetablerte virksomheter. Vi vil fortsette med å gjennomføre informasjonskontroller også i 2017. Dette er kontroller som har som hovedformål å bidra til at de nyetablerte virksomhetene kommer i gang med å oppfylle kravene på lønnsområdet. Kontrollørene har forespurt om problemområder for arbeidsgiverne og belyst og avklart disse. Vi har delt ut brosjyrer som omhandler regelverket ved kontrollbesøkene. Informasjonskontroller medfører i liten grad avdekking i første omgang, men gir et godt grunnlag for å kunne planlegge gjennomføring av avdekkingskontroller ved en senere anledning. I tillegg besvarer AØR spørsmål om regelverket fra arbeidsgivere og regnskapsførere pr. telefon og E-post løpende gjennom året.

Som et ledd i informasjonsarbeidet har enheten avholdt dagskurs om nyheter i regelverket med totalt 110 deltakere i Ullensaker kulturhus. Av disse var ca 85 fra AØRs område og de øvrige fra Lørenskogs området Deltakerne fikk et godt oppdateringskurs til en rimelig pris og et fyldig kompendium som vil fungere som et oppslagsverk gjennom året.

5) RAPPORTERING PÅ OPPGAVEOMRÅDET UTFØRTE KONTROLLER I 2016

Skattedirektoratet/Finansdepartementet har satt et målkrav til skatteoppkreverne om at 5 % av antall arbeidsgivere i kommunene skal kontrolleres. For 2016 innebar dette et målkrav om avholdelse av 188 kontroller inkl 20 PLKer. Dette var under forutsetning av at ressursene var på samme nivå som året før. Ved årets slutt hadde Arbeidsgiverkontrollen avholdt 103 kontroller fordelt slik på deltakerkommunene:

Eidsvoll	Gjerdrum	Hurdal	Nannestad	Nes	Ullensaker	SUM
21	7	4	10	25	36	103

6) AVDEKKEDE BELØP – FORSLAG TIL ØKNING AV GRUNNLAG ARBEIDSGIVERAVGIFT FOR ARBEIDSGIVERE OG ØKNING AV INNTEKT PÅ PERSONER - EIERE ELLER ANSATTE.

RESULTAT - AVDEKKEDE BELØP SOM FØLGE AV KONTROLLER I 2016

Kommune	Antall kontrollerte arbeidsgivere	Herav formal-kontroller	Avdekkingskontroller med endrings-forslag/ avdekking	%-andel med endrings-forslag	Sum avdekket for lite beregnet Aga	Sum avdekket, ikke oppgitt inntekt/forslag til økning av person-inntekt
Gjerdrum	7	0	3	43 %	2 069 912	3 112 753
Ullensaker	36	9	18	50 %	3 763 528	16 385 513
Nes	25	6	8	32 %	2 860 603	3 202 700
Eidsvoll	21	4	4	19 %	15 532	291 943
Nannestad	10	2	5	50 %	3 726 470	3 651 470
Hurdal	4	0	4	100 %	1 053 054	2 065 263
Sum	**103**	**21**	**42**	**41 %**	**13 489 099**	**28 709 642**

7) RESULTAT AV EGENRETTING OG SKATTEETATENS BEHANDLING AV ETTERSYNS-RAPPORTER I 2016

ARBEIDSGIVERAVGIFT

ØKNING AV ARBEIDSGIVERAVGIFT – EGENRETTET AV ARBEIDSGIVERNE VED UNDERSKRIFT PÅ ÅRSOPPGAVER I 2016

Kommune	Sum avdekket for lite beregnet og oppgitt grunnlag arbeidsgiver-avgift i 2016	Egenrettede beløp ved arbeidsgivers underskrift på årsoppgaver i 2016	Avdekkings-kontroller med endringsforslag/ avdekking
Gjerdrum	2 069 912	1 255 145	61 %
Ullensaker	3 763 528	2 177 369	58 %
Nes	2 860 603	2 455 092	86 %
Eidsvoll	15 532	15 532	100 %
Nannestad	3 726 470	3 726 470	100 %
Hurdal	1 053 054	903 311	86 %
SUM	**13 489 099**	**10 532 919**	**78 %**

I følge tallene ovenfor har vi avdekket ca. 10,5 mill.kr. i ikke oppgitt/ for lite oppgitt grunnlag arbeidsgiveravgift i 2016. I realiteten har vi avdekket betydelig mer. Dette skyldes avdekket, ikke oppgitt grunnlag arbeidsgiveravgift i foretak som har gått konkurs. For selskap som er konkurs, rapporteres ikke manglende arbeidsgiveravgift. Dette er fordi avgiften ikke kan innfordres når det ikke er penger i boet. I disse tilfellene blir heller ikke grunnlag arbeidsgiveravgift fastsatt av Skatt øst.

Resterende avdekkede beløp, som ikke er egenrettet, ca. 3,0 mill. er sendt til Skatt Øst til fastsetting av grunnlag arbeidsgiveravgift. Beløpene må fastsettes før de kan innfordres av kemnerne.

INNTEKT PÅ PERSONER

ØKNING AV INNTEKT PÅ PERSONER – FASTSATT VED LIGNINGSENDRING AV SKATT ØST

Kommune	Forslag økning av inntekt for personer som er fastsatt av Skatt øst i 2016	Vedtak i retur fra Skatt øst i 2016 økning av inntekt på personer	Avdekkings-kontroller med endringsforslag/ avdekking
Gjerdrum	3 708 816	3 572 106	96 %
Ullensaker	14 562 028	7 211 724	50 %
Nes	5 303 692	2 967 378	56 %
Eidsvoll	2 769 476	2 769 476	100 %
Nannestad	3 230 837	2 094 991	65 %
Hurdal	281 700	281 700	100 %
SUM	**29 856 549**	**18 897 375**	63 %

I noen tilfeller er det allerede satt et skjønn når våre forslag til økning av inntekt skal behandles. Da blir forslaget tatt opp til behandling bare når forslaget er høyere enn skjønnet. Våre forslag vil også være en bekreftelse på riktig skjønn. Enkelte ganger blir våre forslag til økning av lønn avgjort som ulovlig utbytte. Ellers blir sakene i de aller fleste tilfellene vedtatt som vi har foreslått.

AVDEKKEDE BELØP - ØKNING AV INNTEKT PÅ PERSONER – EGENRETTET AV ARBEIDSGIVERNE VED UNDERSKRIFT PÅ OPPGAVER

Kommune	Sum avdekket ikke oppgitt inntekt / forslag til økning av inntekt på personer i 2016	Herav egenrettede beløp inntekt ved a-melding/ underskrift på årsoppgaver i 2016	Avdekkings-kontroller med endringsforslag/ avdekking
Gjerdrum	3 112 753	1 255 145	40,32 %
Ullensaker	16 385 513	2 190 504	13,37 %
Nes	3 202 700	2 576 906	80,46 %
Eidsvoll	291 943	15 532	5,32 %
Nannestad	3 651 470	3 651 470	100,00 %
Hurdal	2 065 263	903 311	43,74 %
SUM	**28 709 642**	**10 592 868**	**36,90 %**

AVDEKKEDE BELØP- ØKNING AV INNTEKT - LIGNET/ENDRET LIGNING PÅ I 2016

Kommune	Vedtak i retur fra Skatte-etaten 2016 på økning av inntekter på person	Egenrettede inntektsbeløp på personer = lignet i 2016	Avdekkings-kontroller med endringsforslag/ avdekking
Gjerdrum	3 572 106	1 255 145	4 827 251
Ullensaker	7 211 724	2 190 504	9 402 228
Nes	2 967 378	2 576 906	5 544 284
Eidsvoll	2 769 476	15 532	2 785 008
Nannestad	2 094 991	3 651 470	5 746 461
Hurdal	281 700	903 311	1 185 011
SUM	**18 897 375**	**10 592 868**	**29 490 243**

8) PRIORITERT OMRÅDE I HENHOLD TIL VIRKSOMHETSPLAN FOR 2016 INKL. VEDTATTE SAMARBEIDSPROSJEKTER MED SKATT ØST OG UTFØRTE KONTROLLER PÅ DE PRIORITERTE OMRÅDENE.

I henhold til virksomhetsplan skal vi ha hovedfokus på avdekning, manglende oppgaver og oppretting av feil når vi plukker ut objekter for kontroll. I tillegg skal vi avholde kontroller i den grad vi har mulighet for det i de samarbeidsprosjektene vi har med Skatt øst. I 2016 var disse AØR ikke involvert i noen av samarbeidsprosjektene i regi av Skatt Øst.

Utførte kontroller fordelt på type kontroller i 2016

Kommune	A-krim	Konkurs	Arbeidsgiver kontroller inkl manglende oppgaver	Mellomreg-ning/lån	Utvidet PLK	PLK	Info kontroll	Sum
Gjerdrum	1	2	1	1	2	-		7
Ullensaker	-	15	8	1		9	3	36
Nes		5	4	1	1	6	8	25
Eidsvoll		5	3	3	3	4	3	21
Nannestad	-	1	4	1	2	2		10
Hurdal	-	1	3	-	-	-		4
Sum	**1**	**29**	**23**	**7**	**8**	**21**	**14**	**103**

A-krim

A-krim er definert som *«brudd på norske lover om lønns- og arbeidsforhold, trygde-, skatte- og avgiftskriminalitetsom minimaliserer produksjonskostnadene for varer og tjenester i Norge og derved undergraver norske samfunnsstrukturer og virker konkurransedrivende»*
A-krim er et satsningsområde for Skatteetaten fremover. Skatteetaten vil koordinere en del tverrfaglige kontroller i disse bransjene fremover. Dette gjelder spesielt bransjene bygg og anlegg, servering og bilpleie. AØR har i egen regi igangsatt en god del kontroller som er eller vil bli kategorisert som A-krim og fullført i 2017. I 2016 er det en del saker, spesielt i kategorien konkurs som kunne ha blitt flyttet til kategorien A-krim, men dette ble ikke gjort. Fom 2017 vil saker som har preg av A-krim bli omkategorisert til den gruppen etter hvert som de avdekkes.

Konkurser

Vi avholder kontroller i en stor del av de konkursene der foretaket har vært arbeidsgiver. Etter undersøkelser om foretaket velger vi bort konkurstilfeller som vi mener ikke vil gi avdekning, d.v.s. som ikke vil resultere i økning av inntekt på personer som har vært ansatte eller eiere/ledere av selskapet.
Hovedfokuset ved disse kontrollene er at vi skal få på plass a-meldinger for ansatte i konkursåret og evt. for tidligere år. Videre er det nesten alltid uttak av penger og lån som ikke er oppgjort som lønn i tiden forut for konkursen. Avdekningene her er store. Det er sjelden vi har en 0-kontroll. Antallet utførte kontroller her vil avhenge av antall konkurser i regionen vår. Flere av konkursene vi har kontrollert i 2016 har vært omfattende og krevd mellom 100 og 200 timer pr stk. Den tyngste saken har logget 212 timer i 2016.

Arbeidsgiverkontroller bl.a. manglende oppgaver/utleggstrekk

Dette er kontroller vi avholder hos arbeidsgivere som ikke overholder sine plikter ved å sende inn terminoppgaver, a-meldinger etter gjeldende regler. Vi får oppdragene fra skatteoppkreverne. Her finner vi mange useriøse arbeidsgivere. Sakene er ofte tunge, det tar mye tid å få kontakt med de rette personene og ofte får vi ikke tak i regnskap og bilag. Til slutt må vi skaffe nødvendig dokumentasjon for lønn mv. via andre kanaler. Arbeidet med slik kontroller vil fortsette i 2017.
Noen få kontroller blir tatt etter tips. Sakene gjelder også ikke foretatt utleggsstrekk, feil og mangler vi får opplysninger om, og mulige feil ved oppgaver.

Mellomregning/lån
AØR har utført kontroll i 7 foretak i 2016 med tanke på om lån til eiere/ledere og uttak av penger til disse er innberettet/ligningsmessig behandlet etter reglene.
Vi har avdekningsresultater i mange kontrollene på området og ofte er beløpene store.
Det synes fortsatt som om regnskapsførerne de senere årene er blitt flinkere til å avregne som lønn uttak av penger som eierne og lederne foretar i selskapene. Det ser ut til at det er synliggjort at både Skatteoppkreverne og Skatteetaten har fokus på kontroll av dette området. Dette viser at det nytter og at kontrollene har en klar preventiv effekt.
Vi planlegger å gjennomføre flere slike kontroller i 2017.

Personallistekontroller
Disse kontrollene har ikke avdekning som formål, men vel 43 % av de kontrollerte er ilagt gebyrer fra 2.050 – 26.650 for manglende personallister/feil på listene. Det er ilagt gebyrer med i alt kr 63.800,- i 2016.
Som et samarbeidsprosjekt med Skatt Øst har vi foretatt 21 personallistekontroller. Dette er raske formalkontroller som har som hensikt å redusere utbetaling av svart lønn. Foretak med kontantomsetning skal daglig registrere sine ansatte i personallister. På den måten kan en etterkontrollere hvem som har vært på jobb til enhver tid. Det blir derved vanskeligere å utbetale svarte lønninger. Dette vil virke preventivt og føre til høyere lønnsinnberettede beløp.

Utvidet personallistekontroll
Utvidet personallistekontroll (PLK+) gjennomføres i hovedsak i etterkant eller samtidig med en PLK hos virksomheter som har plikt til å føre personallister. En PLK+ inkluderer bla kontroll av at det er meldt inn lønn på a-melding samt at det er et rimelig forhold mellom hva som er meldt inn av lønn og antall ansatte/timer som er ført opp i personallista for en utvalgt periode. Det ble i 2016 gjennomført 8 PLK+. Denne aktiviteten vil bli videreført i 2017.

Informasjonskontroll
Hensikten med informasjonskontroll er 2-delt. Vi oppretter kontakt med virksomheter som er etablert ila det siste året og informerer dem om gjeldende regelverk. Dette gir mulighet til å komme i kontakt med nyetablerte selskaper samt at disse får informasjon om de retningslinjene som gjelder innen vårt område. Den andre effekten er at vi gjennom informasjonskontroller får oversikt over virksomheter vi senere bør gjøre ordinær arbeidsgiverkontroll hos. Denne aktiviteten vil bli videreført i 2017.

9)OPPSUMMERING
Vedtatt virksomhetsplan for 2016 konkluderer med et forventet antall utførte kontroller på 168, i tillegg kommer 20 PLKer. Tar vi hensyn til vakanser og sykdom har AØR hatt ca 4,5 årsverk i arbeid i 2016. Ny kontrollsjef ble ansatt i juni. I perioden mars juni fungerte en av de øvrige ansatte som kontrollsjef. Opplæring av 2 nye kontrollørene i begynnelsen av året i tillegg til ny kontrollsjef medførte stort behov for opplæring. Dette har gått en del utover produksjonskapasiteten i 2016.

Vi har ikke oppnådd det resultatet som virksomhetsplanen tilsa for 2016, men virksomhetsplanen forutsatte nogenlunde full bemanning, med moderat grad av opplæring i året. De nyansatte har gått på grunnkurs i kontroll, som arrangeres av Kemneren i Oslo.

Innføringen av kontrollstøttesystemet KOSS er videreført i 2016. Dette er et omfattende system med mange tidkrevende operasjoner, men vi har gjort betydelige fremskritt ila siste halvår og benytter nå systemet i slik det er lagt opp i langt større grad enn i 2015.

Vi har i 2016 avdekket ca. 42 mill. i unndratte inntektsbeløp/arbeidsgiveravgift på personer, ikke oppgitte inntekter til beskatning.

Årsaken til så store avdekkede beløp er i stor grad helsvarte selskaper og uttak av penger som ikke er oppgitt/avregnet som lønn.

Tar vi utgangspunkt i et forsiktig anslag ilignet skatt på inntektstilleggene, 30-35 % skatt i gjennomsnitt av fastsatte og egenrettede beløp, vil skatt på fastsatte og beskattede inntektsbeløp i 2016 utgjøre: 29 mill. kr x 35 % = ca. 10 mill. kr. Videre kan de beregnes tillegg på arbeidsidsgiveravgift på 13,5 mill*14,1 % = ca 2 mil. Totalt kan ekstrainntektene for regionen beregnes til ca 12 mill.

Vi skrev følgende i vår årsrapport for 2012:
«Vi har de siste årene avdekket større unndratte beløp, grovere unndragelser, som flere helsvarte selskaper. Vi har fått inn flere tips om uregelmessigheter både fra privatpersoner, næringsdrivende og regnskapsførere og det har vært flere konkurser i regionen. Vi ser at næringslivet består av flere såkalte "lykkejegere", useriøse arbeidsgivere som driver en kort periode med formål å hente ut mest mulig penger av selskapet for så å legge ned og starte opp igjen et nytt selskap.

Det er en større andel konkurser på Romerike enn i resten av landet. Dette tyder på prøving og feiling i området rundt Gardermoen, noe som betyr en ustabil arbeidsgivermasse.
Arbeidsgiverkontrollens arbeid gir hvert år betydelige økte skattebeløp i regionen. Den preventive virkningen av kontrollen kan ikke måles, men undersøkelser har vist at når risikoen for kontroll øker, betyr det at næringsdrivende unndrar mindre. Derfor markedsfører vi også resultatene ved avisoppslag, foredrag og lignende.»

Dette gjelder også både for tidligere år og for 2016, med unntak av punktet om flere konkurser i region Øvre Romerike.

Inntrykket vi sitter igjen med etter siste års arbeid kan sammenfattes slik:
Vi har svært mange solide, seriøse arbeidsgivere på Øvre Romerike. Vi har også en del «grå» og en viss andel klart «useriøse» arbeidsgivere som er ute etter lettjente penger. Kanskje mer av de useriøse enn andre distrikter utenfor storbyene. Dette er som følge av stor aktivitet i næringslivet, særlig innen eiendomsbransjen/bygg og anlegg.

Vi avdekker hvert år en rekke personer som ved siden av skatteunndragelser også mottar stønader fra NAV. Skatteetaten/skatteoppkreverne har samarbeidsavtale med NAV som blir orientert om disse sakene. Vi bidrar derved også med å avsløre misbrukere av de offentlige stønadsordningene.

Eidsvoll, 19. januar 2016

Pål Kogstad Næss
kontrollsjef

Arkivsak-dok. 15/00232-17
Saksbehandler Kjell Nordengen

Saksgang	Møtedato
Gjerdrum kontrollutvalg	13.02.2017

EVENTUELT

Forslag til vedtak/innstilling:

Skriv inn forslag til vedtak